ଭୁବନେଶ୍ୱର ମହାପାତ୍ର

ତି ଥ ଥେ ର

ଭୁବନେଶ୍ୱର ମହାପାତ୍ର

ମଳୟ ପ୍ରକାଶନୀ
କଟକ—୨

ପ୍ରକାଶକ:—
ମଳୟ ପ୍ରକାଶନୀ
କଟକ-୨

ମୁଦ୍ରାକର :
ନବଭାରତ ପ୍ରେସ
କଟକ-୧

ପ୍ରାପ୍ତିସ୍ଥାନ:—
ସାହିତ୍ୟ ସଂସାର
ବାଙ୍କାବଜାର
କଟକ-୧

ଏକ ଟଙ୍କା ପଞ୍ଚସ୍ତରି ନୂଆପଇସା

ଏକ

ରଜତ ସ୍ୱପ୍ନର ଝଲ୍‌ମଲିଆ ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ମୋର ମନ-ଦର୍ପଣରେ ଦେଖାଦେଲେ ମନସ୍ୱିନୀ । ସେତେବେଳେ ତାଙ୍କର ସରଳ ଓ ଅକପଟ ବ୍ୟବହାରରେ ମୋର କାହିଁକି ଯେ କୌଣସି ତରୁଣୀର ମନ ଦୋହଲି ଯାଇଥାନ୍ତା । ମନସ୍ୱିନୀ ହେଲେ ମନର ଦେବତା, ଏହି ଅଭ୍ରାନ୍ତ ସତ୍ୟ କଥାଟାକୁ ମୁଁ ଜାଣି ଜାଣି ବେଶିଦିନ ଗୋପନ ରଖି ପାରିଲି ନାହିଁ । ଭଲ ପାଇବାର ଅନୁହା ଶଣାରେ ବାହ୍ୟେର ହେବା ପୂର୍ବରୁ ବୋଉ ମୋର ଦେଖିପାରି ହାତକୁ ଦ'ଦାଉ କରି ଯାଇଥିଲା । ଅର୍ଥାତ୍ ମିଛ ମିଛକା ବୋହୂ ସାଜି ଖେଳିବା ବେଳେ ଜଣଙ୍କର ଅଙ୍କଲକ୍ଷ୍ମୀ ହେବାର ସୁଯୋଗ ମୁଁ ପାଇଥିଲି । କିନ୍ତୁ ଏହି ସୁଯୋଗର ସାର୍ଥକତା ହରାଇଲି ବୋଲି ସମାଜ ଆଗରେ ମୁଁ ହେଲି ଦୋଷୀ ।

ଏଇଥିପାଇଁ ମୁଁ ଦିନେ ମନସ୍ୱିନୀଙ୍କୁ ହସି ହସି କହିଥିଲି, "ସେଇଟି ଦିନରୁ ମୋର ଦୁଃଖର ସଂସାର ଗଢ଼ା । ତୁମ ଉପରେ ବିଶ୍ୱାସ ରଖି ମୁଁ ସୁଖର ନୀଡ଼ ରଚନା କରି ପାରିବି ତ ମନସ୍ୱିନୀ ?" ମୋ କଥାର ଉତ୍ତର ସେ ଅତି ସହଜ ଭାଷାରେ ଦେଇଥିଲେ—"ସମାଜର ଏ ବର୍ବରତାକୁ ସମର୍ଥନ କରିବାଭଳି ପିଶାଚିକ ବୁଦ୍ଧି ମୋର ନାହିଁ । ବିବାହ ଏକ ସାମାଜିକ ବନ୍ଧନ ହେଲେ ସୁଦ୍ଧା ସମାଜର ସ୍ୱାର୍ଥ ସେଥିରେ ଆଦୌ ନାହିଁ ।

ମନ୍ଟୁ ଭାଇନା ଖୁବ୍ ଜବ୍‌ଖୋର ଲୋକ । ମୋର ଦୁର୍ବଳ ମନରେ ସାହସ ଦେବାକୁ ସମୟେ ସମୟେ ସେ ଅଭୁର ମଧ୍ୟ କହୁଥିଲେ— "ମତେ ତୁମେ ଭୁଲ ବୁଝନା ଶଶୀ । ଆମ ଭଲପାଇବା ଭିତରେ କୌଣସି ଅନାଚାର ସ୍ଥାନ ନାହିଁ । ଦୁନିଆର ରଙ୍ଗମଞ୍ଚରେ ଆମ ଦୁହିଁଙ୍କର ଏକମାତ୍ର ପବିତ୍ର ସମ୍ବନ୍ଧ ହେବ ଦାମ୍ପତ୍ୟ ସମ୍ବନ୍ଧ । ଏଥିରେ ବାଧା ଦେବାର ସ୍ପର୍ଦ୍ଧା ମଧ୍ୟ କାହାର ନାହିଁ ।"

ସରଳ ମନ ମୋର ମନ୍ଟୁ ଭାଇନାଙ୍କ କଥାରେ ଖୁବ୍ ସରସ ହୋଇ ଉଠିଲା । ସବୁଜ ଯୌବନର ପହିଲି ବସନ୍ତରେ ଗଢ଼ିବସିଲି କଳ୍ପନାର ତାଜମହଲ୍ । ତେଣୁ ଅତି ସନ୍ତର୍ପଣରେ ମନ୍ଟୁଭାଇନାଙ୍କୁ ଦିନେ କହିଲି—"ତୁମେ ମୋର ବସନ୍ତବର ମନ୍ଟୁ ଭାଇନା ତୁମର ଅଧରର ଶଶୀ ଯେପରି ଚିରଦିନ ତୁମର ହୃଦୟର ଧନ ହୋଇ ରହେ ।"

ଦୁଇ

ସେ ବର୍ଷ କଲେଜରେ ପରୀକ୍ଷା ଦେଇ ମନ୍ଟୁ ଭାଇନା ଗାଁକୁ ଆସିଥାଆନ୍ତି । ପିଲାଦିନୁଁ ସେ ସହରରେ ବଢ଼ିଥାନ୍ତି ବୋଲି ଗାଁଟି ତାଙ୍କୁ ସବୁବେଳେ ଅଡୁଆ ଅଡୁଆ ଲାଗେ । କିନ୍ତୁ ସେଥିରେ ପଲ୍ଲୀର ନୈସର୍ଗିକ ଶରତ୍‌ସ୍ନାନ ପ୍ରାକୃତିକ ଦୃଶ୍ୟ ତାଙ୍କୁ କିଛିଦିନ ବାନ୍ଧିରଖି ପାରିଥିଲା । ସ୍କୁଲ୍‌ରେ ପାଠ ପଢ଼ିବା ସମୟରୁ ଲେଖାଲେଖି କରିବାରେ ମନ୍ଟୁ ଭାଇନାଙ୍କର ଖୁବ୍ ମନ । କହିବାକୁ ଗଲେ ଏକାଧାରରେ ସେ ଲେଖକ, ଭାବୁକ ଓ ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟର ଉପାସକ ଆଉ ସବୁକୁ ଦଶ ବାରଟର ଛୁଟି ତାଙ୍କର ସର । ହେଲେ ଏ ଘରେ ତାଙ୍କର ପାଦ କେବେ ପଡ଼େ ନାହିଁ । ନ ପଡ଼ିବାର ମଧ୍ୟ କଥା । ସେ ହେଲେ ଆଧୁନିକ, ଶିକ୍ଷିତ ଓ ଉଚ୍ଚାଭିମାନ ଯୁବକ

ପଲ୍ଲୀର ଏକ ଦାରିଦ୍ର୍ୟ ପରିବାର ଉପରେ ତାଙ୍କର ନଜର ନ ପଡ଼ିବା ସ୍ୱାଭାବିକ । ତାଙ୍କର ପ୍ରଶଂସା ମୁଁ ଅନେକଙ୍କ ମୁହଁରୁ ଶୁଣେ । କହିଲି ଗାଆଁଲି ହିଁଅ । ତେଣୁ ବରସି କର କାହାକୁ ତାଙ୍କ ବିଷୟ ପଚାରିବାରୁ ପ୍ରଥମେ ମତେ ଭାରି ଲାଜ ମାଡ଼ୁଥିଲା । ବୋଉ ମୋର ଅତି ସାଧାରଣ । ଛଳ-କପଟ ରଖି କଥା କହିବା ତା' ଜାତକରେ ନାହିଁ । ଦିନେ ଜବୁ କିଦିଅ ଜଗିବେଳେ ବସି ମୁଁ ଗୋଟେ ବହି ମନକୁ ମନ ପଢ଼ୁଚି, ବୋଉ ବାଉଁଚି ଆସି ଟିକିଏ ବଡ଼ପାଟିରେ ଆରମ୍ଭକଲା—"ଶୁଣିଲୁ ଟିକେ ଶଶୀ, ଏଇ ବର୍ଷି ମିଶ୍ରଙ୍କ ପୁଅ ମନୁ ମି— ଏବେ କଟକରୁ ପାଠପଢ଼ି ଫେରୁଚି ଯେ କେତେ କାହାଣୀ ବହି ଆଣିଚନ୍ତି । ଅଭିସାହୁ ରମ୍ଭା ପିଲିସିଙ୍କ ପିଣ୍ଡାରେ ସେ କହୁଥିଲେ ସେ ପଢ଼ୁଚି ଯେ ସାହିତ୍ୟବାଜର ମାଇପେ ଲୁଣ୍ଠ ହୋଇ ଶୁଣୁଛନ୍ତି । ପିଲାଟିର ସ୍ୱଭାବ ଯେମିତି, ଗୁଣ ବି ଅଛି ସେମିତି ।" ବୋଉର କଥାଶୁଣି ମନହେଲା କେତେଟା କଥା ପଚାରିବାକୁ । ପୁଣି ଭାବିଲି —ନାଁ; ବୋଉ କାଳେ କ'ଣ ଭାବିବ । ପରପୁଅ କଥା ଜାଣି ମୋର କି ଲାଭ ? ଅହା ଏ ଧାରଣାଟା ଯଦି ଯୋଗପାଇ ମନରେ ଶେଷ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଥାଆନ୍ତା, ତେବେ ଜୀବନର ଗତି ମୋର ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ବଦଳି ଯାଇଥାନ୍ତା ।

ଅମ ବାଡ଼ ପିଣ୍ଡା ଅମ ସାହି ମାଇପି ମହଲର ଏକ ପ୍ରଧାନ କେନ୍ଦ୍ର, ଜାଗା । ଘରର କାମ ପାଇଟି ସାରି ଗୁଡ଼ୀ, ଦରବୁଢ଼ୀଠାରୁ ଆରମ୍ଭକରି ପିଲା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସେଠି ଏକଜୁଟ ହୁଅନ୍ତି । ବାରପ୍ରକାର କଥା ପଡ଼େ—ହିଙ୍ଗୁଳାଳରୁ ଢେଙ୍କାନାଳ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ । ବୋଉ ମତେ ମନୁ ଭାଇନାଙ୍କ କଥା କହିବାର ଠିକ୍ ଅରଦିନ ଅମ ବାଡ଼ପିଣ୍ଡାରେ ମାଇପି ସଭା ବସିଚବ । ସେଦିନ କେବଳ ମନୁ ଭାଇନାଙ୍କ କଥା ବ୍ୟତୀତ ଅନ୍ୟକଥା ପଡ଼ିନାହିଁ । ଶୁଣିଲି, ସରକାରୀ ଚାକ

ହଂ'ରା ହଂ'ରା ଦାନ୍ତ ଗୁଡ଼ାକ ବାହାରକୁ କାଢ଼ି କହୁଛ—"ଅରେ, ସେ ସବୁ ଅଙ୍ଗେରେଜୀ ପାଠ ପଢ଼ି ଆସିଛ । କଚେରୀରେ କାମକଲେ ଗଲେ ତଳବୋଡ଼ କି ଉପରବୋଡ଼ ଟଙ୍କା ପାଇବ । ସେ କ'ଣ ଜଗା, ବଳିଆ, ରଘୁ ହେରିକାଙ୍କ ପରି ବଗୁଲିଆ ଟୋକା ହୋଇଛି କି ?" କଥାଟାକୁ ସମର୍ଥନ କରି ହାରିବୋଉ ପାନ ଚୋବାଇ ଚୋବାଇ କହୁଲେ—"ମଲ, ମୁଠା ମୁଠା ଟଙ୍କା ଖର୍ଚ୍ଚକରି କଟକ ସହର ସ୍କୁଲରେ ମୁହଁମାଡ଼ି ପାଠ ପଢ଼ିଲା, ସେ ଗୁଣାର ହେବ ନାହିଁତ ହେବ କଏ ?" ହାରି ବୋଉର କଥା ସରିନି କି ନାହିଁ, ବୋଉ ମୋର କଥାଟାର ସ୍ରୋତକୁ ବଦଳେଇ ଦେଇ ବଡ଼ ପାଟିରେ କହୁବାର ଶୁଣିଲି—"ହେ, ହାରିବୋଉ, ଅଟୋ ସେ ପୁଅଟିକୁ ଥରେ ଏଠିକି ଡାକମ । ଘର କଣ'ରେ ପଢ଼ ପଢ଼ତ ଗାକଳଟା ପିଢ଼ା ଉପରେ ବସିଲଣି । କିଛିହେଲେ ତା'ଠୁଁ ଶୁଣି ଯାଇଥିବା ।" ସେଇଥିପା ହେଲା, ବୋଉର ଏ ପ୍ରସ୍ତାବରେ ସମସ୍ତେ ରାଜି ହୋଇଗଲେ । କେବଳ ଜଣେ ବୁଢ଼ୀ ଗୁଣୁ ଗୁଣୁ ହୋଇ କହୁବାର ଶୁଣିଲି —"ଅଣ୍ଡିରା ଚଣ୍ଡିରା ଲୋକ, ସେ କାହିଁ ମାଇପି ମେଳାକୁ ଆସିବ ମ ?" କିନ୍ତୁ ସମସ୍ତଙ୍କର ଆଗ୍ରହଥିବାରୁ ଏ କଥାକୁ କେହି କାନରେ ପୂରାଇଲେ ନାହିଁ ।

ତା' ଅବଦନ ହାରିବୋଉ ମନୁ ଭାଇନାକୁ ଆଣି ଆମର ବାଡ଼ ପିଣ୍ଡାରେ ବସାଇଲେ । ଦଣ୍ଡକ ଭିତରେ ସାଇଟା ଯାକର ମାଇପି ଖଣ୍ଡେ ଖଣ୍ଡେ ପାନ ପାଟିରେ ଯାକି ଓ ଖଣ୍ଡେ ଖଣ୍ଡେ କାଳରେ ବାଷ ମନୁ ଭାଇନାକୁ ଘେରି ବସିଗଲେ, ଦୁଆର ପାଖରେ ମୁଁ ମଧ ରହିଲି । ସମସ୍ତଙ୍କପରି ତାଙ୍କ ପାଖରେ ବସିବାକୁ ମୋର ମଧ ଇଚ୍ଛା ହେଉଥାଏ । କିନ୍ତୁ କପରେ ଯିବି ? ମୁଁ ପରା ବଡ଼ିଲିଝିଅ ଦେବ ପୁରୁଷଙ୍କ ଛାଇ ଦେଖିଲେ ମୋର ପାପ । ମନକଥା ମନରେ

ମରି କୁଅରି ପଛପଟେ ବସି ତାଙ୍କ କଥା ଶୁଣିବାରେ ଲାଗିଲି ।
ଓଃ-କି ସରଳ କଥା, କି ଭଦ୍ର ବ୍ୟବହାର । ମନୁଆବନା କଥା
କହୁବାବେଳେ ଲାଗେଥାନ୍ତି, ମୁଁ କୁଅରି ପାଖ ବାଟେ ତାଙ୍କର ମୁହଁକୁ
ଅନାଇଥାଏ । ଜଳଜଳା ଆଖି ଯୋଡ଼ା ମୋର ସବୁ ଅନର୍ଥର ହେତୁ
କିଛି ସମୟ ଏହିପରି କଟିଗଲା । ଖଣ୍ଡା ପାନ ଛେଚ୍ଚି ଖାଇ ମନୁ
ଆବନାଙ୍କ ମୁଣ୍ଡ ଗୁଲେଇ ହେଲା ବୋଲି ଗିଲାସେ ପାଣି ଦରକାର
ପଡ଼ିଲା । ପାଣି ଗିଲାସେ ପାଇଁ ବୋଉ ପିଣ୍ଡାରେ ଥାଏ ମନେ
ଲକ୍ଷ୍ୟକରି କହିଲି "ଆଲୋ ଏ ନେଣୀ, ଗିଲାସେ ପାଣି ଦେଇଆସୁ
ଆଣିଲୁ ।" ମୋ ନାଁ ଟା ଶୁଣି ମନୁ ଆବନା କେଜାଣି କାହିଁକି
ଅନ୍ୟମନସ୍କ ହୋଇ ପଡ଼ିଲେ । ଅତି ସରଳ ସ୍ୱରରେ ସେ ବୋଉଙ୍କୁ
ପଚାରିଲେ—ଏଟି କେଉଁଟି ଏ ହେଲାଣି ମ ? ଅନେକ ଦିନୁ ତାକୁ
ଦେଖିନାହିଁ । ଅତି ଅଭିମ୍ପ ଲୋକ ଏଇ ବୋଉ ସଫା କହିଲା
ଦେଲା—ଗରିବ ଲୋକ, ଦୁଃଖେ କଷ୍ଟେ ପଡ଼ିଛୁ, ତୁମ ପରି ମହତଙ୍କ
ବାକୁ କୋହ୍ନି ଦେଇ ଦିନକୁ ଦି' ହାତ ଚଢ଼ିପିରୁ ! ଆମ କଥା କ'ଣ
ପଚାରୁଛ ପୁଅ ।"

କୁଅରିକୁ ଅଡ଼ ମେଲା କରି ପାଣିଗିଲାସଟା ପିଣ୍ଡାରେ
ଥୋଇଦେଲି । ଥୋଇଲାବେଳେ ଦେଖିଲି ମନୁଆବନା ମୋତେ
ଅନେକ ଏକ ଦୃଷ୍ଟିରେ ଚାହିଁଛନ୍ତି । କ୍ଷଣକ ଦୃଷ୍ଟିପାତରେ ମୁହଁ ମୋର
ଟାଳକୁ ହୋଇଗଲା । ସାଧାରଣ ଦୃଷ୍ଟି ଅପେକ୍ଷା ସେ ଦୃଷ୍ଟିରେ କ'ଣ
ଥିଲା କେଜାଣି ସାଙ୍ଗେ ସାଙ୍ଗେ ଦେହଟା ମୋର ଥରି ଉଠିଲା ।
ବେଶି ସମୟ ସେଠି ରହି ପାରିଲି ନାହିଁ । ଯେଉଁଠି ବସିଥିଲି
ପୁଣି ସେଠାକୁ ଚାଲି ଆସିଲି, କେବଳ ଆହୁରି କିଛି ସମୟ ରହି
ମନୁଆବନା ତାଙ୍କ ଘରକୁ ଫେରି ଯାଇଥିଲେ । ସେ ଦିନ ରାତିକୁ
ଶୋଇବାବେଳେ, ଘର ଭିତରେ ଦୀପଟା ଜଳୁ ଥିଲା ମୁଁ । କାହିଁକି କେଜାଣି

କାଏ ବା ମତେ ଦର୍ହିଙ୍କ ଭଳି, ସେ କଥାର କାରଣ ମୁଁ ଆଜି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ମଧ୍ୟ ଠିକ୍‌ରେଇ ପାରିନାହିଁ ।

ଘର ଭିତରେ ମୁଁ ମୋ ବୋଉ ଓ ସାନ ଭଉଣୀ ଲତା । ମତେ ଛଅବର୍ଷ ହେଲାବେଳେ ନନା ଆମକୁ ଦୁଃଖରେ ଛାଡ଼ିଦେଇ ସେପୁରକୁ ଚାଲି ଯାଇଥାନ୍ତି । ତେଣୁ ନନା ମରିବା ପରେପରେ ଅତି ପିଲାଟି ଦିନରୁ ବୋଉ ମୋର ବାହାଘର କରି ଦେଇଥିଲା । ଆଶଙ୍କା - କାଳେ କାଳେ ଶୀଘ୍ର ମରିଯିବ । ଏକ ଦୂର ସଂପର୍କୀୟ ମାମୁଁଙ୍କ ଚେଷ୍ଟାରେ ବାହାଘର ସେଇ ସୁରୁଖୁରୁରେ ବଢ଼ିଗଲା । ଅଲକ୍ଷଣୀର ଭାଗ୍ୟରେ ଚକ ଧରିଲା । ପିଲା ସମୟ । ବାହାଘରର ମର୍ଯ୍ୟାଦା ମୁଁ ସେତେବେଳେ ତା କ'ଣ ବୁଝିବି ? ପିଲା ହେଲେ ମଧ୍ୟ ବାହା ପରେ ପରେ ମୋ ଉପରେ କେତେ କଟକଣା ଜାରି ହେଲା । ଗାଁ ଇସ୍କୁଲରେ ପାଠ ପଢୁଥିଲି— ସେଇଟା ହେଲା ବନ୍ଦ । ଗାଁ ଦାଣ୍ଡରେ ମନଇଚ୍ଛା ଏଣେ ତେଣେ ବୁଲୁଥିଲି, ସେପରି ବୁଲିବାକୁ ବୋଉ ମନାକଲା । ସେଇଠୁପରେ ପିଲାଦିନ ସ୍ୱାଧୀନତା ଟିକକ ମୋ ପାଖରୁ ଶୀଘ୍ର କାଢ଼ି ନିଆ ହେଲା । ଗୃହର ଝିଅ ହୋଇ ମୁଁ ସେତକ ମାନି ଚଳିଥିଲେ ପୁରୁଷ ଜାତିଟା ପ୍ରତି ଆଜି ଯେଉଁ ଅବହେଳିତ ଘୃଣା ଓ ବିତୃଷ୍ଣା ଭାବ ଆସିଛି, ତା' ଆଉ ଆସି ନଥାନ୍ତା ।

ଅର୍ଥାତ୍ ପକ୍କା ଗୃହିଣୀ ସାଜି, ପତି ପରମ ଗୁରୁ', ବାକ୍ୟକୁ ମାନି ଚଳିଥିଲେ ମୋ ଜୀବନର ଏ ଝଙ୍କଝଙ୍କା ଅବା ହୋଇ ନ ଥାନ୍ତା । ଗାଁର ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଝିଅମାନଙ୍କ ପରି ମୁଁ ମଧ୍ୟ ଆଜି ହାତେଲମ୍ବର ଓଢ଼ଣା ପକା ବୋହୂ ହୋଇ ପରାଧୀନ ଜୀବନ କାଟୁଥାଆନ୍ତି । ପ୍ରତ୍ୟେକ ପୁରୁଷ ଜାତିର କୃତ୍ରିମ ସ୍ନେହ ସୋହାଗରେ ଭୁଲିଯାଇ ତାଙ୍କରେ ଏପରି ଲୋକହସା ଆଉ ହୋଇ ନଥାନ୍ତି । ଛାଡ଼—ଆଉ ସେକଥା ଗୁଡ଼ାକ କହିଲାଏଁ ।

ମୋର ଠିକ୍ ମନେଅଛି ସେଦିନ ହୋଇଥାଏ ମାଣବସା ଗୁରୁବାର । ଘରଲିପା, ମୁରୁଜଦିଆ, ଝୋଟିପକା ସବୁ କାମ ମୁଁ ସକାଳୁ ସାରିଦେଇ ଥାଏ । କାମ ନଥାଏ ବୋଲି ସାନ ଭଉଣୀ ଲଛାର ଅଳସ ମୁଣ୍ଡଟାକୁ କୁଣ୍ଡାଇ ଦେଉଚି, ଏଇ ସମୟରେ 'ମାଉସୀ' ବୋଲି ଡାକ ପକାଇ ହଠାତ୍ ମନୁ ଭାଇନା ଆମ ଘରକୁ ପଶି ଆସିଲେ । ଉଠିଯାଇ ଅଡ଼କର ଠିଆହେବା ବୋଲି ଚେଷ୍ଟା କରିବାରୁ ହସି ହସି ମନୁ ଭାଇନା ଆରମ୍ଭକଲେ—"ଏଡ଼େ ମାନ୍ୟ-କଲେ ଆଜି ଚଳିବ କିଣି ? ତୁ ପରା ଏ ଗାଁର ଝିଅ । ପିଲାଦିନେ ମୋର ଆଗରେ ଲଙ୍ଗଳାହୋଇ ବୁଲୁଥିଲୁ, ଆଜି ଲାଜ କ'ଣ ମ ? ବୋଉ ମୋର ସେତେବେଳେ ବେଢେଇଘରେ କ'ଣ ଗୋଟେ କାମରେ ବ୍ୟସ୍ତଥିଲା । ମନୁ ଭାଇନାଙ୍କ ପାଟିଶୁଣି ସେ ତରବର ହୋଇ ବାହାରକୁ ଆସି ହସି ହସି ପଚାରିଲା—'ଏ ଗରିବ ଘରେ ଆଜି ସହରୀ ବାବୁଙ୍କର କାହିଁକି ପାଦ ପଡ଼ିଗଲା ?" ବୋଉର କଥା ସରିଚିକି ନାହିଁ ମନୁ ଭାଇନା ଅଟ୍ଟହସା ଦେଇ କହିଲେ— ତୁ-ମାଉସୀ, ନିଜକୁ ଗରିବ ବୋଲି ପରିଚୟ ଦେଇ ମତେ ଲଜ୍ଜା ଦେଉଚ କାହିଁକି ? ଏଇ ମଫସଲରେ ମୋର ଜନ୍ମ । ଏଇ ମାଟିରେ ଖେଳିବୁଲି ମୁଁ ମଣିଷ ହୋଇଚି । ସହରରେ ପାଠ ପଢିଲି ବୋଲି ତୁମେ କ'ଣ ମୋଠାରୁ ଦୂରରେ ରହିବାକୁ ଚାହଁ ? ସହରିଆ ଗନ୍ଧ ମୋଠାରେ ଅଛି ବୋଲି ଗାଁର ମା' ମାଉସୀଙ୍କ ଘରର ଦ୍ୱାର ମୋ ପାଇଁ କ'ଣ ବନ୍ଦ ?" ମନୁ ଭାଇନା ହାଲି ପାଠପଢ଼ି ଫେରିଛନ୍ତି । କେତେ ରଙ୍ଗରେ ସେ କଥା କହି ପାରନ୍ତି । ବୋଉଙ୍କ କେଡ଼େ-ମୁଣ୍ଡ ଯେ ସେ ତାଙ୍କସଙ୍ଗେ କଥାରେ ବଳିଯିବ । ବୋଉ ସଙ୍ଗେ ତାଙ୍କର ଅନେକ କଥାବାର୍ତ୍ତା ହେଲା । ମୁଣ୍ଡକୁ ତଳକୁ ପୋତି ମୁଁ ନଖ ଖୁଣ୍ଟାଇ ଥାଏ । କେତେ ସମୟପରେ ମନୁ ଭାଇନା ବୁଲେଇ

ଗୁଡ଼ିଲର କଥାର ସ୍ରୋତଟାକୁ ମୋର ଅଡକୁ ଟାଣିଲେ । ମୁଁ କୋଉଁଠି ବାପା ହୋଇଚ, କେତେଦିନ ହେଲା ବାହାଘର ହେଲଣି, ମୋର ସ୍ୱାମୀ କେତେଦୂର ପଢ଼ିଛନ୍ତି ଇତ୍ୟାଦି ପ୍ରଶ୍ନ ପରେ ପ୍ରଶ୍ନ ପଚାରିବାରେ ଲାଗିଲେ । ଠିକ୍ ଠିକ୍ ଉତ୍ତର ଦେଉଥାଏ । ତାପରେ ପଳାଇଯାଇ ବୋଉ ମନ୍ ଭାଇନାଙ୍କ ଚର୍ଚ୍ଚା କରିବାକୁ ପ୍ରାୟ ଭୁଲିଗଲା । ନୂଆ ହୋଇ ସେ ଆମ ଘରକୁ ଆସିଛନ୍ତି । ଭଦ୍ରତା ଖାତିରରେ ଅନ୍ତତଃ ପାନ ଦୁଇଖଣ୍ଡ ଦେବାତ ଉଚିତ । କ'ଣ କରିବି ? ମୁଁ ବାପର ବଳେ ବଳେ ପାନ ଭାଙ୍ଗିବାକୁ ଯିବି ! କିନ୍ତୁ ମନ୍ ଭାଇନା ଏତେ ସରଳ ଲୋକ ଯେ ପାନ ଖାଇବା ପାଇଁ ନିଜେ ସେ ଫରମାସ କରି ବସିଲେ । ବାଧ୍ୟହୋଇ ଉଠିଲି, ଓପର ପିଣ୍ଡାରେ ମୁଁ ବସି ପାନ ଭାଙ୍ଗିଲି । ପାନ ଭାଙ୍ଗିଲା ବେଳେ ସେ ମୋ ଅଙ୍ଗକୁ କଟାକ୍ଷରେ କେତେଥର ଚାହୁଁଥାଆନ୍ତି । ପାନଆଣି ବୋଉ ହାତକୁ ଦେଲି— ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ସେ ନେଇ ତାଙ୍କୁ ଦେବ । କିନ୍ତୁ ବୋଉ ମୋ ଉପରେ ଖପା ହୋଇ କହିଲା—ଆହା ଏତେ ମାଇନା ଆଉ କରନା ମ । ପିଲାଟା ହାତକୁ ପାନ ଦି'ଖଣ୍ଡ ବଢ଼େଇ ଦେବାକୁ ଲାଜଯାଉଚ ସରମ ମାଡ଼ୁ ବସୁଚି । ମନ୍ କୁ ଗୋଟେ କ'ଣ ଲାଜ କରୁଚୁ ?'

ତାପରେ ମୋର ତଳକୁ ଖସିବାର ପ୍ରଥମ ପର୍ଦ୍ଦା ଖୋଲିଗଲା ଏଇଠି । ଅତଲୁଚ କହୁଚି ବୋଉ ମୋର ଛଳ କପଟ କ'ଣ ଜାଣେନି । ସରଳ ମନରେ ସେ ମତେ ମନ୍ ଭାଇନାଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ଅବାଧ ମିଳାମିଶା କରିବାକୁ ସ୍ୱାଧୀନତା ଦେଲା ।

ତା ଆରଦିନ, ଖୁବ୍ ଭୋରରୁ ଗାଧୋଇ ଆସି ସାଗ ଖରଡ଼ା ବେଳେ ମୁଁ ଗଣ୍ଡେ ପଖାଳ ଭାତ ଖାଇ ବସିଚି । ମୋର ଠିକଏ ଦୂରକୁ ବୋଉ ବସି ଚୂଲା ଲିପା କରିବାରେ ବ୍ୟସ୍ତ । ଠିକ୍ ଏଇ ସମୟରେ ମନ୍ ଭାଇନା ହାତରେ ଖଣ୍ଡେ ବହିଧରି ହସି ହସି ଘର

ଭିତରକୁ ପଶି ଆସିଲେ । ବାଡ଼ି କୁଅଁରବାଟେ ସେ ଏତେବେଳକୁ ଆମ ଘରକୁ ଆସିବେ ବୋଲି ମୋର ଧାରଣାର ନଥିଲା । ଖାଇ ବସିଥିଲି, ତାଙ୍କୁ ଦେଖି ହାତ ମୋର ଅଟକି ଗଲା । ମୋତେ ଲକ୍ଷ୍ୟକରି ସେ ହସି ହସି ପ୍ରଥମେ ଆରମ୍ଭ କଲେ—

"ଏଇତ ପ୍ରଣି ଲାଜ । ମୁଁ କ'ଣ ତୋ ଖାଇବାରେ ଦୃଷ୍ଟି ପକାଇ ଦେଉଛି ? ଯଦି ସେ ଭୟ ଥାଏ, କହୁଚଲ ତୋ ପାଖରେ ବସି ଦୁଇଗୁଣ୍ଡା ଖାଇଦେବି ।"

ଲାଜମିଶା ଭୟରେ ମୋର ଆଖି ରହିଲି । ମୋର ଶୋଷାଇଘରୁ ଖଣ୍ଡେ ପିଢ଼ା ଆଣି ମନ ଭାଉନାଙ୍କ ଗଡ଼ିକର ବସିଲେଣି । ଖାଇବା ମୋର ସେଇଠିକାରେ ରହିଲା । ଯେତେହେଲେ ମାଇପିଲାଟି, ଏତେ ଚଞ୍ଚଳ ଲାଜ ସରମ ଭୁଲିଯିବ କିପରି ?

ମନ ଭାଉନାଙ୍କର ସବୁ ଆଡ଼କୁ ନଜର ଥାଏ । ମୋର ଖାଇବା ବନ୍ଦ ଦେଖି ସେ ଏଥର ଅପେକ୍ଷାକୃତ ଗମ୍ଭୀର ହୋଇ କହିଲା—"ତା ହେଲେ, ମୁଁ ଯାଉଚି ମାଉସୀ । ମତେ ଦେଖି ଶଶୀ ଖାଉନାହିଁ । ବୃଥା ତା ଖାଇବାରେ ବାଧାଦେବି କାହିଁକି ।

ବୋଉ ତାର ନାଲି ନାଲି ଆଖି ଦୁଇଟା ମୋ ଆଡ଼କୁ ପକାଇ ଗର୍ଜିଉଠି କହିଲା—"କାଟଲା ଶଶୀ, ଥରେ କହିଲେ ଲଗେ କ'ଣ ଶୁଣା ଯାଏନା ? ଘରର ପିଲାଟାକୁ ଏତେ ଲାଜ କ'ଣ ମ ? ପିଲାଟା ଟିକିଏ ବୁଲି ଆସିଛି, ତାକୁ କହିବୋଲି ବସେଇବ କ'ଣ ଏଇଟି ଗୁଣ ଦେଖେଇ ହେଉଚ ।"

ବୋଉ ଭୟରେ ନାକରେ କାନରେ ପୂରାଇ ଖାଇବା ଶେଷ କଲି । ଅଇଁଠା ଟେକି ବାସନ ମାଜିବାକୁ ନଳା ମୁହଁକୁ ଗଲାବେଳକୁ ମନ ଭାଉନା କହିବାର ଶୁଣି ପାରିଲି ।

ଘରକାମ କରିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଶଶୀ କିଛୁ ପଢ଼ାପଢ଼ି କରୁନାହିଁ କାହିଁକି ? ତୋ ପାଇଁ ଅଜା ଖଣ୍ଡେ ବହି ଏଣିଛି, ଏ ଖଣ୍ଡିକ ପଢ଼ିସାରି ଦେଲେ ମୁଁ ଅନ୍ୟ ବହି ଦେବି ।”

ତାଙ୍କ କଥାକୁ ସମର୍ଥନ କରି ବୋଉ ମଧ୍ୟ ମୋ ଦୋଷ ଦେଖାଇ କହିଲା—ଇସ୍କୁଲ ଛାଡ଼ିବା ଦିନୁଁ ସେ କଥା ଅଜ ଦେଲାଣି ? ପାଠ ପଢ଼ିବାଟା ଦେହକୁ ଗୋଟାଏ ଗୁଣ; ଘରେ ରହିଲେ କେବେ କ'ଣ ପୋଥି ପଢ଼ିବା ଛାଡ଼ିଦିଅନ୍ତି ?”

ମନୁଭାଇନାଙ୍କ ଅଜୁର ସୁବିଧା ଜୁଟିଗଲା । ମୁଁ ପାଠ ପଢ଼ିଲେ ତାଙ୍କର ପେଟ ଅବା ପୂରିଯିବ । ମୋର ଜ୍ଞାନ ହେଲେ ସମାଜରେ ତାଙ୍କର ଅପଦଷ୍ଟା ହୁଏତ ଅଜୁର ଅବା ଉପରକୁ ଉଠିଯିବ । ସେଇ ପଦା ଉପରେ ଜୋର ଦେଇ ମନୁଭାଇନା ହସିହସି ଏଥର ଅଭିମୁ କଲେ—ନା ମାଉସୀ, ଶଶୀକୁ ଏଥର ଗୀତପାଠ ପଢ଼ିବାକୁ ହେବ । ସେ ଭାର ମୋ ଉପରେ ରହିଲା । ଘରର କାମବୋଲି ଯାହା, ତା'ତ ତୁମକୁ ନଈଣ୍ଡ । ଘରଟାରେ ହେଉ୍ ଫେଉ୍ ହେବା ଅପେକ୍ଷା......

ମନୁଭାଇନାଙ୍କ କଥା ନସରଣୁ ବୋଉ ବାକ୍ୟଟିକ ପୂର୍ଣ୍ଣ କରିଦେଇ କହିଲା “ପୋଥି ବୋଲିଲେ ଭଲ”

ସେଇଆ ଠିକ୍ ହେଲା । ଫୁରୁସତ୍ ସମୟରେ ମୁଁ ବହି ପଢ଼ି ସମୟ କାଟିବି । ବୋଉ ସାମନାରେ ମନୁଭାଇନା ଏକଥା ଠିକ୍ କରି ଦେଇ ଚାଲିଗଲେ । ଚାଲିବେଳେ ଆଣିଥିବା ବହି ଖଣ୍ଡିକ ମୋ ହାତରେ ଗୁଞ୍ଜିଦେଇ କହିଲେ—

“ଚଞ୍ଚଳ ଏ ବହି ଖଣ୍ଡିକ ସାରିଦେଲୁ, ଏ ଖଣ୍ଡିକ ଫେରେଇ ଦେଲେ ମୁଁ ଅଲଗା ଖଣ୍ଡେ ପୁଣି ଦେବି ।”

ବହିଖଣ୍ଡିକ ହାତରେ ଧରି ମୁଁ ଆମ ରୋଷେଇ ଘର-ବାରଣ୍ଡାରେ କିଛି ସମୟ ନିର୍ବାକ ହୋଇ ବସିରହିଲି । କିଛି ଠିକ୍ କରି ପାରିଲି ନାହିଁ । ମନୁଭାଇନାଙ୍କର ଏପରି ବିଚିତ୍ର ଉପଦେଶ ମୋ ପ୍ରତି କାହିଁକି ? ରାଗରେ କ'ଣ ମୁଁ ଏକା ଭଉଣୀ ଝିଅ ଘରେ ବସି ସମୟ ନଷ୍ଟ କରୁଛି ? ମୋ ପରି ତ ଅଛୁର କେତେ ଅଛନ୍ତି । ସେମାନଙ୍କ ଅଡ଼େ ମନୁଭାଇନାଙ୍କର ନଜର କାହିଁକି ପଡୁନାହିଁ ?

ବହି ଖଣ୍ଡିକ ଧରି ଶୋଇବା ଘରକୁ ଚାଲିଗଲି । ବହିଟିର ନାମ 'ଜନକ ଲଳିତା' । ନାଁଟି ପଢି ବଡ଼ ଆଗ୍ରହ ହେଲା ପଢିବାକୁ । ପୃଷ୍ଠା ଓଲଟାଇ ଓଲଟାଇ ଖଣ୍ଡିଏ ଛୋଟ କାଗଜ ଭଙ୍ଗାହୋଇ ବହି ଭିତରେ ଥିବାର ଦେଖିଲି । କାଗଜଟି ଖୋଲି ଦେଖିଲି- ସେଇଟି ମନୁଭାଇନାଙ୍କ ହାତଲେଖା, ଖଣ୍ଡେ ଛୋଟିଆ ଚିଠି । ସେଥିରେ ଲେଖାଅଛି ।

ଆଦରର ଶଶୀ,

ମୁହିଁ ଖୋଲି ତୋ ସଙ୍ଗେ ଖୋଲା ଖୋଲି କଥାବାର୍ତ୍ତା ହେବାକୁ ପ୍ରବଳ ଇଚ୍ଛା ଥିଲେ ସୁଦ୍ଧା ହୋଇ ପାରୁନ । ଅନ୍ୟ ଉପାୟ ନଦେଖି କାଲି ରାତିରେ ଏ ଉପାୟଟି ଠିକ୍ କଲି । ଜାଣେନା ତୋର ଏଥିରେ ସମର୍ଥନ ଅଛି କି ନାହିଁ । × ×

ଅନେକ କଥା ତୋ ପାଖକୁ ଲେଖିବାକୁ ଅଛି । ପତ୍ରଦ୍ୱାରା ସମ୍ମତି ଜଣାଇଲେ ପରେ ଲେଖିବି । ଆଜି ଏତିକି ।

ତୋର

ମନୁଭାଇନା

ଚିଠିଟି ପଢି ମୁଁ କ'ଣ କରୁଛି, ଭାବି ପାରିଲି ନାହିଁ । ମୋ ପରି ହୀନକପାଳୀ ପ୍ରତି ତାଙ୍କର ଏ ଅଯାଚିତ ସ୍ନେହ ଓ ଆଦର-

କାହିଁକି ? ଲେଖିବାକୁ ଅଚ୍ଛୁଟ ଅନେକ ଅଛି-ପୁଣି ମୋପାଖକୁ, କାହିଁକି ? କେଉଁ ଅଧିକାରରେ ସେ ଏ ପ୍ରସ୍ତାବ ମୋ ପାଖରେ ବାଢିଛନ୍ତି ? ବୋଉ ସରଳ ପ୍ରକୃତିର ଲୋକ, ତା ମନରେ ଭ୍ରାନ୍ତ ଧାରଣା ଜନ୍ମେଇ ଏ ପ୍ରହେଳିକା ସୃଷ୍ଟି କରିବାର ପ୍ରବୃତ୍ତି ତାଙ୍କୁ ଦେଲା କିଏ ? ପରିଣତ ହେଲେ ସୁଦ୍ଧା ବିବାହିତ ଯୁବତୀ ପାଖକୁ ଚିଠି ଦେବା ଗୋଟାଏ ମସ୍ତବଡ଼ ପାପ । ଏ ପାପରେ ମନ୍ମୁଭଇନା କାହିଁକି ଭାଗି ହେଲେ ? ଜାଣିବାଶୁଣିବା ଲୋକ ହୋଇ ଏ ବଙ୍କା ବାଟରେ ଗଳିବାକୁ ସେ ଦ୍ୱିଧା ବୋଧ ନ କଲେ କିପରି ? ମନରେ ବଡ଼ ରାଗ ହେଲା । ପାଠ ପଢ଼ି ନାଁ କମାଇଛନ୍ତି ବୋଲି ମୋର ତାଙ୍କ ସହିତ ସମ୍ପର୍କ କ'ଣ ?

ଭାବିଲି, ଏ ଚିଠିର ଉତ୍ତରରେ ତାଙ୍କୁ ଗୋଟିଏ ଉପଯୁକ୍ତ ଶିକ୍ଷା ଦେବି । ଯାହା ଫଳରେ ସେ ଆଉ ଭବିଷ୍ୟତରେ ତାଙ୍କ ଏପରି ଦୁଃସାହାସିକ କାର୍ଯ୍ୟ କରିବେ ନାହିଁ । ଗରିବ ହେଲେ ସୁଦ୍ଧା ଆମ ମାନ ମର୍ଯ୍ୟାଦା ଉପରେ ଦାଗ ପକାଇବାକୁ କିଏ ତାଙ୍କୁ କହେଇ ଯାଇନାହିଁ । ମନ୍ମୁଭଇନାଙ୍କ ଏ କଥାକୁ ମୁଁ ଯେତିକି ଭାବିଲି ସେତିକି ମୋର ରାଗ ବଢ଼ିବାରେ ଲାଗିଲା । ରାଗରେ ଚହୁଁଟାକୁ ଖଟଉପରେ ପକାଇ ଦେଇ ଚିଠିଟାକୁ ଟିକି ଟିକି କରି ଚିରି ପକାଇଲି । ଭାବିଲି ଲଢା ହାତରେ ବହି ଖଣ୍ଡିକ ଏଇ ମୁହଁ ଉପରେ ଫେରେଇ ଦେବି । ପାଠପଢି ଜ୍ଞାନ ଅର୍ଜନ ପଛେ ମୋର ନହେଲା । ଖଟ ଉପରେ ଅଧାଶୁଆ ହୋଇ ମୁଁ ଏପରି ଭାବୁଚି, ବୋଉ କ'ଣ ଗୋଟାଏ କାମରେ ସେ ଘରକୁ ପଶିଆସିଲା । ମତେ ଚିନ୍ତିତ ଥିବାର ଦେଖି ସେ ମନରେ କ'ଣ ଭାବିଲା କେଜାଣି ବଡ଼ ନରମ ଗଳାରେ ପଚାରିଲା "କ'ଣ ମୁଣ୍ଡ ବଥୋଉଚି କିରେ ଶଶୀ ? ଏପରି ନିର୍ବେଦ ହୋଇ ବସିଚୁ କାହିଁକି ?"

ବୋଉଙ୍କ ଏ ପ୍ରଶ୍ନରେ କି ଜବାବ ଦେବି ? ମୋ ମନକଥା ସେ ଜାଣିବ କିପରି ? ଛଳନା କରି କହିଲି—"ହଁ ବୋଉ, ଦେହଟା କାହିଁକି ଭଲ ଲାଗୁନାହିଁ ।" ଏଥର ସେ ଅକଟ କରି କହିଲା - ମୁଁ ପରା ତତେ ରୋଜ୍ ମନା କରୁଛି ଯେ ସେ ଦାଳ ପାଣିରେ ଗାଧୋଇବୁ ନାହିଁ ବୋଲି । ମୋ କଥା ତ ମୋ'ଠି । ଅମାନିଆ କାମ କରୁଚ ତୁମର ଦେହ ମନ୍ଦ ନ ହେବତ ହେବ କାହାର ?"

ବୋଉ ଚାଲିଗଲା ତା' କାମରେ । ପୁଣି ମୁଁ ଭାବିଲି— ସହରର ପାଣି ପବନରେ ବଢ଼ି ମନୁଭାଇନା କେବେ ଅନେକ ଗୁଣ ଅର୍ଜନ କରିଛନ୍ତି ? ପର ସ୍ତ୍ରୀ ପାଖକୁ ଲୁଚେଇ ଚିଠିଦେବା ତା ଭିତରୁ ବୋଧେ ଗୋଟିଏ ।

ବଡ଼ ଅଲକ୍ଷଣି ମୁଁ । ମନୁଭାଇନାଙ୍କ ପ୍ରତି ମୋର ଏ ତୁଚ୍ଛ-ମନୋଭାବ ଯଦି ଅନ୍ତ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଥାଆନ୍ତା ତେବେ ଘରର ବୋହୂ ସାଜି ମୁଁ ବେଶ୍ ଆନନ୍ଦରେ ଥାଆନ୍ତି ।

ତା ପରଦିନ—ଖରାବେଳେ ବାଡ଼ି ଘରେ ବସି ମନୁ ଭାଇନା 'କନକ ଲତା' ବହି ଖଣ୍ଡିକ ପଢ଼ି ଆମ ସାହିର କେତେଜଣ ବୟସ୍କା ସ୍ତ୍ରୀ ମାନଙ୍କୁ ଶୁଣାଉଚି, ମନୁଭାଇନା ବାଡ଼ି ପଟୁଁ ମୁରୁକି ହସା ଦେଇ ସେଠାରେ ପହଞ୍ଚିଗଲେ । ତାଙ୍କୁ ଦେଖି ମୁଁ ବହି ପଢ଼ା ବନ୍ଦ କରିଦେଲି । ସାହୁ ମାଇପେ ମଧ୍ୟ ଆନନ୍ଦରେ ତାଙ୍କୁ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରି କହିଲେ— "ତୁ ପଢ଼ିବୁଟିରେ ମନୁ । ଶଶୀ କେତେବେଳୁ ବୋଲିଲଣି ।"

ମନୁ ଭାଇନାଙ୍କୁ ଦେଖି ମୁଁ ମଧ୍ୟ ବହିପଢ଼ା ବନ୍ଦ କରି ଦୂରକୁ ଘୁଞ୍ଚିଗଲି । ସେ ପଢ଼ିଲେ ବହି ।

ସୁବିଧା ଦେଖି ମୁଁ ମୋର ଶୋଇବା ଘରକୁ ଚାଲିଗଲି । ବହି ପଢ଼ି ପଢ଼ି ମତେ ବଡ଼ କ୍ଲାନ୍ତ ଲାଗୁଥିଲା । ତେଣୁ କିଛି ସମୟ ବିଶ୍ରାମ ନେଇ ଯିବାକୁ ବାଞ୍ଛା ଥିଲି ।

ମତେ ପୁଣି ନିଦ୍ରା ଲାଗିଚି କି ନାହିଁ ତାହାର ସ୍ପର୍ଶରେ ହଠାତ୍ ମୋ ନିଦ ଭାଙ୍ଗିଗଲା । ଦେଖିଲି ମନୁ ଭାଇନା ମୋ ମୁଣ୍ଡ ଉପରେ ଛିଡ଼ା ହୋଇ ଲୁଚି ଲୁଚି ହସୁଛନ୍ତି । ମନରେ ବଡ଼ ରାଗ ହେଲା, କିନ୍ତୁ ତୁଣ୍ଡ ଖୋଲି କିଛି କହିବାକୁ ସାହାସ ହେଲା ନାହିଁ । ତାଙ୍କ ଆଡ଼ୁ ସେ ଆରମ୍ଭ କଲେ କଥା — କହିଲେ -- "ଏଇ ଦିନ ବେଳଟାରେ ଶୋଇବାକୁ ତତେ ଭଲ ଲାଗୁଚି ଶଶୀ ?

ଉତ୍ତର ନଦେଲେ ଅଭଦ୍ରତା ହେବ ଭାବି କହିଲି "ଦେହଟା ଭଲ ଲାଗୁନି, ତେଣୁ ଶୋଇ ବାକୁ ମନ ହେଉଛି ।"

ତାଙ୍କର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ଥିଲା ଭିନ୍ନ । ମୋର କଥା ନସରୁଣୁ ସେ ଆଉଥରେ ଏକ ପ୍ରଶ୍ନ କରିବସିଲେ "ବହି ପଢ଼ା ତୋର ବୋଧେ ସରିନି, ଏତେ ଡେରି କଲେ ହୋଇବ ନାହିଁ । ଗୋଟିଏ ବହି ଖଣ୍ଡେ, ମନ ଦେଇ ପଢ଼ିଲେ ଏକ ଦିନକରେ ସରିବ । ଆଜି ସଂଧ୍ୟା ସୁଦ୍ଧା ତୁ ଯେକୌଣସି ମତେ ବହି ଖଣ୍ଡିକ ଫେରେଇବୁ ।

ଚୁପ୍ ହୋଇ ରହିଲି । ବହିପଢ଼ା ମୋର ସରିଥିଲେ ସୁଦ୍ଧା ମୁହଁ ଉପରେ ତାଙ୍କୁ କିଛି କହିପାରିଲିନାହିଁ । ମୁହଁକୁ ତଳକୁପୋତି ମୁଁ ଖଟ ଉପରେ ବସିଥାଏ । ମୋର ଅବସ୍ଥାକୁ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରି ସେ ମଧ୍ୟ ତଳଆଡ଼କୁ ଚାଲିଗଲେ ।

ପୁଣି ଶୋଇଲି – କିନ୍ତୁ ଏଥର ଆଉ ଆଖିକୁ ନିଦ ଆସିଲା ନାହିଁ । ମନୁଭାଇନାଙ୍କର ମୋ ପ୍ରତି ବ୍ୟବହାର ଦିନକୁ ଦିନ ଯେଉଁ ଆକାର ଧରୁଚି, ସମାଜର ବିଧିବଦ୍ଧ ଅଇନ୍ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ନିଶ୍ଚୟ ସେଇଟା ଦୂଷଣୀୟ । ପରିମାର୍ଜିତ ନବୀନ ଯୁବକ ହିସାବରେ ତାଙ୍କର ରୁଚି ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ପୃଥକ ହୋଇପାରେ । ହେଲେ ଲୋକ ମୁଖରେ ସେଇଟା ନିନ୍ଦା ଛଡ଼ା ପ୍ରଶଂସା ହେବନାହିଁ ।ବଡ଼ ଗୋଳମାଳିଆରେ ପଡ଼ିଲି । ମୋର ମାମୁଲି ଜୀବନରେ ଏଦିନର ଝଡ଼ ବତାସ ଆରମ୍ଭ ହେଲା ।

ମନୁଭାଇନାକୁ ଜେଦ୍ କରି ନଲେଖିବା କଥା ମଧ୍ୟ ଭାବିଲି । ବହି ଖଣ୍ଡିକ ସେ ଫେରାଇ ନେବାକୁ ତାଗିଦା ଉପରେ ତାଗିଦା କରୁଛନ୍ତି । ତାଙ୍କ ଚିଠିର ଉତ୍ତର ସେ ଏଇ ବହି ସଙ୍ଗେ ପାଇବାକୁ ମନରେ ଖୁବ୍ ଦୃଢ଼ଆଶା ବାନ୍ଧିଛନ୍ତି; କିନ୍ତୁ ତାଙ୍କ ଚିଠିର ଉତ୍ତର ମୁଁ କାହିଁକି ଦେବି ? ସମାଜର ବନ୍ଧନରେ ମୁଁ ବନ୍ଧା । ନାରୀତ୍ୱର ମର୍ଯ୍ୟାଦା ଅକ୍ଷୁର୍ଣ୍ଣ ରଖିବାକୁ ହେଲେ ଏଇ ବନ୍ଧନକୁ ମାନି ଚଳିବାକୁ ହେବ । ଜାଣି ଜାଣି ପଙ୍କରେ ମୁଁ ପାଦ ପକାଇବି କାହିଁକି ?

ସେଦିନ ସଂଧ୍ୟାବେଳକୁ ଯାହାତାହା ଗଣ୍ଡେ ଖାଇଦେଇ ଖଟ ଉପରେ ଶୋଇ ଭାବିବାରେ ଲାଗିଲି— ମନୁଭାଇନାଙ୍କୁ କେବଳ ବହିଟା ଫେରାଇଦେଲେ ନିଶ୍ଚୟ ସେ ମନକଷ୍ଟ କରିବେ । ଏପରିକି ଆମ ଘରକୁ ଆସିବା ମଧ୍ୟ ବନ୍ଦ କରିପାରନ୍ତି । କୋମଳ-ପ୍ରାଣରେ ତାଙ୍କର ନିଶ୍ଚୟ ଆଘାତ ଲାଗିବ । ନାଁ—ଚିଠିର ଖଣ୍ଡେ ଉତ୍ତର ମୁଁ ଦେବି ।

ସେଇଆ କଲି । ସେଇ ରାତିରେ କାଗଜ ଖଂଡେ ଆଣି ଚିଠି ଲେଖି ବସିଲି, ସମ୍ବୋଧନଟା କଣ ଲେଖିବି ? ପାଠର ଦୌଡ଼ ତ ବେଶି ନୁହେଁ । ତେଣୁ ହଠାତ୍ ଭାବି କିଛି ଗୋଟାଏ ଲେଖି ପାରିଲିନାହିଁ । ଅନ୍ୟ ଉପାୟ ନଦେଖି ବାଧ୍ୟ ହୋଇ ଲେଖିଲି—

ମନୁଭାଇନା,

ବହି ଭିତରେ ଚିଠି ଖଂଡେ ଦେଇ ମତେ ତୁମେ ଖୁବ୍ ଅସୁବିଧାରେ ପକାଇଛ । କପାଳଟା ମୋର ଖୁବ୍ ଛୋଟ, ଏ ହୀନ କପାଳୀ ଉପରେ ତୁମର ସ୍ନେହ କାହିଁକି ଏତେ ବଢ଼ି ଗଲାଣି ମୋ ପାଖକୁ ତୁମର ଅନେକ କଥା ଲେଖିବାକୁ ଅଛି ବୋଲି ଚିଠିରେ ଜଣାଇଛ । ଉଚିତ, ଅନୁଚିତ, ଓ ଭଲ, ମନ୍ଦ ଦିଗରୁ

କଥାଟାକୁ ଉତ୍ତର ଭଳି ଲେଖିବାର ଥିଲେ ଲେଖିବ । ଚିଠି ଲେଖି ତ ଜାଣି ନଥିଲି, ଆଉ କଣ ଲେଖିବି ?

ତୁମର
"ଶଶୀ"

ତାଙ୍କ ଚିଠି ଭିତରେ ଚିଠି ଖଂଣ୍ଡିକ ଭର୍ତ୍ତି ହୋଇ ରହିଲା । ସେ ମୋ ଚିଠି ପାଇବେ, ସବୁ ଦିଗକୁ ଲକ୍ଷ୍ୟ ରଖି ମୋର ବିଦ୍ୟାବୁଦ୍ଧିକୁ ଚାହିଁ ମୁଁ ଚିଠି ଲେଖିଛି । ସେ ଯଦି ଖରାପ ଭାବିବେ ଭାବନ୍ତୁ ।

ଠିକ୍ ସମୟରେ ସେ ତାଙ୍କ ଚିଠିଟି ଫେରସ୍ତ ପାଇଲେ । ଆମ ଘରକୁ ତୁଳସୀର ଘର ଛଡ଼ା ହେମର ଘର । ପିଲାଟି ଦିନରୁ ତାର ମୋର ଖୁବ୍ ସାଙ୍ଗ । ଆମେ ତୁହେଁ ଗୋଲାପ ବସିଥିଲୁ । ମୋର ମନର କଥା ତାକୁ କିଛି ଅଛପା ନଥାଏ । ସେଦିନ ସେ ଆସି ହସି ହସି ମତେ ପଚାରିଲା—

"କିଲୋ ଗୋଲାପ, ଏବେ କେତେଦିନ ହେଲା ତୋ ମୁହଁଟା ଏତେ ଶୁଖିଲା ଦିଶୁଛି କାହିଁକିମ ?"

ମୁହଁରେ ଯଥାସମ୍ଭବ ସରସତା ଫୁଟାଇ କହିଲି, "ବାଯୁାଣୀ ହେଲୁକି, ମୋ ମୁହଁ କାହିଁକି ଶୁଖିଲା ଦିଶିବ ମ ? ତୋର ଦେଖା ନଥିଲା । ସେଥିପାଇଁ ଶୁଖିଲା ଦିଶିଲେ ଦିଶିପାରେ ।"

ଗୋଲାପ କଥାରେ ହଟିଯିବା ପିଲା ନୁହେଁ । ପୂର୍ବ କଥା ଉପରେ ସେ ପୁଣି ଜୋର ଦେଇ କହିଲା—"ମୋତେ ଆଉ ଭୁଲନା ଗୋଲାପ । ତୋର ଯାହା ହୋଇଛି, ମୁଁ ଭଲ କରି ଜାଣେ ।"

ଗୋଲାପର ଗୁଣ ମତେ ବେଶ୍ ଜଣା । ଯେଉଁ କଥା ଉପରେ ତାର ଜିଦର ଲାଗିଥିବ, ସେକଥାର ଶେଷ ମୀମାଂସା ନହେବା

ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସେ ଛାଡ଼ିବନାହିଁ । ହସି ହସି ଏଥର ତାଙ୍କୁ କହିଲି—"ଭଲ କରି ଯେବେ ଜାଣୁ ତେବେ ମତେ ପଚାରୁଥିଲୁ କାହିଁକି ? ମୋ ଉପରେ ଯଦି ତୋର ବିଶ୍ୱାସ ଅଛି ତେବେ ଯାହା କହିଲି ତାକୁ ସତ ବୋଲି ଭାବି ନେବୁ ।"

ମୁହଁର ରଙ୍ଗ ପରିବର୍ତ୍ତନ କରି ସେ କହିଲା—"ସରଳ ବିଶ୍ୱାସରେ ତୁ ତୋର ଅନ୍ତରର କଥା ମୋ ଆଗରେ କହିଥିଲେ ମୋର ଆଉ କିଛି କହିବାର ନଥିଲା । ତେବେ ତୋର ଇଚ୍ଛା ବିରୁଦ୍ଧରେ କୌଣସି କାମ କରିବା ପିଲା ମୁଁ ନୁହେଁ । ଯେତେ-ବେଳେ ଦରକାର ବୋଲି ଭାବିବୁ ସେତେବେଳେ ମୋ ଆଗରେ ନିଶ୍ଚୟ କହିବୁ ।"

ଅନ୍ୟ କୌଣସି କଥାର ଉପକ୍ରମ ନକରି ସେଦିନ ଗୋଲାପ ଚାଲିଗଲା । ମନରେ ମୋର ବଡ଼ ଦୁଃଖ ହେଲା । ଏଇ ଗୋଲାପକୁ ମୁଁ କେତେ ବିଶ୍ୱାସ କଥା କହୁଚି; କିନ୍ତୁ ଆଜି କାହିଁକି ଅସଲ କଥାଟା କହିବାକୁ ତୁଣ୍ଡ ଲେଉଟିଲା ନାହିଁ । କିଏ ବା କହିବ ? ମନୁ-ଭାଇନାଙ୍କର ଅଲୌକିକ ସ୍ନେହର ପ୍ରକୃତ ସ୍ୱରୂପଟା ମତେ ତ ଜଣା ନାହିଁ । ବିଧବା ବୋଉ ପାଖରେ ରହି ସୁଖରେ ହେଉ ବା ଦୁଃଖରେ ହେଉ ମୋର ସମୟ କଟି ଯାଉଥିଲା । ମଫସଲ୍‌ର ମୋଟା ଭାତ ଖାଇ ବେଶ୍ ଆନନ୍ଦରେ ମୁଁ ଥିଲି । ସହରରୁ ଫେରି ମନୁ-ଭାଇନାଙ୍କ ଆଖି ମୋ ଉପରେ ପଡ଼ିଲା ଦିନୁଁ ନିଜକୁ ମୁଁ ହରେଇ ବସିଚି । ସାଙ୍ଗସାଥୀମାନଙ୍କ ପାଖକୁ ବୁଲିଯିବା ପ୍ରାୟ ବନ୍ଦ ହୋଇଯାଇଚି । ଘରର ପାଇଟିପଇଟି କରିବାର ସ୍ପୃହା ଓ ଆଗ୍ରହ ଅପେକ୍ଷାକୃତ କମିଯାଇଚି ।

ଗୋଲାପ ଯିବାର କିଛିସମୟ ପରେ ମନୁଭାଇନା ଆସି ହାଜର ହେଲେ । ହାତରେ ତାଙ୍କର ଅଉଖଣ୍ଡେ ବହି । ଘରେ

ସେତେବେଳେ ବୋଉ ନଥିଲା । ବଡ଼ ଅଡ଼ୁଆରେ ପଡ଼ିଲି । ମନୁଭାଇନାଙ୍କ ସହିତ ମୁହାଁମୁହିଁ କଥାବାର୍ତ୍ତା ହେବାକୁ ଭୟ ଲାଗିଲା । ଏକୁଟିଆ ଘର ଭିତରେ ଜଣେ ପର ପୁରୁଷ ସହିତ କିପରି କଥାବାର୍ତ୍ତା ହେବ ? ସ୍ତ୍ରୀ ସୁଲଭ-ଲଜ୍ଜା ମତେ ଏକରକମ ମୂକ କରିଦେଲା ।

ମନୁଭାଇନା ଘରର ଚାରିଆଡ଼କୁ ଭଲ ଭଲ କରି ଚାହିଁ ବହିଖଣ୍ଡିକ ମୋ ହାତକୁ ଦେଇ କହିଲେ—ଏ ବହି ଖଣ୍ଡିକ ମତେ ଖୁବ୍ ଶୀଘ୍ର ଫେରାଇବୁ ଗୀତା । ମଉସା ତ ନାହାନ୍ତି – ଆଉ ବସିବି କ'ଣ, ଯାଉଛି ।

ତାଙ୍କ କଥାର କୌଣସି ଉତ୍ତର ଦେବାକୁ ସାହାସ ହେଲା ନାହିଁ । ମୋ ଉପରେ ସଜଳ ଦୃଷ୍ଟିପାତ କରି ସେ ଫେରିଗଲେ । ବହି ପଢ଼ିବା ମୋର ଆଗରୁ ଅଭ୍ୟାସ ନଥିଲା । ମନୁଭାଇନାଙ୍କ ଜବରଦସ୍ତି ବହି ଦିଅନ୍ତେ ସେଥର କିପରି ଅସୁବିଧା ଅନୁଭବ କଲି । ମୁହଁ ଖୋଲି ନାହିଁ କରି ଦେବାର ଜୁ ନାହିଁ । ବହି ଖଣ୍ଡିକ ହାତରେ ଧରି ଶୂନ୍ୟକୁ ଚାହିଁ କେତେ ସମୟ ବସି ରହିଲି । ମନ ମୋର ବେଳକୁ ବେଳ ଅଥୟ ହେଲା । ଏଇ ବହିରେ ମନୁଭାଇନା-ଙ୍କର ପୁଣି ଖଣ୍ଡିଏ ଚିଠି ଥିବ । ସେ ତାଙ୍କର ବିଦ୍ୟାବୁଦ୍ଧି ଖର୍ଚ୍ଚକରି କେତେ କଥା ବନେଇ ଚୁନେଇ କେଜାଣି ମୋ ଠାରୁ ଉତ୍ତର ଚାହିଁଥିବେ । ଜଣକର ପତ୍ନୀ ବୋଲି ସାବ୍ୟସ୍ତ ହେଲା ପରେ ଗୋପନରେ ଅନ୍ୟ ପାଖକୁ ଚିଠି ଦିଆ ନିଆ କରିବା ଆଦୌ ସଙ୍ଗତ ନୁହେ । ମୋ ଅପେକ୍ଷା ମନୁଭାଇନା ସଙ୍ଗତ, ଅସଙ୍ଗତ କଥା ବେଶ୍ ଜାଣନ୍ତି । ଜାଣି ଜାଣି ସେ ଏପରି ଅନ୍ୟାୟ କାର୍ଯ୍ୟ କରିବାକୁ ଯାଉଛନ୍ତି କିପରି । ମୁଁ ତାଙ୍କର କିଏ ? ପଡ଼ୋଶୀ ଗାଉଁଲି ଝିଅ । ଏହାବ୍ୟତୀତ ଅନ୍ୟ ସମ୍ପର୍କ ମୋର ତାଙ୍କ ସହିତ ନଥିଲା କି

ନାହିଁ । ତେବେ ତାଙ୍କର ଅଯାଚିତ ଅନୁକମ୍ପା ମୁଁ ଗ୍ରହଣ କରିବି କାହିଁକି ?

ଆଉ ଭାବି ପାରିଲି ନାହିଁ । ମୁଣ୍ଡ ମୋର ଘୂରିଗଲା । ବହି-ଖଣ୍ଡିକ ଧରି ଶୋଇଲା ଘରକୁ ଚାଲିଗଲି । ଅତି ସନ୍ତର୍ପଣରେ ବହିର ପୃଷ୍ଠା ଲେଉଟାଇ ଲେଉଟାଇ ମନୁଭାଇନାଙ୍କ ସଦ୍ୟ ଲେଖା ଚିଠି ଖଣ୍ଡିକ ପାଇଲି । ବହି ଭିତରେ ଚିଠିଟି ରଖି ପଢିବାରେ ଲାଗିଲି

ଆଦରର ଶଶୀ

ତୋର ଛୋଟିଆ ଚିଠିଟି ପଢି ମତେ ବେଶ୍ ଭଲ ଲାଗିଲା । ଭାବିଥିଲି ତୁ ମୋ ଚିଠିର ଉତ୍ତର ଦେବୁ ନାହିଁ ବୋଲି । ତୁ ଲେଖିଚୁ -ଏ ହୀନ କପାଳୀ ଉପରେ ତୁମର ସ୍ନେହ କାହିଁକି ଏତେ ବଢିଚାଲିଛି ? ତୋର ଏ ଗୋଟିଏ ପ୍ରଶ୍ନ ମୋର ହୃଦୟରେ କୋଟିଏ ଭାବର ସଞ୍ଚାର କରିଚି ।

ଫୁଟି ଆସୁଥିବା ଜୀବନକୁ ଅସାର ବୋଲି ଭାବି ନିଜକୁ ହୀନ ବୋଲି ପରିଚୟ ଦେଇ ମୋ ପ୍ରାଣରେ ତୁ ଗୁରୁତର ଆଘାତ ଦେଇଚୁ । ତୋ ଆଗରେ ବିରାଟ ଭବିଷ୍ୟତ୍ । ଏ ନିତ୍ୟନୂତନ ଯୁଗରେ ସେ ଭବିଷ୍ୟତ୍‌କୁ ରୂପାୟିତ କରିବାର ଭାର ତୋ ଉପରେ ।

ଆଉ ଗୋଟିଏ କଥା । ନ୍ୟାୟ, ଅନ୍ୟାୟ, ଭଲ, ମନ୍ଦ କଥା ବିଚାର କରି ଲେଖିବାକୁ ଲେଖିଚୁ । ବେଶ୍ ବିଚାର କରିଚି ଶଶୀ । ସମାଜର ଶାସନଗତ ଗୁରୁତ୍ୱକୁ ଭୟ କରି ତୋ ସହିତ ଘନିଷ୍ଠତା କମେଇ ଦେବା ଏକାବେଳକେ ଅସମ୍ଭବ । ପ୍ରାଣର ବନ୍ଧନ-ସୂତ୍ରରେ ସେ ଘନିଷ୍ଠତା ରହିବ ସିନା କମିବ ନାହିଁ ।

ପଲ୍ଲୀବଧୂ ହିସାବରେ ମୋ ପ୍ରତି ତୋର ଘୃଣା ଥାଇପାରେ । ମୁଁ କିନ୍ତୁ ତତେ ଅତି ଆପଣାର ଭାବି ଗଢ଼ି ନେଇଛି । ମୋର ଏ ଶୂନ୍ୟ ଜୀବନରେ ତୋର କାଣିଚୁଏ ସ୍ନେହହିଁ ଯଥେଷ୍ଟ ହେବ । ପାଠ ପଢ଼ି ସହରରୁ ଫେରିଛି ବୋଲି ମୋ ପ୍ରତି ତୋର ଧାରଣା ଭିନ୍ନ ଥାଇପାରେ । ସହରକୁ ଫେରଯିବାର ଇଚ୍ଛାଥିଲା, ମାତ୍ର ବର୍ତ୍ତମାନ ଯାଇ ପାରୁନି । ଅଦୃଶ୍ୟରେ ମତେ ଜଣେ କିଏ ବାନ୍ଧି ରଖିଛି ।

ଅଜି ଏତିକି ଲେଖି ବିଦାୟ ନେଲି । ବହି ଫେରେଇଲା-ବେଳେ ଚିଠିଖଣ୍ଡିଏ ଦେଇ ସୁଖୀ କରିଲୁ । ସାକ୍ଷାତରେ କଥାବାର୍ତ୍ତା ହେବାର ସୁଯୋଗ ପାଇନି, ତେଣୁ ଚିଠିର ଆଶ୍ରୟ ନେବାକୁ ବାଧ୍ୟ ହେଲି

ଇତି

ତୋର ମନୁଭାଇନା

ଟେବୁଲର ଉପର ଚିଠିଟି ପଢ଼ିଦେଇ ସେଇ ବହି ଭିତରେ ଗୁଞ୍ଜିଦେଲି । ପରେ ପରେ ଶୁଣି ପାରିଲି ବୋଉର ଡାକ । ଜବାବ ଦେଲି । ବୋଉ ତା' କାମରେ ଲାଗିଲା ।

ମୋର ସେଇ ଚିନ୍ତା । ମନୁ ଭାଇନା ମତେ ଆପଣାର ଲୋକ ଭାବି ଗଢ଼ି ଦେଇଛନ୍ତି । ପ୍ରାଣର ବନ୍ଧନସୂତ୍ରରେ ତାଙ୍କର ମୋ ସହିତ ଘନିଷ୍ଠତା ବଢ଼ି ଚାଲିଛି । କଥାଟାର ମର୍ମ ମୁଁ ଠିକ୍ ରୂପେ ବୁଝି ପାରିଲି ନାହିଁ ।

ଅଜି ଭାବୁଛି ସେପରି ଅବୁଝା ହୋଇ ରହିଥିଲେ ଜୀବନରେ ଏପରି ଠକ ମୁଁ ଆଜି ଖାଇ ନଥାନ୍ତି । ପୁରୁଷର ମନ ଭଲକରି ଚିହ୍ନି ପାରିଥିଲେ ଜୀବନରେ ଏତେବଡ଼ ଭୁଲ୍ ଆଜି କରି ନଥାନ୍ତି ।

ଷ୍ଟୁତ, ଗୁଲୁଫଟା କରୁଣ କାହାଣୀ ଯେତେବେଳେ କହିବାକୁ ବସିଛ, କହିଯାଏ ।

ସେଦିନ ଏପରି ସ୍ୱପ୍ନ ଭଙ୍ଗ ଘଟିଗଲା । ତା' ପରଦିନ ସକାଳଟାରୁ ମନୁ ଭାଇନା ହାତରେ ଗୋଟିଏ ଚିଠି ମୁଣ୍ଡିଆ ଧରି ବାଡ଼ି ବୁଲାରୁ କହି କହି ଆସିଲେ—"ମାଉସୀ, ଚିଠି ପାଇଁ କହୁଥିଲି ପରା, ସେଇରେ ଚିଠି ଆସିଛି ନିଅ ।"

ମନୁ ଭାଇନାଙ୍କ ହାତରେ ଚିଠି ଦେଖି ବୋଉ ଅତି ଆନନ୍ଦରେ ଦୁଆର ମୁହଁକୁ ଆସି କହିଲା—

"ମନୁପରି ପୁଅ କ'ଣ ଏ ଗାଁରେ ମିଳିବ ? ତୁଣ୍ଡଖୋଲି ଥରେ କହି ଦେଇଥିଲି ବୋଲି ପୁଅ ମୋର ଛୁଟି ଧରି ଧାଇଁଛି । ଆଲୋ ହେ ଶଶୀ, ପିଢ଼ା ଖଣ୍ଡେ ଆଣିଲୁ, ପିଲାଟା କେତେବେଳୁ ଠିଆ ହେଲାଣି ।"

ପିଢ଼ାକୁ ଅପେକ୍ଷା ନକରି ମନୁ ଭାଇନା ସେଇ ତଳେ ତାଙ୍କର ଆସନଟା ଜମେଇ ଦେଲେ । ଅନ୍ୟ ଉପାୟ ନଦେଖି ମୁଁ ଚାଲିଗଲି ମୋ ଶୋଇଲା ଘରକୁ । ମନୁ ଭାଇନାଙ୍କର ଆସିବାର ଅସଲ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟଟା ମୁଁ ବେଶ୍ ଜାଣିଥିଲି । ଦିନକେ ଭିତରେ ତାଙ୍କ ଚିଠିର ଉତ୍ତର ସେ ନେବେ । କିନ୍ତୁ ମୋର ଆଜ କଅଣ କିଛି କାମ ନାହିଁ ? ସେ ଚିଠି ଦେଇଛନ୍ତି ବୋଲି ସବୁ କାମକୁ ପଛରେ ପକେଇ ମୁଁ ତାର ଉତ୍ତର ଲେଖି ବସିବି ?

ପୁଣି ଚଞ୍ଚଳ ଚିଠି ନ ଦେଲେ ମନୁ ଭାଇନାଙ୍କ ମନରେ ଦୁଃଖ ହେବ । ସ୍ୱତରେ ସେ ଆମଘରକୁ ଆସିବା ବନ୍ଦ କରିଦେବେ । ଚିଠି ଯଦି ଦେବି ତେବେ ଡେରିରେ ଦେଲେ କିଛି ଫଳ ନାହିଁ । ତାଙ୍କର କଥା ଅନୁସାରେ ଶୀଘ୍ର ଉତ୍ତର ଦେବାକୁ ମନେ ମନେ ଠିକ୍ କଲି ।

ପାଞ୍ଚ

ରାତି ନଅଟା ପରେ ମନୁ ଭାଇନାଙ୍କ ପାଖକୁ ଦ୍ୱିତୀୟ ଚିଠି ଲେଖି ବସିଲି ।

ମନୁ ଭାଇନା,

ଚିଠି ଦେବାରେ ଟିକିଏ ଡେରି ହୋଇଗଲା । ପାଠପଢାର ଦୌଡ଼ ବେଶି ଦୂର ନୁହେଁ ବୋଲି ଚିଠି ଲେଖିବାର ଅଭ୍ୟାସ ନାହିଁ । ମୋଠାରେ ତୁମର ଦୟା ବା ଅନୁକମ୍ପା ଦିନକୁ ଦିନ ବଢି ଚାଲିଛି । କିନ୍ତୁ କାହିଁକି ? ଗରିବ ଘରର ପିଲା ମୁଁ । ବିଧବା ବୋଉର ସ୍ନେହ ତଳେ ରହି ନିଜ ଭାଗ୍ୟଫଳ ନିଜେ ଭୋଗ କରୁଛି ।

ଚାଞ୍ଚଲ୍ୟ ମଫସଲି ଝିଅ । ତୁମପରି ସହରଫେରନ୍ତା ବାବୁଙ୍କ ସଙ୍ଗରେ ମିଳାମିଶା କରିବା ନ ଦୂରର କଥା କଥାବାର୍ତ୍ତା କରିବାର ସୁଯୋଗ ଓ ସୁବିଧା ମିଳି ନଥିଲା । ତୁମେ ଏ ଗାଁରେ ପାଦ ପକାଇଲା ଦିନଠାରୁ କେତେଥର ଭାବିଛି ତୁମସଙ୍ଗେ କଥାବାର୍ତ୍ତା ହେବି ବୋଲି । କିନ୍ତୁ ସମାଜ ଆଖିରେ ଦୋଷୀ ହେବି ବୋଲି ମନକଥା ମନରେ ମାରି ଚୁପ୍ ହୋଇ ରହିଯାଏ ।

ବୋଉଠାରୁ ମୋ କଥା ସବୁ ଶୁଣିଛ । ସ୍ୱାମୀ ଓ ଘର-ସଂସାରର ଅର୍ଥ ମୁଁ ଯେତେବେଳେ ଆଦୌ ଜାଣି ନାହିଁ । ସେତେବେଳକୁ ମୋର ବାହାଘର ହୋଇ ସାରିଛି । ପୁରୋହିତର ମନ୍ତ୍ର ଉଚ୍ଚାରଣରେ ମୁଁ ଜଣକର ଅଙ୍କଲକ୍ଷ୍ମୀ ବୋଲି ସମାଜ ଆଗରେ ସାବ୍ୟସ୍ତ ହୋଇ ସାରିଛି । ମୋ ଦୁଃଖ କଥା କାହାକୁ କହିବି ?

ସମାଜର କଡ଼ା ଆଇନ୍ ଅନୁସାରେ ପରପୁରୁଷ ସହିତ କଥାବାର୍ତ୍ତା କଲେ ଚରିତ୍ରରେ ମୋର କଳଙ୍କ ଅଛି ବୋଲି ଲୋକେ ଅନୁମାନ କରିବେ । ସମାଲୋଚନାରେ ଗାଁ ଦାଣ୍ଡ ପଡ଼ିବ ଜମିବ ।

ଅଜ ବିଶେଷ କିଛି ଲେଖି ପାରୁନି । ଲେଖାରେ ଯଦି କିଛି ଭୁଲ୍ ଥାଏ ନିଜ ଗୁଣରେ କ୍ଷମା ଦେବ ।

ତୁମ୍ଭର
ଶଶୀ

ଚିଠି ଖଣ୍ଡିକ ଲେଖିସାରି ମନକୁ ମନ ଭୁଲି ଗୁରିଥିଲି ପଡ଼ିଗଲି । ଭାବିଲି ଏ ଚିଠି ପାଇ ମନ୍ ଭାଇନା ନିଶ୍ଚୟ ମୋ ପାଖକୁ ଚିଠି ଦେବେନାହିଁ । ତାଙ୍କର ସରସ ମନରେ ମୁଁ ଜାଣି ଜାଣି କଷ୍ଟ ଦେଇଛି । କିନ୍ତୁ ମୋର ବା ଦୋଷ କଅଣ ? ମନ୍ ଭାଇନାଙ୍କ ପରି ଦମ୍ଭ ଆମ୍ଭର ନାହିଁ । ଗାଁର ହୁଳମାଟି ଆମର ସମ୍ବଳ । କଥାର ଖିଅ ବାହାରିବାର ମନ୍ ଭାଇନାଙ୍କ ସହିତ ମୋର ସମ୍ପର୍କକୁ ଲୋକେ ଅନ୍ୟପ୍ରକାର ଭାବିବେ । ପ୍ରତିବାଦ କରିବାର ଆମର ଯୋଗ ନଥିବ ।

ତା' ପରଦିନ ବହୁ ସହଜ ମନ୍ ଭାଇନା ଚିଠିଟି ପାଇଲେ । ପ୍ରତିଦିନ ଅନ୍ତତଃ ଥରେ ଆମ ଘରକୁ ସେ ଆସନ୍ତି । ପ୍ରଥମେ ପ୍ରଥମେ କିଛି ଗୋଟାଏ ବାହାନା କରି ଆସୁଥିଲେ । ଏବେ ମନଇଚ୍ଛା ଆସନ୍ତି । କେତେବେଳେ ବୋଉ ସହିତ ଗପସପ କରି କେତେ-ବେଳେ ଅବା ସାନ ଭଉଣୀ ଲିଲା ସହିତ ଥଟ୍ଟା ତାମସା କରି ଫେରିଯାନ୍ତି । ଏପରି ଯିବା ଆସିବାଟା କ୍ରମେ କ୍ରମେ ସାହି ମାଇପି ମହଲରେ ଏକ ଆଲୋଚନାର ପ୍ରଧାନ ବସ୍ତୁ 'ହୋଇ ଉଠିଲା । ପରି-ଘରକୁଣିଆ କେତେ ଜଣ ଦବଗୁଡ଼ୀ କଥାଟାକୁ ବିଶେଷ ଭାବରେ ପ୍ରଚାର କଲେ । ମୁଁ ଯେଉଁ କଥାକୁ ଡରୁଥିଲି ସେଇ କଥା ଘଟିଲା ।

ଏକାଦଶୀ ବୋଲି ବୋଉ ସେଦିନ ପୁରୀ ଯାଇଥାଏ ଜଗନ୍ନାଥ ଦର୍ଶନ କରିବାକୁ । ମୁଁ ମୋର ଘରେ ଏକା ଥାଏ ।

କିଛି କାମ ନଥାଏ ବୋଲି ବୋଉର ଗୋଟାଏ ଶାଗ ଲୁଗା ଧରି ସିଲେଇ କରୁଛି, ପଛ ପଟୁ ଗୋଲାପ ଆସି ମତେ ଝୁଙ୍କେଇ ଦେଇ କହିଲା—"ଦେଉଠେଇ ତ ପୂଜା ଯାଉଚନ୍ତି, ତୁ ଏକେଲା ବସି କ'ଣ କରୁଛୁ ?"

ହସି ହସି କହିଲି—"ତୋର କ'ଣ ଆଖି ଫୁଟି ଯାଇଚି କିଲୋ, ଏକେଲା ବସି ଯାହା କରିବାର କଥା କରୁଚି ।"

ହଠାତ୍ ଗୋଲାପ ଗମ୍ଭୀର ହୋଇ ଯାଇ କହିଲା—"ହିଁ ଗୋଲାପ, ସାଇରେ ତୋ ନାଁରେ କେତେ କଥା ଉଠିଚି, ବଡ଼ିଲୀ ଝିଅକୁ ଘରେ ଏକା ଛାଡ଼ି ଦେଇ ବୋଉ ତୋର ପୂଜା ଯାଉଛନ୍ତି ବୋଲି ଲୋକେ ବାର ପ୍ରକାର କଥା କହୁଛନ୍ତି । ସବୁ କଥାର ମୂଳକାରଣ ସେଇ ତୋର ମନ ଭାଇନା । ସେ ଯଦି ତୁମ୍ଭ ଘରକୁ ଆସିବା ବନ୍ଦ କରି ଦିଅନ୍ତେ ସବୁ ଅଡ଼ୁଆ ତୁଟି ଯାଆନ୍ତା । ତୁ ତାଙ୍କୁ......................"

ଗୋଲାପକୁ ଆଉ ଆଗକୁ କହିବାକୁ ଦେଲି ନାହିଁ । ତା' କଥାରେ ବାଧାଦେଇ କହିଲି—"ଲୋକଙ୍କ କଥାରୁ ମତେ କି ମିଳିବ କହିଲୁ ? ଆମ ଉପରେ କେତେଲୋକଙ୍କର ଅହନ୍ତା । କାହା ତୁଣ୍ଡରେ ବାଡ଼ବତା ତ ଦେଇ ହେବନାହିଁ ।"

ମୋ ମନରେ କଷ୍ଟ ହେବ ବୋଲି ଗୋଲାପ ସେ କଥା ଆଉ ପକେଇଲା ନାହିଁ । ଅନ୍ୟ କେତେଟା ମାମୁଲି କଥାକହି ସେ ଚାଲି ଗଲା । ଗୋଲାପର ପିଲାକଥା ମାନି କାମ କରିଥିଲେ ଜୀବନର ଗତି ସୋତ ବଦଳି ଯାଇଥାନ୍ତା । ସେଇ ଗୋଲାପ ଆଜି ସ୍ୱାମୀ ସହିତ ଘର ସଂସାର କରି ବେଶ୍ ସୁଖରେ ଅଛି । କିନ୍ତୁ ମୁଁ..............

ଚିଠି ଦେବା ପରେ ମନୁ ଭାଉନାଙ୍କର ବୁଧଦିନ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଦେଖା ଦର୍ଶନ ମିଳିଲା ନାହିଁ । ଭାବିଲି ଏକରକମ ଭଲ ହୋଇଛି । କିନ୍ତୁ ଭିତରେ କଅଣ ମନ ମୋର ଏଇୟା ଚାହୁଁଥିଲା ? କିନ୍ତୁ କଥାବାର୍ତ୍ତା ନ ହେଲେ ମଧ୍ୟ ତାଙ୍କୁ ଦେଖିବାରେ ମୁଁ କି ଆନନ୍ଦ ପାଉଥିଲି କେଜାଣି, ଅଜାଣତରେ କେତେଥର ବାଡ଼ି ଦୁଆରକୁ ଯାଇ କାଳେ ସେ ଆସିଥିବେ ବୋଲି ଅନାଇଁ ଥାଏ । ସାଇରେ ଛୁଟିଛୁଆଁଟିରେ ହେଲାପରେ ସୁଦ୍ଧା ମୋର ଚେତନା ହେଲାନାହିଁ ।

ବୋଉ ଅପି ଗାଁରେ ସବୁକଥା ଶୁଣିଲା । କିନ୍ତୁ ସେ କଥାକୁ କାନରେ ନ ପୂରାଇ ତା' କାମରେ ସେ ମନ ଦେଲା । ମତେ ଅଝଳ କରିବା ଦୂରେଥାଉ ଓଲଟି ମନୁ ଭାଉନାଙ୍କ ମନରେ କାଳେ କଷ୍ଟ ହେବବୋଲି ମତେ ଆଗରୁ ସତର୍କ କରିଦେଇ ସେ କହିଲା – "ତୁ ଏ ପୋଡ଼ାପାଡ଼ ଗାଁ ଲୋକଙ୍କ କଥାଶୁଣି ମନୁକୁ ତୋର ବାଧିଲା ପରି କିଛି କହିବୁ ନାହିଁ । ସେ ତାର ଯେମିତି ଆସୁଛି, ଯାଉଛି ସେମିତି ଆସିବ ଯିବ ।"

ଭାବିଚିନ୍ତି ବୋଉ ଯେଉଁ ରାୟ ଦେଲା ସେଥିରେ ଗାଁ ଲୋକଙ୍କ କଥାକୁ ମୋର ଯାହା ବା ଟିକିଏ ଭୟଥିଲା ତାହା ଏକାଥରକେ ଦୂର ହୋଇଗଲା । ଦେଖେଇ ଶୁଣେଇ ବୋଉ ମଧ୍ୟ କେତେ ମାଇପିଙ୍କୁ ଗାଳି ଦେବାକୁ ଛାଡ଼ିଲା ନାହିଁ ।

ବୁଧଦିନ ଯାଇ ଶନିଦିନ ହେଲା । ତେବେ ସୁଦ୍ଧା ମନୁ ଭାଉନାଙ୍କର ଦେଖାନାହିଁ । ମନରେ ମୋର ଭାରି କଷ୍ଟ ହେଲା । ଭବିଷ୍ୟତ୍ ଚିନ୍ତା ନ କରି ଖିଆଲ ବଶତଃ ମୁଁ ତାଙ୍କୁ ଏପରି ଚିଠି ଲେଖିଲି । ଚିଠିଦ୍ୱାରା ସେ ମୋ ସହିତ ଘନିଷ୍ଠତା ବଢ଼େଇବାକୁ ଚାହୁଁଥିଲେ । ତାଙ୍କୁ ମୁଁ ନିରାଶ କରିଛି । ତାଙ୍କପରି

ଯୁବକକୁ ପ୍ରକାରାନ୍ତରରେ ମୁଁ ଅବମାନନା କରୁଛି । ସେ ଆଉ କାହିଁକି ଆସିବେ ।

ଚିନ୍ତା ଅନାଗ୍ରହରେ ରାତିଟି କଟିଗଲା । ସେ ଆସିଲେ ଠିକ୍ ତାର ତିନିଦିନ ପରେ । ସବୁଦିନ ପରି ସେଦିନ ଆସିବାରେ ତାଙ୍କର କିଛି ପ୍ରଭେଦ ଥିଲା । ହସ ହସ ମୁହଁ ପରିବର୍ତ୍ତେ ତାଙ୍କ ମୁହଁ ଦେଖାଯାଉଥିଲା ଖୁବ୍ ଗମ୍ଭୀର । ଏତେଦିନ ପରେ ଆସିଚନ୍ତି ବୋଲି ସେ ପ୍ରଥମେ ତାଙ୍କର ନ ଆସିବାର କାରଣଟା ଖୁବ୍ ସରଳ ଭାବରେ କହିଥାଆନ୍ତେ, କିନ୍ତୁ ସେ ବିଷୟର ଉପକ୍ରମ ତାଙ୍କଅଜ୍ଞ କସ ଅଦୌ କଲେନାହିଁ । ତାଙ୍କର ହଠାତ୍ ଏପରି ପରିବର୍ତ୍ତନ ଦେଖି ମନରେ ମୋର କେତେଅଙ୍କ କେତେକଥା ଖେଳିଗଲା । ଶ୍ରେଷ୍ଠ ତରୁଣୀ ଲତା ଅସ୍ୱାଭାବିକ ଅବସ୍ଥାକୁ ଲକ୍ଷ୍ୟକରି ଟେଲେଇ ହୋଇ ତାଙ୍କୁ ପ୍ରଶ୍ନକଲା- ତୁମେ ଆମ ଉପରେ ରାଗିଚ ମନୁ ଭାଇନା ? ମୁହଁର ଭାବକୁ ଯଥା ସମ୍ଭବ ଠିକ୍ ରଖି ସେ ଉତ୍ତର ଦେଲେ—

"ତୁମ ଉପରେ ରାଗିବାର ଅଧିକାର ମୋର ନାହିଁ ଲେ ଲତା ।"

ଏତିକି କହିସାରି ମୁହଁଟା ସେ ତଳକୁ ପୋତିଦେଲେ । ବୋଉ ଯାଇଥିଲା ପୋଖରୀକୁ ପାଣି ମାଠିଏ ଆଣିବାକୁ । ସେ ଆସି ମନୁ ଭାଇନାଙ୍କୁ ଦେଖି ଖୁସିହେବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ମଧ୍ୟ ହେଲା । ତାର ପ୍ରଥମ ପ୍ରଶ୍ନ ହେଲା—

"କିରେ ମନୁ, ଏ ଗରିବ ମାଉସୀକୁ ଭୁଲିଗଲୁ ପରା ! ।

ମୁହଁପରି ମନୁ ଭାଇନା ଉତ୍ତର ଦେଲେ—"ନା, ମାଉସୀ, ଭୁଲି ଯାଇଥିଲେ ମୁଁ ଆସି ଥାଆନ୍ତି କାହିଁକି ? ଡରେ ଟିକିଏ କାମ ଲାଗିଥିଲା, ଆସି ପାରିନଥିଲି ।"

ସବୁକାମ ବନ୍ଦ କରିଦେଇ ମନୁ ଭାଉନାଙ୍କ ପାଖରେ ବସି ବୋଉ ପ୍ରଶ୍ନ ଆରମ୍ଭ କଲା—"ତୋର କଅଣ ଏଇଠା ଭଲଲାଗୁନାହିଁ ମନୁ ? ଶଶୀ, ଲତାଙ୍କଠାରୁ ତୁ ମତେ ଅଧିକ ଜଣାପଡୁ । ତତେ ଦିନେ ନ ଦେଖିଲେ ମୋର ମନ କେଉଁଥିରେ ଲାଗେନାହିଁ ।"

ବୋଉ ଆହୁରି କେତେ କଅଣ କହୁଥାଆନ୍ତା । ବାଧାଦେଇ ମନୁ ଭାଉନା କହିଲେ—"ଥାଉ ମାଉସୀ, ମୋର ସେ ଭୁଲ୍ ହୋଇଛି । ଯେତେ କାମଥିଲେ ସୁଦ୍ଧା ମୁଁ ଥରେହେଲେ ତୁମକୁ ଦେଖିଯାଇ ପାରିଥାଆନ୍ତି । ଏଣିକି ତୁମର ପାଇଁ ମୁଁ ନିତି ଆସିବି ।"

ପାଠ ବେଶିପଢ଼ି ନଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଏ କଥାର ମର୍ମ ମୁଁ ବେଶ୍ ବୁଝି ପାରିଲି ।

ମନୁ ଭାଉନାଙ୍କର ଯେତେ ରାଗ, ଅଭିମାନ ସବୁ ମୋଉପରେ । ବେଶି ସମୟ ତାଙ୍କ ଆଗରେ ଠିଆହୋଇ ପାରିଲି ନାହିଁ । ଉପର ଝଙ୍କାକୁ ଯାଇ ପାନ ଭାଙ୍ଗିବାରେ ଲାଗିଲି । ମୁଁ ଆସିବା ପରେ ପରେ ଶୁଣିପାରିଲି ବୋଉ ମନୁ ଭାଉନାଙ୍କୁ କହୁଛି—

—"ଯାଅ ମ ମନୁ, ତୁ ଟିକିଏ ଉପର ପଟେ ବସିଥାଆନ୍ତୁ, ବରଡ଼ା ଗାଳି ବୁଇଠା ସବୁ ଟେକୁଳି ମୁଁ କରିଦେଉଛି, ତୁଣ୍ଡରେ ଲଗେଇ ଦେଇ ଯିବୁ ।"

ମନୁ ଭାଉନାଙ୍କର କୌଣସି ପ୍ରତିବାଦ ବୋଉ ସେଦିନ ଶୁଣିଲା ନାହିଁ । ବାଧ୍ୟହୋଇ ମନୁ ଭାଉନା ଆସିଲେ ମୋର ପାଖକୁ । ପାନ ଦୁଇଖଣ୍ଡି ଭାଙ୍ଗି ତାଙ୍କ ହାତକୁ ଦେଲି । ନୀରବରେ ସେ ପାନକୁ ହାତରେ ଧରି କିଛି ସମୟ ବସି ରହିଲେ । ତା ପରେ

ମନରେ କଅଣ ଭାବିଲେ କେଜାଣି ପାନ ଡାଲାରେ ଦୁଇଖଣ୍ଡି ତାଙ୍କ ପାନ ଥୋଇଦେଇ କହିଲେ –

"ମୋର ପାନ ଦରକାର ନାହିଁ ଶଶୀ । ମିଛରେ କାହିଁକି ଭାଙ୍ଗିଲୁ ।"

ପାନ ଖାଇବା ଲୋକର ପାନଟା କେତେବେଳେ ଅଦରକାରୀ ହୁଏ ନାହିଁ । ବର୍ତ୍ତମାନ ଦରକାର ନାହିଁ, ଅଉ ଘଣ୍ଟାକ ପରେ ଦରକାରରେ ଆସିପାରେ ।"—ହସି ହସି ମୁଁ ଏହା ଉତ୍ତର ଦେଲି । ମୋର ଏ ଉତ୍ତର ଶୁଣି ଦେଖିଲି କାହିଁକି ତାଙ୍କର ଆଖି ଛଳ ଛଳ ହୋଇଗଲା । ଦର ଦର କଣ୍ଠରେ ସେ ମୋତେ ଉତ୍ତର ଦେଲେ—

"ତୁ ବୁଝୁନୁ ଶଶୀ, ପାନ ଖାଇବା ମୋର ନିତିଦିନିଆ ଅଭ୍ୟାସ ନୁହେଁ । କେବଳ ତୋର ହାତରୁ ପାନ ଖାଇବା ପାଇଁ ମୁଁ ଫରମାସ କରେ । କିନ୍ତୁ ସେ ଫରମାସ କରିବାର ସୁଯୋଗ ତୁ ଆପେ ଆପେ ଛୁଣ୍ଡାଇ ଦେବାକୁ ଚାହୁଁ !"

ଏ କଥା ଉପରେ ମୁଁ ଅଉ କଅଣ କହିବି କିଛି ଠିକ୍ କରି ପାରିଲି ନାହିଁ । ମତେ ନୀରବ ରହିବାର ଦେଖି ମନୁ ଭାଇନା ପୁଣି କହିଲେ–"କିନ୍ତୁ ମୁଁ ତ କିଛି ଭୁଲ୍ କରିନି ଶଶୀ । କେବଳ ତତେ ଆଶା ଭରସା କରି ସୁଖରେ ଜୀବନଟା କଟାଇବି ବୋଲି ଭାବିଥିଲି ।"

ଏତିକି କହି ସେ ମୋ ହାତକୁ ଖଣ୍ଡେ ଚଉଖଣ୍ଡିଆ କାଗଜ ବଢ଼େଇ ଦେଲେ । ଦେଲାବେଳେ କହିଲେ—

—"ତୁ ଲେଖି ନଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଶେଷଥର ପାଇଁ ଖଣ୍ଡେ ଚିଠି ଦେଇଗଲି । ତୋ ମନୁ ଭାଇନାର ମନ କ'ଣ, ଏ ଚିଠି ପଢ଼ିଲେ ଜାଣିବୁ ?

ଯନ୍ତ୍ରଣାର ପରେ ତାଙ୍କ ହାତରୁ ଚିଠି ଖଣ୍ଡିକ ନେଇ ବାହାରୁ ପଟକୁ ମୁଁ ଅଳ୍ପ ଟିକାଏ ଘୁଞ୍ଚିଗଲି ।

ଛଅ

ବୋଉର ଏକାନ୍ତ ଅନୁରୋଧରେ ମନୁଭାଇନା ସେଦିନ ପିଠା ଖାଇ ଘରକୁ ଗଲେ । ବଡ଼ ଚିନ୍ତାରେ ପଡ଼ିଲି । ଚିଠିଟି ଦେଲେ ସେ ମୋତେ ଯେଉଁକଥା କହି ଦେଇଗଲେ ସେଇକଥା ଖାଲି ମୋର ମନ ଚଞ୍ଚଳ କରାଇଉଠିଲା । ଯୌବନର ପହିଲି ଧକ୍କା ପ୍ରଥମେ ମୁଁ ସେଦିନ ଅନୁଭବ କଲି । ରାତିରେ ଖାଇବାପରେ ବୋଉ ଓ ଲତା ଶୋଇଲେ । ଡିବିରିଟିଏ ଜାଳି ମୁଁ ମନୁଭାଇନାଙ୍କ ଚିଠି ଖୋଲି ପଢ଼ିଲି—

ଅଦରର ଶଶୀ,

ମୋର ପ୍ରାଣର ଗୁହାରି ତତେ ବେଶ୍ ଜଣା । ଇଚ୍ଛାଥିଲା ମୋର ପୂର୍ଣ୍ଣ ହେବା ପୂର୍ବରୁ ତୁ ମତେ ବନ୍ଧୁ ହସ୍ତରେ ବିଦାୟ ଦେବାକୁ ଚାହୁଁ । ସେ ମୋର ଅଦୃଷ୍ଟ !

ସବୁଜ ଯୌବନର କୋମଳ ଅନୁଭୂତି ଘେନି ଜୀବନ ଯାତ୍ରାରେ ତତେ ହିଁ ଏକା ସହଯାତ୍ରୀ ବୋଲି ବାଛି ନେଇଥିଲି । ସେ ଯାତ୍ରାରେ ପ୍ରାଣ ଚାହିଁଥାନ୍ତା ପ୍ରାଣ, ହୃଦୟ ଚାହିଁଥାନ୍ତା ହୃଦୟ, ମନ ଚାହିଁଥାନ୍ତା ମନ । ମନର ମନ ମିଳନକୁ, ହୃଦୟର ହୃଦୟ ମିଳନକୁ, ପ୍ରାଣର ପ୍ରାଣ ମିଳନକୁ ଅନ୍ୟ କୌଣସି ପାର୍ଥିବ ଶକ୍ତି ବାଧା ଦେଇପାରନ୍ତା ନାହିଁ । କଳ୍ପନାର ସୁଅରେ ମୁଁ ବହୁତ ଦୂର ଅଗେଇ ଯାଇଥିଲି । ମୋର ହୃଦୟ-ସିଂହାସନରେ ତୁ ହିଁ ଏକା ଅଧିଷ୍ଠାତ୍ରୀ ଦେବୀ । ଘୃଣାରେ ତୁ ମତେ ପାଦରେ ଦୂରକୁ ଠେଲି ଦେଇ ପାରୁ—କିନ୍ତୁ ତୋର ସ୍ମୃତିକୁ ଏକମାତ୍ର ସମ୍ବଳ କରି ମୁଁ ମୋର ସମୟ କାଟିବି ।

ପୂର୍ବେହିଁ ତୋର ମନ ବୁଝାଇବା, ସମାଜର ବଡ଼ ଅଧିନ୍ ଲୋକଙ୍କର ସମାଲୋଚନା ଏସବୁ ମାମୁଲି କଥା ପ୍ରତି ମୋର ଟିକେ ମାତ୍ର ଭ୍ରୂକ୍ଷେପ ଏବେ ନାହିଁ କି ଭବିଷ୍ୟତରେ ମଧ୍ୟ ନଥିବ । ସମାଜର ସୀମାବଦ୍ଧ ଦୃଷ୍ଟିକୁ ଏଡ଼ିଦେବାର ଶକ୍ତି ମୋର ଯଥେଷ୍ଟ ଅଛି । କେବଳ ତୋର ଭରସାରେ ସବୁ ଅସୁବିଧାକୁ ସୁବିଧା କରି ଜୀବନର ଏକ ନୂତନ ଅଧ୍ୟାୟ ଖୋଲିବି ବୋଲି ଭାବିଥିଲି । କିନ୍ତୁ ଶେଷରେ ତୁ ମତେ ନିରାଶ କଲୁ । ତେଣୁ ଆଜି ମୋର କିଛି କହିବାର ନାହିଁ । ଶେଷରେ ଗୋଟିଏ କଥା—ଅଜିଠାରୁ ମନୁ ଭାଇନା ମରିଗଲେ ବୋଲି ଜାଣିବୁ ।

ତୋର
ପରିଚିତ 'କେହିଜଣେ'

ଏ ଚିଠି ପଢ଼ି ମୋର ସମସ୍ତ ଭାବ ଓଲଟ ପାଲଟ ହେବାରେ ଲାଗିଲା ତାହେଲେ ମନୁଭାଇନା ମତେ ବିବାହ କରିବାକୁ ଚାହାନ୍ତି । ଆଜି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଏହା ମୋର କଳ୍ପନାରେ ନଥିଲା । ବିବାହିତା ତରୁଣୀକୁ କୌଣସି ପୁରୁଷ ଭଲ ପାଇବାର ଦ୍ୱାହି ଦେଇ ପୁଣି ବିବାହ କରିବାକୁ ମନସ୍ଥ କରିପାରେ, ସତ କହୁଛି, ଏ ଧାରଣା ମୋର ନଥିଲା । ମନୁଭାଇନାଙ୍କର ଏ ଅଭିନବ ପ୍ରସ୍ତାବରେ ମୋର ସମସ୍ତ ଚିନ୍ତା ଶକ୍ତି ଲୋପ ପାଇଗଲା ।

ବଡ଼ ଦୁଃଖରେ ସେ ମୋ ପାଖକୁ ଚିଠି ଲେଖିଛନ୍ତି, ମୋତେ ପାଇବା ପାଇଁ ସେ ଅସମ୍ଭବକୁ ସମ୍ଭବ କରି ପାରନ୍ତି, ଅସୁବିଧାକୁ ସୁବିଧା କରି ପାରନ୍ତି, ଅଜାତକୁ ଜାତ କରି ପାରନ୍ତି । ହତାହତ ଜ୍ଞାନ ମୋର ସେତେବେଳେ ନଥିଲା । ମନୁଭାଇନାଙ୍କ ଏ ମନଭୁଲା ଚିଠିରେ ମୋର ମନର ଭାବ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ବଦଳିଗଲା । ହଠାତ୍ ମୋପରେ

ଅଲକ୍ଷଣୀକୁ ସେ ଯେତେବେଳେ ହୃଦୟ ଦେଇ ଆଦର କରୁଛନ୍ତି, ସେ ଆଦରକୁ ମୁଁ ଗ୍ରହଣ ନକରିବି କାହିଁକି ? ତରୁଣ ମନ ତାଙ୍କର ମୋର ସାନ୍ନିଧ୍ୟ ଚାହୁଁଛି, ମୁଁ ସେ ସୁବିଧା ତାଙ୍କୁ ଦେବି ।

ମୋର ପ୍ରଥମ ଓ ଶେଷ ଭୁଲ ହେଲା ଏଇଠି । ପରପୁରୁଷ ମୋହ ଯେ କୌଣସି ବିବାହିତା ସ୍ତ୍ରୀ ପକ୍ଷରେ ଅମଙ୍ଗଳକର । ନିଜର ପ୍ରବୃତ୍ତି ଓ ଲକ୍ଷ୍ୟ ପୂର୍ଣ୍ଣ କରିବାପାଇଁ ସକଳ କଥାରେ ସେମାନେ ସ୍ତ୍ରୀ ଲୋକର ମନକୁ ଭୁଲେଇ ଦେଇ ପାରନ୍ତି । ମୋର ଅଙ୍ଗେନିଭେଇବା କଥାରୁ ମୁଁ ବେଶ୍ ଅନୁମାନ କରି ପାରୁଛି ଯେ ବିଶ୍ୱାସରେ ବିଷ ଦେବା ସେମାନଙ୍କର ଅସ୍ଥି-ମଜ୍ଜାଗତ ଗୁଣ । ସୁବିଧାବାଦୀ ସମାଜପତିମାନେ ପୁରୁଷର କୌଣସି ଦୋଷକୁ ଦୋଷ ବୋଲି ନ ବିଚାରି ନାରୀର ସର୍ବନାଶ କରନ୍ତି । × × × ହଁ କଅଣ କହୁଥିଲି, ଭଲ ପାଇବାର ସର୍ବନାଶୀ ମୋହ ମତେ ଏକ ରକମ ଅନ୍ଧ କରିଦେଲା । ଦୁଃସାହସ କରି ପଙ୍କରେ ମୁଁ ଜାଣୁ ଜାଣୁ ପାଦ ପକେଇଲି । ବହୁତ ଭାବି ଭାବି ମୁଁ ମନୁଭାଇନାଙ୍କ ପାଖକୁ ଏହି ପ୍ରକାରେ ଚିଠି ଲେଖିଲି —

ମନୁଭାଇନା,

ମୁଁ ତୁମକୁ ନିରାଶ କରିନାହିଁ । ତୁମର ନିବେଦନିଆ ଚାଲିଚଳନ ଦେଖି ମୁଁ ଅଳପ ଅଳପେ ନିରାଶ ହୋଇ ଯାଉଥିଲି । ତୁମର ସ୍ନେହ, ଆଦରକୁ ଏଡ଼ି ଦେଇ ଅନ୍ୟ ବାଟରେ ଚାଲିବାକୁ ମୋର ଉପାୟ ନାହିଁ । ମୁଁ ମରିଚି ମନୁଭାଇନା । ତୁମେ ମତେ ନୂତନ ଜୀବନ ଦେବ ।

ମୋର ଉପରେ ଅଭିମାନ କରି ତୁମେ ଆମ ଘରକୁ ଆସିବା ବନ୍ଦ କରି ଦେଇଥିଲ । ତୁମକୁ ନଦେଖି ଘରେ ମୁଁ କପରି ତହଲ ବିକଳ ହେଉଥିଲି ସେକଥା ତୁମେ କିପରି ଜାଣିବ । ତୁମରି ସଦା-

ସର୍ବଦା ହସହସ ମୁହଁ ଖଣ୍ଡିକ ଦେଖିଲେ ସ୍ମୃତି ମୋର କୁଣ୍ଢେମୋଟ ହୋଇଯାଏ । ମୁଁ ଭାବେ ସବୁବେଳେ ତୁମେ ମୋ ପାଖରେ ଥାଆନ୍ତ । କଞ୍ଚା ବୟସରେ ଅନୁଭୂତି ମୋର ଖୁବ୍ କମ୍ । ତେଣୁ ବେଳେ ବେଳେ ଭୟରେ ମୋର ଛାତି ଥରଯାଏ । ଗୃହଅଙ୍ଗ ମଠେ ଅନ୍ଧାର ଦିଶେ ।

ତୁମେହିଁ ମୋର ଏକମାତ୍ର ଚିନ୍ତା ମନୁଭାଇନା । ପ୍ରତିକ୍ଷଣ-ରେ ମୁଁ ତୁମରି କଥାହିଁ ଭାବୁଚି । ତୁମେ ଆସିବ । ମୋର ଶାନ୍ତି ଆନନ୍ଦ ପାଇଁ ତୁମେ ଆମଘରକୁ ଆସିବ । କେହି କେହି ବାର ପ୍ରକାର କଥା କହୁଚନ୍ତି; କହିବେ । କିନ୍ତୁ ତୁମେ ଏ ବନ୍ଧନ ଭାଙ୍ଗିଦେବ ନାହିଁ ।

ଆଉ କଣ ଲେଖିବି । ଲେଖି କରି ମନର ଓଜନମାନ କଅଣ ବା ଜଣାଇବି ? ଆଜି ଏତିକିରେ ବିଦାୟ ନେଉଚି ।

ତୁମର ହତଭାଗିନୀ
ଶଶୀ

ମନୁଭାଇନାଙ୍କ ଚିଠି ଦେଇ ମୁଁ ଆଉ ଠିକ୍ ହୋଇ ରହି ପାରିଲି ନାହିଁ । କପରି ଠିକ୍ ହୋଇ ରହନ୍ତି ? ନାସ୍ତିକ୍ୟର ଶ୍ଳେଷ୍ମଧ୍ୱନି ମୁଁ ଜାଣୁ ଜାଣୁ ହସିଲି ବସିଲି । ବିବାହିତ ହେଲେ ସୁଦ୍ଧା ପର ପୁରୁଷକୁ ସ୍ୱାଗତ କରି ମୋ ପାଇଁ ମୁଁ ନିଜେ ଖାଲ ଖୋଳି ବସିଲି ।

ମନୁଭାଇନାଙ୍କ ସହିତ ସମ୍ପର୍କ ବେଶିଦିନ ଆଉ ଘର ଭିତରେ ଅବଦ୍ଧ ହୋଇ ରହିଲା ନାହିଁ । ଗାଁ ସାରା ଏକ ହଇଚଇ ପଡ଼ିଗଲା । ମାଇପି ମହଲରେ ମୋର ତଥା ମନୁଭାଇନା ଙ୍କର ଘୋର ଦୁର୍ନାମ ହେଲା । ପୋଖରୀ ତୁଠରେ କେତେ ମତେ ଅଙ୍ଗୁଠିହସାଦେଇ ଟାହି-

ଠାପରି କଲେ । କିନ୍ତୁ ମୁଁ ପୂର୍ବପରି ନିଶ୍ଚିନ୍ତ ରହିଲି କେବଳ ମନୁଭାଇନାଙ୍କ ଭରସାରେ । ଯାହା ପାଇଁ ମତେ ଏତେ ଲାଞ୍ଛନା ସହିବାକୁ ପଡ଼ୁଛି ସେ ମୋ ହୃଦୟର ସର୍ବସ୍ୱ' ପ୍ରାଣର କୋଟିନିଧି । ସେ ମତେ କେବେ ହତାଦର କରିବେ ନାହିଁ ।

ଗୋଟିଏ ଦିନର ଘଟଣା ମତେ ଭଲ ପରି ଲାଗୁଛି । କୌଣସି ଗୋଟେ ଜରୁରୀ କାମ ପାଇଁ ବୋଉ ଯାଇଥାଏ ତାର ଏକ ଦୂରସମ୍ପର୍କୀୟ ଭଉଣୀ ଘରକୁ । ଘରେ ମୁଁ ଓ ଲତା କେବଳ ଥାଉଁ । ସଞ୍ଜ ଲାଗିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଲତା ଗଣ୍ଡେ ପଖାଳ ଭାତ ଖାଇ ଦେଇ ବେଶ୍ ସୁଖରେ ବିଶ୍ରାମ ନେଲା । —ମାନେ ଦିନ ଯାକ ଏଣେ ତେଣେ ବୁଲି ବୁଲି ଏତେ କ୍ଲାନ୍ତ ହୋଇ ଯାଇଥିଲାଯେ ଶେଯ ଛୁଉଁ ଛୁଉଁ ତାକୁ ନିଦ ଲାଗିଗଲା । ଏକୁଟିଆ ମୁଁ କଅଣ କରିବି । ଖାଲି ଘରଟାକୁ ଚାହିଁ କେତେ ସମୟ ବା ରହିବି ? ମନଭାଇନା ଦେଇଥିବା ଖଣ୍ଡେ ଉପନ୍ୟାସ ବହି ଉପରେ ବାଧ୍ୟ ହୋଇ ଆଖି ବୁଲାଇଲି । ଏପରି ପ୍ରାୟ ଦଶମିନିଟ୍ ଯିବା ପରେ ହଠାତ୍ ଦାଣ୍ଡ ପଟେ ଦୁଅରେ କିଏ ଧକ୍କା ମାରିବାର ଶୁଣି ପାରିଲି । ବଡ଼ ଡର ଲାଗିଲା । ସାହାସ କରି ପଚାରିଲି "କିଏ ଡାକୁଛ ?" କିନ୍ତୁ କାହିଁ ଉତ୍ତର ମିଳିଲା ନାହିଁ । କେବଳ ଦୁଆରରେ ଘନ ଘନ ଧକ୍କା । ଲତାକୁ ଡାକିଲି, କିନ୍ତୁ ସେ ଆଦୌ ଶୁଣିଲା ନାହିଁ ।

କୌଣସି ଉପାୟ ନଦେଖି ଥର ଥର ଦେହରେ ମୁଁ ଯାଇ ଦୁଆର ଫିଟାଇଲି । ଦୁଆର ଫିଟିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ମନୁଭାଇନା ହସି ହସି ଘର ଭିତରକୁ ପଶିଆସିଲେ । ମୋର ମୁହଁର ରଙ୍ଗଦେଖି ସେ ପଚାରିଲେ— "ତୁ ଖୁବ୍ ଭୟ କରିଗଲୁ ଶଶୀ । ତୋର ମନର ଦମ୍ଭ ପରୀକ୍ଷା କରିବାପାଇଁ ମୁଁ ଦୁଅରେ ଧକ୍କା ମାରୁଥିଲି ।" ମୁହଁ ତଳ କରି ମୁଁ ଉତ୍ତର ଦେଲି—

"ମୋର କାହିଁକି ଟିକିଏ ଭୟ ହୁଅନ୍ତା ! ଚନ୍ଦ୍ରପକ୍ଷରାତି, ସବୁତ ଦିନ ଏବେ ଜଣାଯାଉଚି; ମତେ ଡ଼ର ଲାଗିବ କାହିଁକି ? ମତେ ଦାଣ୍ଡ ଘରୁ ଶୋଇବା ଘରକୁ ଟାଣି ଆଣି ବଡ଼ ଆନନ୍ଦରେ ସେ କହିଲେ—"ଠିକ୍ କହୁଚ, ଶଶୀ ! ଚନ୍ଦ୍ର ପକ୍ଷ ରାତି ! ଏଇ ଚନ୍ଦ୍ରପକ୍ଷରାତିରେ ମୋ ଚନ୍ଦ୍ରମୁଖୀର ବିଚ୍ଛେଦ ମୁଁ କିପରି ସହ୍ୟ କରନ୍ତି ?"

ଲାଜରେ ମୁଁ ସଢ଼ିଗଲି --ସେ ମତେ ତାଙ୍କ ଛାତିକୁ ଅଙ୍କେଇ ନେଲେ । ବିନା ଅପତ୍ତିରେ ମୁଁ ତାଙ୍କ କୋଳରେ ଲେଟିଗଲି ।

କୋଳରେ ଥାଇ ମୁଁ ପଚାରିଲି—"ଅଛା—ମନୁଭାଇନା, ନିରମାଗୀ ଶଶୀ ପ୍ରତି ତୁମର ଏ ଆଦର ଓ ସୋହାଗ କ'ଣ ଚିରଦିନ ଲାଗିରହିଥିବ ନାଁ ପାଣିର ଫୋଟକା ପରି ଦୁଇ ଦିନରେ ମିଳାଇ ଯିବ ।"

ମୋର ଚିବୁକକୁ ଅଳ୍ପ ଟିକିଏ ଦୋହଲେଇ ଦେଇ ସେ ଉତ୍ତର ଦେଲେ—"ଛି, ଶଶୀ, ସେ କଥା କାହିଁକି ତୁଣ୍ଡରେ ଧରୁଚ ? ମୋର ବପୁର ପ୍ରତି ଶିରା ପ୍ରଶିରା, ପ୍ରତି ରକ୍ତବିନ୍ଦୁରେ କେବଳ ତୋର ପ୍ରତିମୂର୍ତ୍ତି ଅଙ୍କା ହୋଇ ରହିଚି । ଦୁନିଆର କୌଣସି ଶକ୍ତି ମୋଠାରୁ ତତେ ଅଲଗା କରି ପାରିବ ନାହିଁ । ତୋ ପାଇଁ ମୁଁ ମୋର ଅତି ଆପଣାର ଲୋକଙ୍କୁ ଚିରଦିନ ପାଇଁ ତ୍ୟାଗ କରି ପାରେ । ମତେ ବିଶ୍ୱାସ କର ଶଶୀ ! ମୁଁ ତୋର । ତୋର ସ୍ନେହ ଡୋରରେ ଏ ଖଣ୍ଡ ଜୀବନ ବନ୍ଧା ।"

ଏହା କହି ସେ ମୋ ମୁହଁ ଉପରେ ଗୋଟିଏ ଗାଢ଼ ଚୁମ୍ବନ ଅଙ୍କିଦେଲେ । ସେଦିନର ଅନୁଭୂତି ମୋର ଆଜିଯାଏ ଠିକ୍ ମନେ ଅଛି । ମାଁ ଜାଣୁନ୍ ହେଲେ—ତଥାପି ଆମ ଦୁହିଁଙ୍କର କଥାବାର୍ତ୍ତା ହସ ଖେଳ ଚାଲିଚି । ମନୁଭାଇନାଙ୍କର ମନ ବଢ଼ିବା ପାଇଁ କଥା

ଲହସରେ ମୁଁ ପଚାରିଲି—"ମୁଁ ତ ଜଣକର ଧର୍ମପତ୍ନୀ । ମୋତେ ପାଇ ତୁମେ କ'ଣ ଶାନ୍ତି ପାଇପାରିବ ମନୁଭାଇନା ?"

ତାଙ୍କର ହସ ହସ ମୁହଁ ଖଣ୍ଡିକ ଏ ପ୍ରଶ୍ନରେ ହଠାତ୍ ଝାଉଁଳି ଗଲା । ଛଳ ଛଳ ଆଖିରେ ସେ କହିଲେ—

"ସେ ଆଶଙ୍କା ତୋର କାହିଁକି ହେଉଛି ଶଶୀ ? ସମାଜର ଲେଖାପଢ଼ା ମାମୁଲି ମିଳନକୁ ମୁଁ ସ୍ୱୀକାର କରିବାକୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ନୁହେଁ । ରକ୍ଷଣଶୀଳ ସମାଜର ଏ ଅନ୍ଧ ରୀତିର ପ୍ରଥାକୁ ମୁଁ ସମୂଳେ ଓଲଟ ପାଲଟ କରି ଦେବାକୁ ଚାହେଁ । ମୋର ଭରସା ଅଛି—ତୋର ମନର ଦମ୍ଭ ଓ ସାହସ ପ୍ରତି ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ମତେ ନୂତନ ପ୍ରେରଣା ଦେଉଥିବ ।

କହୁଁ କହୁଁ ମନୁଭାଇନା ଖୁବ୍ ଉତ୍ତେଜିତ ହୋଇ ଉଠିଲେ । ଅତି ସହଜରେ ମୁଁ ପୁଣି ତାଙ୍କୁ ପ୍ରକୃତିସ୍ଥ କରି ପାରିଲି । କହିଲି—"ମନୁ ଭାଇନା, ତୁମର ପାଦତଳେ ମନପ୍ରାଣ ଢାଳିଦେଇ ସବୁ ବାଧାବିଘ୍ନକୁ ମୁଁ ଅକ୍ଳେଶରେ ଅତିକ୍ରମ କରି ପାରିବି । ମୋ ମନର-ଦେବତାକୁ କୋରକରି ଛଡ଼ାଇ ନେବାର କାହାର ଅଧିକାର ନାହିଁ । ମୋ ଜୀବନର ସରସତା ପାଇଁ ମୁଁ ଦାୟୀ । ମୋ ଜୀବନର ଦମ୍ଭ ମନଗଢ଼ା ସମାଜ ଆଗରେ ଏତେ ସହଜରେ ନିର୍ଲିପ୍ତ ହେବାର ନୁହେଁ କି ନିର୍ଲିପ୍ତ ହୋଇ ପାରିବ ନାହିଁ ।

ମୋର ଦୃଢ଼ ସଙ୍କଳ୍ପ ଶୁଣି ମନୁଭାଇନାଙ୍କ ମୁଖର ଦୀପ୍ତି ଆହୁରି ତେଜୀୟାନ ହୋଇ ଉଠିଲା । ଅତି ସ୍ନେହରେ ସେ ମତେ ଆହୁରି ଥରେ ଆଲିଙ୍ଗନ କରି ବସିଲେ ।

ରାତିର ନିସ୍ତବ୍ଧତା ଯେତିକି ବଢ଼ିବାକୁ ଲାଗିଲା, ଆମ ଦୁହିଁଙ୍କର ମନର ସରସତା ଓ ହୃଦୟର ଆବେଗ ସେତିକି ଉଚ୍ଛୁଳି ଉଠିବାରେ ଲାଗିଲା ।

ମନ୍ଦ ଭଉଣୀଙ୍କର ସେ ଦିନର କୋମଳ ଓ ସ୍ନିଗ୍ଧ ପରଶ ଅଜସ୍ରଧା ମୋ ମନରେ ଝିଙ୍କି ମାରୁଛି । ତା ପରଦିନ ବୋଉ ଘରକୁ ଫେରି ଆସିଲା । ବୋଉର ପରୋକ୍ଷରେ ଓ ଅଜଣାରେ ମୁଁ ମୋ କଳ୍ପିତ ମଧୁର ଭବିଷ୍ୟର ବ୍ୟୂହ ରଚନା କରୁଛି । ତାର ଆଶା ଓ ଆକାଂକ୍ଷାରେ କୁଠାରଘାତ କରି ମୁଁ ମୋ ବାଟରେ ଚାଲିଛି । ବୟସର ଘନଘଟା, ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟର ଆସକ୍ତି, ଭଲପାଇବାର ନିଶା, ମମତାର ମୋହ, ମନୁଷ୍ୟର ମନୁଷ୍ୟତ୍ୱ ଟିକକ ଖୁବ୍ କମ୍ ସମୟ ଭିତରେ ଅପହରଣ କରିପାରେ । ତା ନ ହେଲେ ମୋର ଅତି ଆଦରର ବୋଉ, ଯାହାର ରକ୍ତ ବିନ୍ଦୁରେ ମୋର ଏ ଦେହ ଗଢ଼ା, ତାର ବିଶ୍ୱାସରେ ଛପଦେଇ ମୁଁ ଏତେବଡ଼ ଗୋଟାଏ କାଣ୍ଡ କରିବାକୁ ସାହସ କରି ନଥାନ୍ତି ।

ପଢୁଆଁ ଝିଅ ବୋଲି ବୋଉ ମତେ ଖୁବ୍ ସୁଖପାଏ । ଦେହରେ ହାତଦେବା ଦୂରେଥାଉ ପଦେ ଝିଙ୍କାସ କରି କହିବାକୁ ତାର ତୁଣ୍ଡ ଲେଉଟେ ନାହିଁ । ସାଇ ଲୋକଙ୍କଠାରୁ ସେ ମୋର ଦୁର୍ନାମ ଅଜବାଲି ବଡ଼ବଡ଼ ଶୁଣେ । କିନ୍ତୁ ସେ ବିଶ୍ୱାସ କରେନାହିଁ । ଅଲଅଲ ଝିଅର ନିନ୍ଦା ଶୁଣିଲେ ବେଳେ ବେଳେ ତାର ଶିଥିଳ ରକ୍ତ ମଧ୍ୟ ଗରମ ହୋଇ ଉଠେ । ନିଜର ଦେଷ୍ଟୁନୀ ଓ ବର୍ତ୍ତମାନ ଅବସ୍ଥାକୁ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଭୁଲିଯାଇ ସେ ସାଇ ମାଇପିଙ୍କ ସହିତ କରିବସେ ଖଣ୍ଡଯୁଦ୍ଧ । ଘର ଭିତରେ ମୁଁ ମୋର ନିଶ୍ଚିନ୍ତ ହୋଇଥାଏ । ବୋଉ ମତେ ଘଣ୍ଟଘୋଡ଼େଇ ରଖିଛି, ମୁଁ ଆଉ କାହିଁକି କାହାକୁ ଭୟ କରିବି ?

ସାତ

କିନ୍ତୁ ନବୀନ ମନୁ ଭାଇନା ଆଉ କେତେକ ଦିନ ଗାଁରେ ବସି ରହିବେ ? ପଢ଼ା ତାଙ୍କର ଏକରକମ ଶେଷ ହୋଇ ଯାଇଛି । କୌଣସି ଗୋଟିଏ କାର୍ଯ୍ୟର ଅଂଶ ନ ନେଲେ ବାହାରେ ତାଙ୍କର ପଡ଼ିଆରି ରହିବ ନାହିଁ ବୋଲି ସେ ଏକ ସମୟୋପଯୋଗୀ ଓ ଲୋକହିତକର କାର୍ଯ୍ୟରେ ପ୍ରଥମେ ହାତ ଦେଲେ । ସେ ଆଉ କିଛି ନୁହେଁ—ନିଜ ଗ୍ରାମର ବହୁମୁଖୀ ଉନ୍ନତି ସାଧନରେ ସେ ହେଲେ ପଥ ପ୍ରଦର୍ଶକ । ଗାଁରେ ଲାଇବ୍ରେରୀ ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରିବାଠାରୁ ଆରମ୍ଭ କରି ସାଧାରଣ ନିରକ୍ଷର ଲୋକଙ୍କୁ ସ୍ୱାକ୍ଷର କରିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପ୍ରତ୍ୟେକ କାର୍ଯ୍ୟରେ ସେ ତାଙ୍କର ମନପ୍ରାଣ ଢାଳିଦେଲେ । ପୂର୍ବ କାଳରେ ଆମ ଶାସନ ଗାଁର ପ୍ରସିଦ୍ଧି ବହୁ ପ୍ରକାରର । ନିଜ ଗାଁର ଅତୀତ ଗୌରବ ଫେରାଇ ଆଣିବା ପାଇଁ ସେ ବଡ଼ ଯୋରସୋରରେ କାମ ଆରମ୍ଭ କରିଦେଲେ ।

କିନ୍ତୁ ମନୁ ଭାଇନାଙ୍କ ଫିକର ମତେ ବେଶ୍ ଜଣାଥିଲା । ସବୁ ପାଠପଢ଼ି ଫେରିଛନ୍ତି । ତେଣୁ କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟ କରିବାର ଛଳନା ନ ଦେଖାଇଲେ ଘରେ ତଥା ଗାଁର ସମସ୍ତଙ୍କ ବକ୍ରଦୃଷ୍ଟିରେ ସେ ପଡ଼ିଯିବେ । ତାଙ୍କର ନୂତନ କାର୍ଯ୍ୟକଳାପରେ ଅନ୍ୟ କେହି ଖୁସି ହେଲେକି ନାହିଁ କେଜାଣି ମୁଁ ଜାଣେ ନା, କିନ୍ତୁ ବୋଉ ମୋର ଷୋଳଅଣା ଖୁସିହୋଇ ଗଲା । କେଉଁ ଶୁଭ ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ସେ ମନୁ ଭାଇନାଙ୍କୁ ଦେଖିଛି ଯେ ତାଙ୍କର ପ୍ରତ୍ୟେକ କାର୍ଯ୍ୟ ବୋଉର ଆଖିକୁ ସୁନ୍ଦର ଦିଶୁଛି ।

ଦିନେ ଶୋଇଲାବେଳେ ବୋଉ ମତେ କହିଲା—"ମନୁଁ ପିଲାଟି ଗାଁରେ ନଥିଲେ ଗାଁଟା ମତେ ଶୁଷ୍କ ଖାଲି ଖାଲି ଲାଗନ୍ତା । ଗୋଟିଏ ବୋଲି ପିଲା, ସେ ଗାଁର କେତେ କାମ କରୁଛନ୍ତି ।"

ବୋଉତ ମନୁ ଭାଇନାଙ୍କ ପ୍ରଶଂଶା କରୁଚି, ମୁଁ ଅଉ କଅଣ କହନ୍ତି ? ସବୁଆଡ଼ୁ ଶୁଣି ମୁଁ ଲୋଟିଆ ଉତ୍ତରଟିଏ ଦେଲି —

"ହଁ ମ, ଏଡ଼ଲୋକର ପାଠ ପଢ଼ୁଅ ପୁଅ, ଗାଁର କାମ ସେ ନ କରିବତ କରିବ କିଏ ?"

× × ×

ମନୁ ଭାଇନା ବଡ଼ ଲୋକ, ଧନ ତାଙ୍କର ଅଜସ୍ର ଅଛି । ହେଲେ ବଡ଼ ଲୋକର ଗର୍ବ ତାଙ୍କର ତିଳେହେଲେ ସେତେବେଳେ ନଥିଲା । ଅତି ସାଧାରଣ ପରି ସେ ସମସ୍ତଙ୍କ ସହିତ ମିଶି ଯାଉଥିଲେ । ତାଙ୍କର ସେଇ ସରଳ ବ୍ୟବହାରରେ ମୁଁ ମୋର ସର୍ବସ୍ୱ ତାଙ୍କଠାରେ ଢାଳି ଦେଇଥିଲି । ମୋର ମନ୍ତୁଆଳି ମନ ତାଙ୍କର ସ୍ନେହ ସୋହାଗ ପାଇଁ ଭ୍ରମର ପରି ଅନାଇ ରହୁଥିଲା । ତାଙ୍କୁ ଦଣ୍ଡେ ନ ଦେଖିଲେ ମତେ କିଛି ଭଲ ଲାଗେ ନାହିଁ । ଯୌବନର ସନ୍ଧିକ୍ଷଣରେ ଦେଖାଦେଇ ସେ ମତେ ଏକ ରକମ ପାଗଳ କରିଦେଲେ ।

ଅନ୍ୟପକ୍ଷରେ ସେ ମଧ୍ୟ ମୋ ପାଇଁ ସେଇପରି ବ୍ୟାକୁଳ ହେଉଥିଲେ । ଥରେ ଗୋଟାଏ ଜରୁରୀ କାମରେ କଟକ ଯିବାକୁ ତାଙ୍କୁ ପଡ଼ିଲା । ବେଶିଦିନ ସକାଶେ ନୁହେଁ, ମାତ୍ର ଅଠଦିନ ପାଇଁ । ସେଦିନ ମୁହଁ ସଞ୍ଜବେଳେ ସେ ଆମ ଘରକୁ ଆସି ବୋଉକୁ ଲକ୍ଷ୍ୟକରି କହିଲେ —

"ମାଉସୀ, ମୁଁ ଆଜି ରାତି ଗାଡ଼ିରେ କଟକ ଯାଉଛି । ଖବରଟାଏ ନ ଦେଇ ଯାଇଥିଲେ ମନରେ କଷ୍ଟ କରିଥାଆନ୍ତେ ।"

ବୋଉକୁ କହିଲେ ସତ, କିନ୍ତୁ ମନତ ଦେଖୋଉ କରି, ବୋଉ ଆଗରେ ମୁଁ ତାଙ୍କୁ କିଛି କହିଲି ନାହିଁ । ଏତିକି କହୁଛି, ତାଙ୍କର କଟକ ଯିବାକଥା ଶୁଣି ମୁହଁ ମୋର ଫିକା ପଡ଼ିଗଲା । ମନଦୁଃଖରେ ମୁହଁକୁ ତଳକୁ ପୋତି ମୁଁ ଠିଆ ହେଲି ।

ବୋଜ ଗଲାପରେ ସେ ମୋ ପାଖକୁ ଆସି ବଡ଼ ନରମ ଗଳାରେ କହିଲେ—"ମନ ଦୁଃଖ କରୁଚୁ ଶଶୀ ! ଖୁବ୍ କମ୍ ଦିନ ଭିତରେ ମୁଁ କଟକ ଯାଉଚି । କେତେଖଣ୍ଡ ନୂଆ ବହି କିଣି ନ ଆଣିଲେ ଗାଁର ଲାଇବ୍ରେରୀଟା ସୁନ୍ଦର ଦିଶିବ ନାହିଁ ।

ଟିକିଏ କଡ଼ା ସ୍ୱରରେ ମୁଁ କହିଲି—"କଟକ ଯଦି ଯିବାର ଥିଲା ତେବେ ମୋ ପାଖରେ ସେ ସୁଖବରଟା ଦେବାକୁ ଆସିଲ କାହିଁକି ?"

ପୂର୍ବପରି ସେ ଉତ୍ତର ଦେଲେ—"ତୋଠାରୁ ବିଦାୟ ନ ନେଇ ଯାଇଥିଲେ ମୁଁ କଅଣ ସୁଖରେ ଯାଇପାରି ଥାଆନ୍ତି ? ମତେ କ୍ଷମାକର ଶଶୀ, ମାତ୍ର ଆଠଟି ଦିନ ସକାଶେ କଟକ ଯିବାକୁ ମତେ ଅନୁମତି ଦେ ।"

କ୍ରମେ କ୍ରମେ ତାଙ୍କର ସ୍ୱର ଅତି କ୍ଷୀଣ ହୋଇ ଆସିଲା । ମୁଁ ମଧ୍ୟ ତାଙ୍କୁ ଆଉ ଅଭିମାନ କରି କିଛି କହିଲି ନାହିଁ ।

ସେଦିନ ସେ ବହୁତ ରାତି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଆମ ଘରେ ରହିଲେ । ମୋର ମନ ନେବାପାଇଁ କେତେଅଳ୍ପ କେତେକଥା ସେ ପକେଇଲେ । ସେ ସବୁ ମୋର ଠିକ୍ ମନେନାହିଁ । ତେବେ ସେ ଯିବା ପୂର୍ବରୁ ମୁଁ କେବଳ ଏତିକି କହିଥିଲି—"ତୁମେ ଯିବାକୁ ବସିଚ ଯାଅ । କିନ୍ତୁ ହତଭାଗିନୀ ଶଶୀକୁ ବେଶିଦିନ ଜଳେଇ ପୋଡ଼େଇ ମାରିବ ନାହିଁ ।"

ସେ ମତେ ସାନ୍ତ୍ୱନା ଦେଇଗଲେ । ତାଙ୍କର ଅସିବା ବାଟକୁ ମୁଁ ସତୃଷ୍ଣ ନୟନରେ ଚାହିଁ ରହିଲି ।

ସେ ଯିବାର ଚାରିଦିନ ପରେ ପିଲାଦିନର ସାଙ୍ଗ ଗୋଲପ ସଙ୍ଗେ ମୋର ଗୋଟେ ବଡ଼ ଧରଣର ବଚସା ହୋଇଗଲା । ସେ ବଚସାର ମୂଳରେ ରହିଲେ ମନୁ ଭାଇନା ।

ଖରାବେଳର ଅବସର ବେଳା ଦେଖି ଗୋଲପ ଆମ ଘରକୁ ବୁଲି ଆସିଥିଲା । ବୁଲି ଆସିଥିଲା କହିଲେ ଠିକ୍ ହେବ ନାହିଁ । ମୋର ବର୍ତ୍ତମାନ କାର୍ଯ୍ୟକଳାପର ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ସମାଲୋଚନା କରିବାକୁ ସେ ବେଳହିଁ ସଜାଡ଼ି ହୋଇ ଆସିଥିଲା । କାରଣ ସେ ଆସୁ ଆସୁ ମଝିରେ କହିଲା—

"ଗୋଲପ, ବହୁତ ଦିନରୁ ତତେ ଗୋଟିଏ କଥା କହିବ କହିବ ହେଉଥିଲି, ମାତ୍ର କହିପାରୁ ନାହିଁ । ଆଜି କିନ୍ତୁ କହିବି ।"

ତା' କଥାର ଗୁରୁତ୍ୱ ଉପଲବ୍‌ଧି ନ କରି ହସି ହସି ମୁଁ ଉତ୍ତର ଦେଲି—"କ'ଣ କହୁନୁ । କଥା କହିବାକୁ ମୁଁ ତ ତୋ ତୁଣ୍ଡ ସେଇଁ ଦେଉନାହିଁ ।"

ଠିକ୍ ମୋର ଏ ଉତ୍ତର ପରେ ଗୋଲପ ମନେ ମନେ ଖୁବ୍ ରାଗି ଗଲା । ନିଜକୁ ଯଥା ସମ୍ଭବ ଆୟତ୍ତରେ ରଖି ସେ ପୁଣି କହିଲା—

"ଅଚ୍ଛା ନହେଁ ଗୋଲପ, ମୁଁ ତୋର ଭଲ ପାଇଁ କହୁଚି । ଘରର କୁଳ ମର୍ଯ୍ୟଦା, ଗାଁର ମାନ ମହତକୁ ଯଦି ବଞ୍ଚେଇବାର ଇଚ୍ଛା ଅଛି । ତେବେ ଆଜିଠାରୁ ମନୁ ଭାଇନାଙ୍କ ସହିତ ମିଳାମିଶା କରିବାର ଆଗ୍ରହକୁ ପାଶୋରି ପକା । ଗାଁରେ ତୋର ବଡ଼ ନିନ୍ଦା ହେଲଣି ।"

ଗୋଲପର କଥା ଶୁଣି ରାଗରେ ମୋର ସର୍ବାଙ୍ଗ ଥରି ଉଠିଲା । ତା' କଥାରେ ବାଧା ଦେଇ କହିଲି—"ପିଲା ଦିନର ସାଙ୍ଗ ବୋଲି ମୋର ନିନ୍ଦାରେ ତୋର ଛାତି ଦୁଇଖଣ୍ଡ ହୋଇ ଯାଉଥିବ । ଗାଁର ମାନ ମହତ, ଘରର କୁଳ ମର୍ଯ୍ୟାଦା, ଖୁବ୍ ବଡ଼ ବଡ଼ କଥା କହି ଆଜିଠାରୁ ବେଶ୍ ଦରବାରି ଶିଖିଲଣି । ତୋର

ଏ ମଧୁର ଉପଦେଶ ଅନ୍ୟ କାହାକୁ କହୁଥିଲେ ସୁନ୍ଦର ଦିଶିଥାନ୍ତା । ଖବରଦାର, ମନୁଭାଇନାଙ୍କ ବିଷୟ ଭବିଷ୍ୟତରେ କୌଣସି ଦିନ ମୋ ନିକଟରେ ଉତ୍ଥାପନ କରିବୁ ନାହିଁ । ତୁ ଯେତିକି ଲୋକ ସେତିକିରେ ରହିବାକୁ ଚେଷ୍ଟାକର ।”

ମୋ କଥା ଶୁଣି ଗୋଲାପର ମଧ ମୁଣ୍ଡକୁ ପିତ୍ତ ଚଢ଼ିଗଲା । ପିଲାଦିନର ସବୁ ସ୍ମୃତିକୁ ପାଶୋରି ପକାଇ ସେ ମୋ ମନରେ ଏପରି ଆଘାତ ଦେଲା ଯେ ମୁଁ କିଛିକ୍ଷଣ ନିର୍ବେଦ ହୋଇ ବସି ରହିଲି । ରାଗରେ ସେ କହିଲା—“ମନୁଭାଇନାଙ୍କ ମନ ପାଇ ତୁ ତୋର ବିବେକ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ହରେଇ ବସିଲୁଣି । ଫଳରେ ମୋ କଥା ତତେ ବର୍ତ୍ତମାନ ବିଷପରି ଲାଗୁଛି । କିନ୍ତୁ ତୁ ଭୁଲିଯାଉଛୁ ଗୋଲାପ, ଧର୍ମକୁ ସାକ୍ଷୀରଖି ତତେ ଜଣେ ସ୍ତ୍ରୀ ବୋଲି ବରଣ କରିସାରିଛି । ଏ ବୟସରେ ପର-ପୁରୁଷ ସହିତ ମିଳାମିଶା କଲେ ନିନ୍ଦା ଛଡ଼ା ପ୍ରଶଂସା ପାଇବୁ ନାହିଁ ।”

ବେଳକୁବେଳ ତା’ କଥା ମୋ ପକ୍ଷରେ ଅସହ୍ୟ ହୋଇ ଉଠିଲା । ବଡ଼ ଅସହିଷ୍ଣୁ ଭାବରେ ମୁଁ କହିଲି, “ଏଠାରେ ନୀତି ଶାସ୍ତ୍ର ଝାଡ଼ି ନକରି ଅନ୍ୟ କାହାଠାରେ ତୋର ଗୁଣ ଦେଖେଇ ହେଲେ ଖୁବ୍ ଭଲ ହୁଅନ୍ତା ଗୋଲାପ । ମୋର ହିତୈଷୀ ବୋଲି ପରିଚୟ ଦେବାକୁ ତୁ ଆଉ ଅଯଥା ମୁଣ୍ଡ ଖେଳାନା । ସଙ୍ଗ ଦୋଷରେ ମୁହଁ ତୋର ଉପରକୁ ହୋଇଗଲାଣି—ତୁ ଶୀଘ୍ର ମୋ ପାଖରୁ ଚାଲିଯା ।”

ଗୋଲାପ କିନ୍ତୁ ଟଳିଲା ନାହିଁ । କଥାର ସ୍ରୋତକୁ ସେ ଆହୁରି କିଛି ଦୂର ବଢ଼େଇଦେଲା । ବିଦ୍ରୂପ କରି ସେ ଏଥର ମତେ କହିଲା—“ଆପଣାର ଭାବି ଯାହା କଥାରେ ତୁ ନ୍ୟାୟ, ଅନ୍ୟାୟ, ଭଲ, ମନ୍ଦ ପାପ ପୁଣ୍ୟର ବିଚାର କରି ପାରୁନାହୁଁ, ସେ ପୁଣି

ତତେ ଏବେ ଉପଯୁକ୍ତ ଶିକ୍ଷା ଦେବ । ପରପୁରୁଷର ମୋହରେ ତୋର ଜ୍ଞାନ କିଛି ଠିକ୍ ରହୁନାହିଁ । ନିଆଁରେ ହାତ ଦେଇଚୁ, ପୋଡ଼ିବାର କଥା ପୋଡ଼ିବ । ତତେ ସତର୍କ କରିବାକୁ ଆସି ମୁଁ ଭୁଲ କରିଚି କି ଠିକ୍ କରିଚି, ସେକଥା ପରେ ଜାଣିପାରିବୁ ।"

ତା କଥାର ପ୍ରତିବାଦ କରି ଶେଷଥର ପାଇଁ ମୁଁ କହିଲି—"ବାବା ତତେ ଝିଅ ଜନମ ଦେଇ ଖୁବ୍ ଭୁଲ କରିଚି । ଈର୍ଷାରେ ତୋର ସାଙ୍ଗସାଥୀ ବିବେଚନା ରହୁନାହିଁ । ଭଲଗତି ଥିଲେ ମୋ ପାଖରୁ ଚାଲିଯା । ତୋର ମୁହଁ ଚାହିଁଲେ ରକ୍ତ ମୋର ଗରମ ହୋଇ ଉଠୁଚି ।"

ଘୃଣା ଓ ବିଦ୍ରୂପପୂର୍ଣ୍ଣ ଦୃଷ୍ଟି ପକାଇ ଗୋଲାପ ମୋ ପାଖରୁ ଚାଲିଗଲା । ସେ ଗଲା ପରେ ତାର ପ୍ରତ୍ୟେକ କଥା ମୋର ଗୋଟି ଗୋଟି ହୋଇ ମନେ ପଡ଼ିଲା ।

"ନିଆଁରେ ହାତ ଦେଇଚୁ, ପୋଡ଼ିବାର କଥା ପୋଡ଼ିବ ।" ଭାବିଲି, ମୁଁ ତ ସେପରି କିଛି ଅନ୍ୟାୟ କରୁନାହିଁ । ପୁରୁଷର ଆକର୍ଷଣ ସ୍ତ୍ରୀ, ସ୍ତ୍ରୀର ଆକର୍ଷଣ ପୁରୁଷ । ପୁରୁଷ ହିସାବରେ ମନୁଭାଇନାଙ୍କୁ ବାହୁନି ଦେବାକୁ କିଛି ନାହିଁ । ସ୍ତ୍ରୀ ହିସାବରେ ତାଙ୍କୁ ଭଲ ପାଇ ମୁଁ ବି କିଛି ଭୁଲ୍ କରିନାହିଁ । ଦୁନିଆ ଆଖିକୁ ଅସୁନ୍ଦର ଦିଶିବ ବୋଲି ମୁଁ ମୋର ଈପ୍ସିତ ବସ୍ତୁକୁ ଜାଣୁ ଜାଣୁ ତ୍ୟାଗ କରିବି କାହିଁକି ? ପ୍ରାଣ ଦେଇ ମନୁଭାଇନା ମତେ ଭଲ ପାଆନ୍ତି । ଛଳନାର ଲେଶ ସେ ଭଲ ପାଇବାରେ ଟିକିଏ ବୋଲି ନାହିଁ । ଯେ ଅତି ଆପଣାର ତାକୁ ମୁଁ ପର ବୋଲି ଭାବିବି କାହିଁକି ?

ପୁଣି ଭାବିଲି କଳାହାଣ୍ଡୀ ମାଇପିମେଳରେ ରହି ଗୋଲାପର ପୂର୍ବ ସ୍ୱଭାବ ବଦଳି ଗଲାଣି । ପିଲାଦିନରୁ ତାକୁ ମୁଁ ଅନ୍ତରର ସାଥୀ ବୋଲି ଭାବିଥିଲି । କିନ୍ତୁ ସେ ଆଜି ମୋ ମନରେ ଦାରୁଣ ଆଘାତ

ଦେବାକୁ ଟିକିଏ ହେଲେ ସଙ୍କୋଚ ବୋଧ କଲ ନାହିଁ । ମୁଁ ଯାହା କରିଚି ଠିକ୍ କରିଚି । ଗୋଲାପର ମୁହଁ ଚାହିଁଲେ ମୋର ଅମଙ୍ଗଳ । ମୋର ଚଲାବାଟରେ ସେ ଏକ ଅକାଳ ଧୂମକେତୁ ପରି ଛିଡ଼ା ହେବାକୁ ଯାଉଚି ।

× × × ×

ଅଜଣା ଆଶଙ୍କାରେ ମୁଁ ମିନା ଗୋଲାପକୁ ସେଦିନ ଭୁଲ୍ ବୁଝିଲି — ମୋର ଘୁମନ୍ତ ଭବିଷ୍ୟତକୁ ଗୋଟାଏ ଦିଗରୁ ବିଚାର କରି ମୁଁ ମିନା ଗୋଲାପ ସଙ୍ଗେ ଅଯଥା କଳି ସୃଷ୍ଟି କଲି । କିନ୍ତୁ ମୋର ମଙ୍ଗଳ ପାଇଁ ତାର ହୃଦୟ ପ୍ରକୃତରେ ସେତେବେଳେ କାନ୍ଦୁଥିଲା । ଆଶା ମରୀଚିକା ପଛରେ ଧାଇଁ ଧାଇଁ ମୁଁ ମୋର ସର୍ବନାଶ କଲି । ରକ୍ତ ମାଂସର ଦେହ ବନ୍ଧୁ ଆଜି ସେକଥା ଭାବିଲା ବେଳକୁ ଦୁଃଖରେ ମୋର ଛାତି ଫାଟିଯାଉଚି, ଅନୁତାପରେ ମୁଣ୍ଡ ମୋର ତଳକୁ ହୋଇ ଯାଉଚି ।

ମନୁଭାଇନା ଯେଉଁଦିନ ଫେରିବାର କଥା ଫେରିଲେ । ମୋ ପାଇଁ କଟକରୁ ସେ କେତେଗୁଡ଼ିଏ ଭଲ ଜିନିଷ ଆଣିଥିଲେ । ପ୍ରଥମେ ସେଗୁଡ଼ିକ ମତେ ଉପହାର ଦେଇ ସେ ଥଟ୍ଟା ସ୍ୱରରେ ଆରମ୍ଭ କଲେ –

„ଗାଉଁଲୀ ଝିଅକୁ ସହରର ଏ ଅଗ୍ରୁସଜା ଜିନିଷ କେବେ ମନକୁ ପାଇବ ନାହିଁ । ଅଭ୍ୟାସ ଦୋଷରୁ ମୁଁ ନେଇ ଆସିଛୁ । କିନ୍ତୁ ଭୁଲ କରିନାହିଁ ତ ଶଶୀ ?”

କହିଲି – “ଏପରି ନିରର୍ଥକ କଥାର ଉପକ୍ରମ କାହିଁକି କରୁଚ ମନୁଭାଇନା ? ଗାଉଁଲୀ ଝିଅ ହେଲେ ସୁଦ୍ଧା ମନର ରୁଚି ତ ଅମର ବଦଳି ଯାଇନାହିଁ । ତୁମେ ଯାହା ଆଣିଚ ସେଇ ମୋର ଅମୃତ ।”

ହସି ଦେଇ ମନୁଭାଇନା କଥାଟାର ନିଷ୍ପତ୍ତି କରିଦେଲେ । ଏଇ ଅଠଦିନ ରହଣି ଭିତରେ ସହରରେ କେଉଁ କେଉଁ ଜାଗାକୁ ସେ ଯାଇଛନ୍ତି, ଯିବାରେ ତାଙ୍କର ଫଳ କ'ଣ ହୋଇଛି, ଦୀର୍ଘ ବ୍ୟବଧାନ ପରେ ବନ୍ଧୁମାନେ ତାଙ୍କୁ କିପରି ପ୍ରଥମେ ସମ୍ଭାଷଣ କଲେ ଏ ସବୁର ଠିକଣାଖି ବିବରଣୀ ସେ ମୋ ଆଗରେ ବାଢି ବସିଲେ । 'ମନ ଦେଇ ଶୁଣିଲି ।'

ଖୁବ୍ ଭାବଗମ୍ଭୀର ପଚାରିଲି—"ସହର ତୁମକୁ ଖୁବ୍ ଭଲ ଲାଗେ, ନା ମନୁଭାଇନା ? ମଫସଲର ଧୂଳିମାଟି, ବଣବୁଦା ସହରର ନାଲିସଡ଼କ ତୁଳନାରେ ତୁମକୁ ନିଶ୍ଚୟ ଅଡ଼ୁଆ ଅଡ଼ୁଆ ଲାଗୁଥିବ । ମନ ତୁମର ରହୁଥିବ ପୁଣି ସେଇ ସହର ଫେରି-ଯିବାକୁ ।"

ପ୍ରତିବାଦ କରି ସେ ଉତ୍ତର ଦେଲେ—"ଭୁଲ ବୁଝୁଛ ରାଣୀ, ଏଇ ଗାଁରେ ମୁଁ ଯେଉଁ ରତ୍ନର ସନ୍ଧାନ ପାଇଛି' ତାକୁ ଛାଡ଼ି ସହରକୁ ଫେରିଯିବା ମୋ ପକ୍ଷରେ ଅସମ୍ଭବ ।"

ସେତେବେଳେ ତାଙ୍କର ଏ କଥାକୁ ଅବିଶ୍ୱାସ କରିନାହିଁ । ତାଙ୍କର ସ୍ନେହ ଆଦରକୁ ପୂର୍ବ ଜନ୍ମର ତପସ୍ୟାର ଫଳ ବୋଲି ଭାବି ଯାହା କହିବାର ନୁହେଁ, ଯାହା କହିବାର ନ ହେଁ ସେକଥା ମୁଁ ଭନା ଅପଢ଼େବେଇଲି । ସ୍ତ୍ରୀ ସୁଲଭ ଲଜ୍ଜାକୁ ଜାଣି ଜାଣି ମନରୁ ମୁଁ ଦୂର କରିଦେଲି ।

ତୁଣ୍ଡ ବାଇଦ ସହସ୍ର କୋଶ । ମୋର ଗୁପ୍ତ ଅଭିଯାନର ପ୍ରଥମ ଅଧ୍ୟାୟ ସ୍ୱାମୀଙ୍କ କାନରେ ପଡ଼ିଲା । ତାଙ୍କ ଘରି ଆମ ଗାଁ ଠାରୁ ବେଶି ଦୂର ନୁହେଁ । ଗୃହଯୋଗ୍ୟ ହୋଇ ମୁଁ ଘରେ ଅଛି । ଅବସର ନ ଦେଇ ସେ ମତେ ଏଥର ନେବାକୁ ଖୁବ୍ ତାଗିଦା କଲେ ।

ତାଙ୍କ ଘରୁ ଲୋକ ଆସି ଖବର ଦେଲା । ବୋଉର ଜୀବନରେ ଆଉ ଥଳକୂଳ ରହିଲା ନାହିଁ । ଘରେ ମିଛିଟି ଲୋକ କେହି ନାହାନ୍ତି, ଧନର ବଳ ସେପରି ନାହିଁ, କପାଳ ସେ ବେଭାର ଠିକ୍ କରି ମତେ ପହିଲ୍‌ପାଳି ଗୁଣ୍ଡିର । ତାଙ୍କ ଘରୁ ଖବର ଆସିଲା ଦିନଠାରୁ ବୋଉର ପ୍ରଧାନ ଓ ପ୍ରଥମ ଚିନ୍ତା ହେଲି ମୁଁ । ପଢ଼ାଶାଘର ମାଗୁଣି ନାନୀକୁ ଦିନେ ସେ ଦୁଃଖ କରି କହିବାର ଶୁଣିଲି—

"ଝିଅ ବୋଝ ଆଉ କେତେଦିନ ରଖିବି ମାଗୁଣି ? ସେମାନେ ତ କଟାଳ କରି ବସିଲେଣି । ଦୁଃଖରେ ସୁଖରେ ଯାହା ପାରିବି ଯୋଗାଡ଼କରି ଶଶୀକୁ ଏଇ ଜାଗର ଦୁତୀୟାଦିନ ପଠାଇ ଦେବି । ଝିଅ ଜନମ ତ ପର ଘରକୁ । ବନ୍ଧୁବାନ୍ଧବ ଆଉ ଡେରିକଲେ ସେମାନେ ସହିବେ ନାହିଁ ।

ବୋଉର କଥାକୁ ସମର୍ଥନ କରି ମାଗୁଣୀ ନାନୀ କହିଲା— "କାହିଁକି ତୁମେ ଆଉ ଡେରି କରିବ ଯେ, ଝିଅ ତାର ଶାଶୁଘରକୁ ଯାଇ ଘରକରିଲେ ସିନା ସୁନ୍ଦର, ଆଉ ବେଭାର କଥା । ଗଣ୍ଡି ମାଇପି ଘର । ବେଶି ଆଡ଼ମ୍ବର କରି ଦେବାର ତ ଆମର ସାଧ୍ୟ ନାହିଁ । ଅବସ୍ଥାକୁ ଚାହିଁ ବେବସ୍ଥା କରିବ ।"

ବୋଉ ଓ ମାଗୁଣୀ ନାନୀଙ୍କ କଥା ଶୁଣି ମୋର ମନର ଅବସ୍ଥା ଯାହା ହେଲା ସେ କଥା ଆଉ ଲେଖି ପାରୁନାହିଁ । ସ୍ୱାମୀ ! କେଉଁ ସ୍ୱାମୀଘରକୁ ଛାଡ଼ିବାକୁ ବୋଉ ଏତେ ତତ୍ପର ହେଉଛି । ଯାହାଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ଥରେହେଲେ ମୋର ଦେଖା ସାକ୍ଷାତ ହୋଇ ନାହିଁ; ତାଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ସ୍ତ୍ରୀ ରୂପରେ ମୁଁ କିପରି ଅଭିନୟ କରିବି । ପିଲାଦିନର ଧୂଳିଖେଳପରି ମୋର ସମସ୍ତ ସଂସାର ସିନା ଅଳ୍ପଦିନରେ ଭୁସୁଡ଼ି ପଡ଼ିବ । ସମାଜର ବାନ୍ଧିବନ୍ଧା ପ୍ରଥାକୁ ମାନି ସବୁ ଝିଅମାନେ ଏପରି ଅଭିନବ ସଂସାର ଗଢ଼ି ବସନ୍ତି । କାହା ଭାଗ୍ୟରେ ସୁନା

ଫଳରେ ତାହା ଆଖିରୁ ଅନବରତ ଲୁହ ଝରୁଥାଏ । ଝିଅର ସେତେବେଳର ଦୁଃଖ, ମା' ବୁଝୁନାହିଁ କି ବାପ ବୁଝୁନାହିଁ । ନିଜର ସ୍ୱାର୍ଥପାଇଁ ମୁଁ ଏହାର ପ୍ରତିରୋଧ କରିବ । ଶେଷ ଜୀବନରେ ବୋଉ ମୋର ଏ ଚଞ୍ଚଳତା ଦେଖି ଅବଶ୍ୟ ଦୁଃଖ କରିବ—ସାଇପଡ଼ଶା ଘୃଣାରେ ନାକ ଟେକିବେ, ଗାଁ ସାରା ସମାଲୋଚନାରେ ସରଗରମ ହୋଇଯିବ । କିନ୍ତୁ ଭବିଷ୍ୟତ ସ୍ୱାର୍ଥ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ମୋ ନିକଟରେ ଏ ସବୁର ମୂଲ୍ୟ ଖୁବ୍ କମ୍, ଅଦୌ ନାହିଁ କହିଲେ ଚଳେ ।

ପନୁ ଭାଇନା ମୋର ଅନ୍ତରର ଦେବତା—ଜୀବନର ସଂଖାଳି । ସେଇ ଏକା ସ୍ୱାମୀତ୍ୱର ଦାବୀକରି ମତେ ନେଇ ପାରନ୍ତି । ଭଲମନ୍ଦ ବିଚାର କରିବାର ଶକ୍ତି ମୋର ଯେତେବେଳେ ନଥିଲା ସେତେବେଳେ ଧରବାନ୍ଧ ମତେ ଅନ୍ୟଜଣଙ୍କ ସହିତ ଛନ୍ଦି ଦେଇଛନ୍ତି । ଅତୀତର ସେ ଲୋକ ଦେଖାଣିଆ ବନ୍ଧନକୁ ମୁଁ ସ୍ୱୀକାର କରିବାକୁ ଯିବି କାହିଁକି ? ଅତୀତର କଥା ସେଇ ଅତୀତରେ ରହୁ । ବର୍ତ୍ତମାନକୁ ଚାହିଁ ମୁଁ ମୋର କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ଠିକ୍ କରିବି । ବୋଉ ବୋଲି ଯାହାକୁ ଦୁନିଆରେ କହନ୍ତି ତାର ହୃଦୟ ବଡ଼ ମହତ୍ ଓ ଉଦାର । ନିଜର ସନ୍ତାନ ପାଇଁ ଦରକାର ହେଲେ ସେ ଜୀବନ ଦେଇପାରେ କିନ୍ତୁ ବଡ ଅବିବେକୀ ମୁଁ । ବୋଉର ହୃଦୟକୁ ଠିକ୍ ରୂପେ ଚିହ୍ନି ନ ପାରି ଉତ୍ଥାନ ଭରସାରେ ଅବାଧ ହେବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କଲି । ଦିନେ ଖୁବ୍ ସାହସ କରି ବୋଉକୁ ପଚାରିଲି—

"ଝିଅ ଜନମ ଦେଇଛୁ ବୋଲି ମୋର ସୁଖିଲା କର୍ମରେ ତୁ ତ ଭାଗୀ ହେଉନାହିଁ ବୋଉ । ମୋ ପାଇଁ ହନ୍ତସନ୍ତ ହୋଇ ତୁ ଏ ଲଗ୍ନ ବେଳର କାହିଁକି ଠିକ୍ କରୁଛୁ ?"

ମୋ କଥାର ମର୍ମ ବୋଉ ବୋଧେ ଠିକ୍ ରୂପେ ବୁଝି ପାରିଲା ନାହିଁ । ସାଧାରଣ ଭାବରେ ସେ ଉତ୍ତର ଦେଲା —"ଗରିବବୋଲି ବେଭାର କିଛି ନ ଦେଲେ ଗାଳଜଯାଙ୍କର ଲୋକେ ମୋତେ କଣ କହିବେ । କିଛି ନ ନେଇଗଲେ ସେଇ ଶାଶୁଘରେ ତତେ କ'ଣ ରଖେଇ ବସେଇ ଦେବେ ।"

ଏ କଥାର କିଛି ଉତ୍ତର ଖୋଜି ପାଇଲି ନାହିଁ । ମୋର ସୁଖ ପାଇଁ ବୋଉ ଏତେ ଛାଲବାଲ ହେଉଛି । କିନ୍ତୁ ବୋଉର ଏ ପ୍ରାଣମୂର୍ଚ୍ଛା ଚେଷ୍ଟା ନିଶ୍ଚୟ ତ ବ୍ୟର୍ଥ ହେବ । ମନୁ ଭାଇନାଙ୍କର ସହିତ ମୋ ସୁଖର ସଂସାର ମୁଁ ଗଢ଼ିବି । ସେତେବେଳେ ବୋଉର ଏ ବେଭାର ଓ ଶାଶୁଘର ମୂଲ୍ୟ କଅଣ ରହିବ । ଭାବିଲି— ବୋଉକୁ ସେକ୍‌ଠୋକ୍ ମନା କରିଦେବି ଯେ ସେ ଏ ବେଭାର ସଜଡ଼ା ବନ୍ଦକରୁ । ଶାଶୁଘର—ଫାଶୁଘର ମୁଁ କିଛି ଜାଣେ ନି । ମୋ ପାଇଁ ଟିକିଏହେଲେ ବ୍ୟସ୍ତହେବା ତାର ଦରକାର ନାହିଁ । ମାତ୍ର କହିବି କିପରି ? ଏତେବଡ଼ ଗୋଟାଏ ନିର୍ଲଜ ପ୍ରସ୍ତାବ ଝିଅ ହୋଇ ବୋଉ ଆଗରେ ଉତ୍‌ଥାପନ କରିବି କିପରି ? ତାର ଅକୃତ୍ରିମ ସ୍ନେହ ଆଦରର ପୁରସ୍କାର କ'ଣ ମୁଁ ଏଇୟା ଦେବି ? ବଡ଼ ଦ୍ୱନ୍ଦରେ ପଡ଼ିଲି ।

ଠିକ୍ ସମୟରେ ମନୁ ଭାଇନା ମୋ ପାଖରେ ପହଞ୍ଚିଲେ । ତାଙ୍କର ପରାମର୍ଶ ଏ କ୍ଷେତ୍ରରେ ନିହାତି ଦରକାର ।

କହିଲି—"ମନୁ ଭାଇନା, ସରଳ ମନରେ ବୋଉ ଏତେ ବୋଝର ଠେକ୍ କରୁଛି ମତେ ଶାଶୁଘରକୁ ଛାଡ଼ିବାକୁ । ଏହାର ପ୍ରତିକାର ପାଇଁ ଗୋଟାଏ ସୂକ୍ଷ୍ମ ଉପାୟ ଠିକ୍ କରି ପାରିବ ?"

ମୋ ପ୍ରଶ୍ନ ଶୁଣି ସେ ହସି ହସି ଗଡ଼ିଗଲେ । ସେ ଏପରି ହସି ଉଠିବେ ମୁଁ କଳ୍ପନା କରି ନଥିଲି । ଦୁଃଖରେ ମୁଁ ଯେତେବେଳେ

କୌଣସି ପ୍ରିଙ୍କାନ୍ତରେ ପଢ଼ୁଥି ପାରୁନାହିଁ ଆନନ୍ଦରେ ମନୁ ଭାଇନା ସେତେବେଳେ ହସୁଥିଲେ । ବଡ଼ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ଲାଗିଲା ।

ମୋର ମୁହଁର ଭାବ-ଭଙ୍ଗୀକୁ ଲକ୍ଷ୍ୟକରି ସେ ଏଥର କହିଲେ—"ତୁ କିଛି ଭୟ କରନା ଶଶୀ । ମାଉସୀଙ୍କୁ ଏଥିରୁ ଶାନ୍ତ କରିବାର ଭାର ମୋ ଉପରେ ରହିଲା ।"

ମନୁ ଭାଇନା ବହୁତ ପାଠ ପଢ଼ିଚନ୍ତି—କଥା କହିବାର ଗୁରୁତ୍ୱ ତାଙ୍କୁ ବେଶ୍ ଜଣା । ଜଗିରଖି (ବୁଦ୍ଧିମାନର ସହିତ) ବୋଉ ଆଗରେ ସେ ଏ କଥାଟା ନିଶ୍ଚୟ କହି ପାରିବେ ।

ସେଇଦିନଠାରୁ ମୁଁ ଲକ୍ଷ୍ୟକଲି ମନୁ ଭାଇନା ପୂର୍ବଠାରୁ ବୋଉ ସହିତ ବେଶି ମିଳାମିଶା ଆରମ୍ଭ କରିଦେଲେ । ବୋଉର ମନ ଜାଣି ସେ ଅପେ ଅପେ ଆମ ଘରର କେତେଟା କାମ କରିବାକୁ ବସିଲେ । ବୋଉର ତ ତାଙ୍କ ପ୍ରତି ବେଳହୁଁ ଶ୍ରଦ୍ଧା ଓ ଆଦର ଥିଲା । ତାଙ୍କର ଏହି ଆତ୍ମୀୟତାକୁ ବୋଉ ଅନ୍ୟଚକ୍ଷୁରେ ନେଲାନାହିଁ ।

ହଠାତ୍ ଦିନେ ବୋଉ ଆଗରେ ମନୁ ଭାଇନା ଏକ ସୁନ୍ଦର ପ୍ରସ୍ତାବ ବାଢ଼ି ବସିଲେ । କହିଲେ—"ମାଉସୀ, ଘରୁ ଗୋଡ଼ କାଢ଼ି କେଉଁଦିନ କୌଣସିଆଡ଼େ ଯାଉନାହଁ । ନିଜର ଭୂଇଁ ଖଣ୍ଡକ ଜଗି ସବୁବେଳେ ଏଇ ଗାଁରେ ପଡ଼ି ରହିଚ । ମୋର ଇଚ୍ଛା ତୁମକୁ ଦିନେ ନେଇ ଭୁବନେଶ୍ୱର ବୁଲାଇ ଆଣନ୍ତି । କେଦାର-ଗୌରୀରେ ବୁଡ଼ ପକାଇ ଗୋଟାଏ ଦିନରେ ଫେରି ଆସିବା । ବଡ଼ ଚିନ୍ତିତ ମନରେ ବୋଉ ଉତ୍ତର ଦେଲା—"ତୁ, ତ ମୋର ପୁଅ, ପୁଅସଙ୍ଗେ ମା' କ'ଣ ବୁଲି ଯାଏନାହିଁ । କିନ୍ତୁ କେତେବେଳେ ଯିବ, ଶଶୀ ତ ଯିବା ପାଇଁ ଆଉ ମାସ ଚାରି ପାଞ୍ଚଟା ରହିଲା । ଆଗରୁ ଠିକ୍ ନକଲେ ସେ ବୋଉକୁ କହି ପାଇବ କେମିତି ?

ସୁବିଧା ଦେଖି ମନୁ ଭାଇନା ଏଥର କହିଲେ, "ଶଶୀ ଯିବାକଥା ତୁମେ ଆଉ ଚିନ୍ତା କରନାହିଁ । ତା' ଭାର ମୋ ଉପରେ ରହିଲା । କାଲି ଚାଲ ଆମେଯାଇ ଭୁବନେଶ୍ୱର ବୁଲି ଆସିବା । କୌଣସି ଦିନ ତୁମ ପାଖରେ ଅଳି କରିନାହିଁ । ଆଜି ମୋ କଥା ଯଦି ଭାଙ୍ଗିଦିଅ, ସତ କହୁଛି ମାଉସୀ, ମୋ ମନରେ ଖୁବ୍ କଷ୍ଟ ହେବ ।"

ଅନ୍ୟ ଉପାୟ ନ ଦେଖି ବୋଉ ରାଜି ହେଲା । କେଉଁଦିନ କେଉଁ ଗାଡ଼ିରେ ଯିବାକୁ ହେବ ମନୁ ଭାଇନା ସେଇଠି ଭାବି ସବୁ ଠିକ୍ କରିଦେଲେ । ଆମର ଏ ପ୍ରସ୍ତାବ ତିନିକାନରୁ ଚାରିକାନ ହେଲାନାହିଁ । ମଙ୍ଗଳରାତି ବୁଧ ପାହାନ୍ତି ଦେଖି ଆମେ ଭୁବନେଶ୍ୱର ଯାତ୍ରା କଲୁ ।

ଯିବାର ସବୁ ସରବରାହ ମନୁ ଭାଇନା ଠିକ୍ କରି ଥାଆନ୍ତି । ବୋଉର ଯେପରି କିଛି ଅସୁବିଧା ନ ହୁଏ ସେଥିପ୍ରତି ସେ ବଡ଼ ସତର୍କ ଥାଆନ୍ତି । ନିର୍ବିଘ୍ନରେ ଗାଡ଼ି ଆମକୁ ନେଇ ଭୁବନେଶ୍ୱରରେ ପହଞ୍ଚାଇ ଦେଲା ।

ସେଠାରେ ସବୁଜାଗା ଭଲ ଭଲ କରି ଦେଖି ବୁଲିସାରିବା ପରେ ହଠାତ୍ ମନୁ ଭାଇନାଙ୍କର ଏକ ପରିଚିତ ବନ୍ଧୁଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ଦେଖା ହେଲା । ସଙ୍ଗରେ ତାଙ୍କର ଜଣେ ଅଧୁନିକା ଯୁବତୀ ମଧ୍ୟ ଥାଆନ୍ତି । ବହୁତ ଦିନ ପରେ ଦେଖା ସାକ୍ଷାତ ହୋଇଛି ବୋଲି ଖୁବ୍ ଆଗ୍ରହରେ ମନୁ ଭାଇନା ତାଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ଆଳାପ ଜମେଇ ଦେଲେ । ବୋଉ ଏ ସୁବିଧା ଦେଖି ଅନ୍ୟଥରେ ବୁଲିବା ପାଇଁ ଚାଲିଗଲା । ଟିକିଏ ଦୂରକୁ ମୁଁ ଛିଡ଼ାହୋଇ ଦୁହିଁଙ୍କର କଥା ଶୁଣିଲି ।

କଥା ପଡ଼ୁ ପଡ଼ୁ ସେ ଭଦ୍ରଲୋକ କହିଲେ—

"ତୁ ତାହାହେଲେ ଦେଖୋ ଭିତରେ ବାବୁହୋଇ ପଡ଼ିବା ଗୃହସ୍ଥି ହୋଇ ଯାଇଛୁ । ସସ୍ତ୍ରୀକ ତୀର୍ଥ ଭ୍ରମଣ ନକଲେ ପୁଣ୍ୟ ଅଜ୍ଜ ରହିଲା କେଉଁଠି ।"

ତାଙ୍କ କଥା କହିବା ଅର୍ଥ ମୁଁ ବେଶ୍ ବୁଝି ପାରିଲି । ଲଜରେ ଗୋଟାକିଯାକ ମୁହଁ ମୋର କଳାପଡ଼ିଗଲା । ଲକ୍ଷ୍ୟକଲି ଭଦ୍ରଲୋକଙ୍କ ସଙ୍ଗରେ ଥିବା ଯୁବତୀଟି ମନୁ ଭାଇନାଙ୍କୁ ଏକଲକ୍ଷ୍ୟରେ ଚାହିଁ ମୁରୁକି ହସା ଦେଉଛି । ଅଜପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବାହା ହୋଇନାହାନ୍ତି ବୋଲି ଭଦ୍ରଲୋକଙ୍କୁ ମନୁ ଭାଇନା ବୁଝାଇ ଦେଲେ । ତା ପରେ ଯୁବତୀଟି ଅପେ ଅପେ ଅସି ମୋ ସଙ୍ଗେ କଥାବାର୍ତ୍ତା ଅରମ୍ଭ କଲେ । ସାଥୀ ଅଭାବରୁ ମୁଁ ମଧ୍ୟ ବଡ଼ ଅସୁବିଧାରେ ପଡ଼ିଥିଲି ।

ପଚାରିଲି—"ତୁମ ନାଁ କଅଣ ଭଉଣୀ ?"

"କୁମୁଦିନୀ"

"ତୁମ ଘର କଅଣ ଏଇ ଭୁବନେଶ୍ୱରରେ ?"

"ନାଁ—ଅମ ଘର ଯାଜପୁର । ଭାଇ ଏବେ ବଦଳିହୋଇ ଏଠାକୁ ଅସିଚନ୍ତି ।"

'ଅଗେ ଭାଇ ତୁମର କେଉଁଠି କାମ କରୁଥିଲେ ?"

"କଟକରେ, ସେଇଠାରେ ତ ମନୁ ବାବୁଙ୍କ ସହିତ ଅମର ପରିଚୟ । ଅଚ୍ଛା, ମନୁବାବୁ ଏବେ ଗାଁଠାରେ ବସି କଅଣ କରୁଚନ୍ତି ?"

"କିଛିନାହିଁ, ଗାଁରେ ତାଙ୍କ ପାଇଁ ଅଉ କଅଣ କାମ ଅଛି ?" ଠିକ୍ ଏଇଠାରେ ସେ ଯେପରି ଗୋଟାଏ କିଛି ଚିନ୍ତା କରିବାରେ ଲାଗିଲେ । ସେ ନୀରବ ରହିବାର ଦେଖି ମୁଁ ପଚାରିଲି—

"ତୁମର ବିବାହ ହେଲାଣି ଭଉଣୀ ?"

"ନାଁ—ମୋର ତ ଏକବର୍ଷ ଅଗରୁ ଶେଷ ହେଲା ।

ଦେଢ଼ ଖର୍ଚ୍ଚପତ୍ରୁ ବି. ଏ. ରେ ନାମ ଲେଖାଇ ନାହିଁ । ପଢ଼ାତ ଶେଷ ହୋଇନାହିଁ, ବାହାଘର କଥା କିଏ ପଚାରୁଛି ।"

ସୁବର୍ଣ୍ଣା ଉଚ୍ଚଶିକ୍ଷିତା ଥିବାରୁ କଥାଗୁଡ଼ାକ ଉପରେ ପିଙ୍ଗି ଫୋପାଡ଼ି କହୁଥାନ୍ତି । ଆମପରି ମଫସଲି ଅଶିକ୍ଷିତା ଝିଅଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ବେଶି ସମୟ କଥାବାର୍ତ୍ତା କରିବାକୁ ସେ ଯେପରି କୁଣ୍ଠିତ ବୋଧ କରୁଥିଲେ । ତେଣୁ ଖୁବ୍ ଅଳ୍ପ ଅଳ୍ପ ସମୟ ଭିତରେ ମୋ ସଙ୍ଗେ କଥାବାର୍ତ୍ତା ଶେଷ କରି ସେ ପୁଣି ମନୁ ଭାଇନା ଓ ତାଙ୍କ ଭାଇ ଯେଉଁଠି କଥାବାର୍ତ୍ତା ହେଉଥିଲେ ସେଠାକୁ ଚାଲିଗଲେ ।

ସେଠାରେ ପହଞ୍ଚି ସେ ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ମନୁ ଭାଇନାଙ୍କୁ ପଚାରିଲେ—

"କଲେଜରୁ ଫେରି ହଠାତ୍ ଆପଣ ଗାଉଁଲି ସାଜିଚନ୍ତି କାହିଁକି ?"

ହସି ହସି ମନୁ ଭାଇନା କହିଲେ—

"ସେପରି କିଛି ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ମତଲବ ନେଇ ମୁଁ ଗାଁରେ ରହି ନାହିଁ । ରହୁ ରହୁ ରହି ଯାଇଛି ।"

"ସହରକୁ ଫେରିବାର ପୁଣି ପ୍ରୋଗ୍ରାମ ରଖିଚନ୍ତି ତ ?"

"ନିଶ୍ଚୟ ରଖିଛି ।"

ଏଇଠାରେ ମନୁ ଭାଇନାଙ୍କ ବନ୍ଧୁ ଟିକିଏ ରହସ୍ୟ କରି କହିଲେ—

"ତୁ ବୁଝିନୁ ଭୁମ, ଜନ୍ମଭୂମିର ନିଶା ମନୁକୁ ଏବେ ବଡ ହାଲିଆ କରି ଦେଇଛି । ଜନ୍ମଭୂମିର ଯୋଗ୍ୟତମ ସନ୍ତାନ ହିସାବରେ ସୁନାମ ଅର୍ଜିବା ଭଳି କିଛି ଗୋଟାଏ କାମ ନ କଲେ ସେ ସହରକୁ ଫେରିଯିବ କିପରି ?"

ଗୋଟାଏ ପ୍ରାଣଖୋଲା ହସ ହସି ମନୁ ଭାଇନା କହିଲେ—

"ଠିକ୍ ରହସ୍ୟ କରୁଚୁ ରାଜୁ । ସେ ସୁନାମ ଅର୍ଜିବାବେଳେ ମୁଁ ତତେ ତାଙ୍କ ଅଣ୍ଟି ଧରା ଦେବି ଯେ ।"

ହସର ଲହରୀ ଛୁଟାଇ ଦେଇ ରାଜୁବାବୁ ଓ କୁମୁଦଣୀ ମନ୍ ଭାବନାଙ୍କଠାରୁ ବିଦାୟ ନେଲେ । ତେବେ ଜ ସେତେବେଳକୁ ଆସି ନଥାଏ । କହିଲି —

"ତୋଙ୍କତ ଲତାକୁ ଧରି ବୁଲିଗଲା ଯେ, ଏତେବେଳଯାଏ ଫେରିଲା ନାହିଁ । କଅଣ କରିବା ?"

"ଅନେକବେଳୁଁ ଗଲେଣି ସେ ଏଥର ଫେରିଆସିବେ ଯେ" ।

ଏତିକି କହି ମନ୍ ଭାବନା ଉପର ଅନ୍ୟମନସ୍କ ଭାବରେ ଠିଆ ହେଲେ । ମୋ ପାଖରେ ସେ ଏପରି ଭାବରେ କେବେ ଠିଆ ହୁଅନ୍ତି ନାହିଁ । ପଚାରିଲି—

"କଅଣ ଭାବୁଚ ମନ୍ ଭାବନା ?"

ମୋ ପ୍ରଶ୍ନରେ ହଠାତ୍ ତାଙ୍କର ଭାବନାରେ ବୋଧେ ବାଧା ଆସିଲା । ବାଆଁ ବେଲ ଦେଇ ସେ କହିଲେ—"ନାଇଁମ, ଭାବିବି କଅଣ ?"

"ମୋ ନିକଟରେ କପଟ କରୁଚ ମନ୍ ଭାବନା ? ତୁମର ମୁଖର ଅଙ୍କୁତରୁ ଯେ କେହି ବୁଝି ପାରିବ ଯେ ତୁମେ କୋଉଠାଏ ଗମ୍ଭୀର ଚିନ୍ତାରେ ବୁଡ଼ି ରହିଚ । ଛଳନା କର ନାହିଁ କଲେ କ'ଣ ମୁଁ ମାନିବି ।"

ମୋ ପିଠିରେ ଥାପଡ଼ାମାରି ସେ ହସି ହସି କହିଲେ—

"ମତେ ଭୁଲ୍ ବୁଝନା ଶଶୀ, ଗମ୍ଭୀର ଚିନ୍ତା ମୋର କଅଣ ଥାଇପାରେ । ଥିଲେ ବା ତୋ ପାଖରେ କାହିଁକି ଲୁଚନ୍ତି ?"

କିଛି ସମୟ ପରେ ଜୋଜ୍ ଆସି ଆମ ପାଖରେ ପହଞ୍ଚିଲା । ସମସ୍ତେ ଏକାଠି ଖାଇବା ଯୋଗାଡ଼ରେ ଗଲୁଁ ।

ସମସ୍ତେ ବେଶ୍ ଆନନ୍ଦରେ ଯାଉଥାଆନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ମନଟି ମୋର ମରିଯାଇଥାଏ । ବୋଉକୁ ଭରି ଇଚ୍ଛା ବାଟରେ କିଛି ଖାଇଲି । ପାନ ଖାଇବାରେ ମୋର ଆଦୌ ସ୍ପୃହା ନଥାଏ ।

ଏଥର ଗାଁକୁ ଫେରିଯିବାରକଥା । ଖାଇବା ପରେ ପରେ ସମସ୍ତେ ଆସିଲେ ଗାଡ଼ି ମୁହାଁକୁ । ବାଟସାରା ମନଭୁଲେଇନାଙ୍କୁ ମୁଁ ଖୋଜିଲି, କିନ୍ତୁ କାହିଁ ନାହିଁ । ତାଙ୍କର ଅଜବ ବ୍ୟବହାରରେ ମୁଁ ମନେ ମନେ ରାଗିଯାଉଥିଲି । ବୋଉ ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ କଥାବାର୍ତ୍ତା କରି ସେ ଆମକୁ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସ୍ଥାନରେ ପହଞ୍ଚାଇ ଦେଲେ । ତା' ପରେ ତାଙ୍କର କ'ଣ ହେଲା କେଜାଣି "ଏଇଠୁ ଆସୁଚି" ବୋଲି କହି ଭିଡ଼ ଭିତରେ ସେ କୁଆଡ଼େ ଅନ୍ତର୍ଦ୍ଧାନ ହୋଇଗଲେ । ଷ୍ଟେସନ୍‌ରେ ଯାତ୍ରୀ ମାନେ ଯେଉଁଠି ବସନ୍ତି ଆମେ ସେଇଠି ବସି ରହିଲୁ ।

ଗୁହୁଁ ଗୁହୁଁ ଘଣ୍ଟାଏ ବିତିଗଲା । ମନଭୁଲେଇନା ଫେରିଲେ ନାହିଁ । ମନରେ ମୋର ଖୁବ୍ ରାଗ ହେଲା । ଭାବିଲି—ଏଠାରେ ସ୍ତ୍ରୀଙ୍କର ଏପରି କ'ଣ ଗୁଡ଼ ଢିବି ପିମ୍ପୁଡ଼ି ଖାଇ ଯାଉଚି ଯେ ଆମକୁ ଷ୍ଟେସନ୍‌ରେ ଏକୁଟିଆ ବସେଇ ଦେଇ ମନଇଚ୍ଛା ବୁଲି ଯାଉଚନ୍ତି । ଏପରି ହଇରାଣ କରିବାର ତାଙ୍କର ଅଭିପ୍ରାୟ କ'ଣ ? ଗାଡ଼ି ଆସିବାର ବେଳ ହୋଇଗଲା । ଯେଉଁମାନଙ୍କର ଯିବାର କଥା ସେମାନେ ନିଜ ନିଜର ମାଲ୍‌ମତା ଧରି ଯିବାପାଇଁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇ ପଡ଼ିଲେ । କିନ୍ତୁ ଆମେ କ'ଣ କରିବୁ । ଲୋକଙ୍କର ସଜବାଜ ଦେଖି ମନ ମୋର ଛଟପଟ୍ ହେଲା । କହିଲି—"ବୋଉ ମନଭୁଲେଇନା କେମିତି ଲୋକ ଦେଖିଲୁ । ଗାଡ଼ିଆସିବାର ବେଳ ହୋଇଗଲା । ଏତେବେଳେ ଯାଏ ଦେଖାନାହାନ୍ତି ।"

"ଅଲେ, ସେ'ତ ଭାରି ଲୋକ । କେଉଁଠି କାମଥିବ, କେହି-ଯାଇ ଥିବ । ଗାଁର ସମସ୍ତ କ'ଣ ତାକୁ ଅଲଗା ଅଛି । ସମସ୍ତ ଦେଖି ସେ'ଠାରୁ ଆସ ବନା, ତୁ ଏତେ ଲାଜଲା ହେଉଛୁ କାହିଁକି ।"

ସତକୁ ସତ ବୋଉର କଥା ସରିଚନି ନାହିଁ ମନୁଭାଇନା ଧଇଁସଇଁ ହୋଇ ହାତରେ ଟିକଟ୍ ଧରି ଆମ ପାଖରେ ପହଞ୍ଚିଲେ । କଥା କହିବାକୁ ମୁଁ ଆଜ ଥପୁ ଧରି ରହି ପାରିଲି ନାହିଁ । ଟିକିଏ ଚଢ଼ା କଣ୍ଠରେ କହିଲି--

"ଗାଁର ସମସ୍ତଙ୍କୁ ତୁମର ଏତେ ଭାବ ଥିଲା ଯେ ଆମକୁ ଏଠାରେ ବସେଇ ଦେଇ ଦୁଇଘଣ୍ଟା ହେବ ତୁମେ ବୁଲି ଯାଉଚ"

ମୁଁ ରାଗିଚି ବୋଲି ସେ ବୋଧେ ପୂର୍ବରୁ ଜାଣିଥିଲେ । ମୁହଁ ଟେକି ଦେଇ ସେ କେବଳ ଏତିକି କହିଲେ--

"କାମ ନଥାଇ କ'ଣ ମୁଁ ସିଲୁଟାରେ ବୁଲି ଯାଇଥିଲି । କଅଣ କରିବା । ଅସ୍ତୁ ଅସ୍ତୁ ଟିକିଏ ଡେରି ହୋଇଗଲା ।"

ମନୁଭାଇନାଙ୍କର ମୁହଁ ଶୁଖା ଦେଖିଲେ ମତେ ଦୁନିଆ ଭଲ ଲାଗେ ନାହିଁ ।

ସବୁ ମାନ ଅଭିମାନ ମୋର କ୍ଷଣକରେ ଉଭେଇଗଲା । ଖୁସି ମନରେ ଆମେ ଫେରିଲୁ ଗାଁକୁ

ନଅ

ଏଣିକି ଗାଁରେ ମୋର ସମସ୍ତ ଅତି ବିଚିତ୍ର ଭାବରେ କଟିଲା । ମନୁଭାଇନାଙ୍କ ବ୍ୟତୀତ ଅନ୍ୟ କେହି ମୋ ପାଖକୁ ଆସନ୍ତି ନାହିଁ । ଘର ଭିତରେ ମୁଁ ମୋର କଳ୍ପିତ ଭବିଷ୍ୟତ୍ ମନେ ମନେ ଗଢୁଥାଏ । ମତେ ଦେଖିଲେ ମୋର ସମବୟସୀମାନେ ମୁହଁରେ ଲୁଗା ଦେଇ

ହସନ୍ତି । ଭିଗସି ଭଲ ସେମାନଙ୍କୁ ଯେପରି କିଛି କହିବାକୁ ତୁଣ୍ଡ ମୋର ଫିଟେ ନାହିଁ । ମନୁଭାଇନା ଆସିଲେ ଦୁଃଖରେ ତାଙ୍କ ଆଗରେ ସବୁ କଥା କହେ । ଅଭୟ ଦେଇ ସେ ମତେ କେତେ ପ୍ରକାର କଥା କହନ୍ତି । ପୋଡ଼ପାଡ଼ ମନଟା ପୁଣି ଦେଖେ ରଙ୍ଗୀନ୍ ସ୍ୱପ୍ନ ।

ଭୁବନେଶ୍ୱରରୁ ଫେରିବା ଦିନ ଗୁରୁ ପାଞ୍ଚଟା ପରେ ହଠାତ୍ ବୋଉକୁ ଦିନେ ଭୀଷଣ ଜର ହେଲା । ଏକ ଧ୍ୟାନରେ ମୁଁ ତାର ସେବା କଲି । କିନ୍ତୁ କେବଳ ସେବା ଶୁଶ୍ରୂଷାରେ ଜର ତ ଛାଡ଼ିଯିବ ନାହିଁ । କିଛି ଔଷଧ ପେଟରେ ପଡ଼ିବା ନିହାତି ଦରକାର ଭୁଅସ୍ପୃଶୀ ଝିଅ । ମୁଁ ଯାଇ କେଉଁଠୁ ଔଷଧ ଆଣିବି ? ମନୁଭାଇନାଙ୍କ ଉପରେ କେବଳ ଭରସାଥାଏ । ସେ ଥିଲା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ମୋର କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟକୁ ଭୟ ନାହିଁ ।

ସେ ଆସି ବୋଉର ଅବସ୍ଥା ଦେଖିଲେ । ଜର ବାଉଳାରେ ତାଙ୍କୁ ଦେଖି ବୋଉ ଅତି କ୍ଷୀଣ କଣ୍ଠରେ କହିଲା—

"ସାହା ମୋର କେହି ନାହିଁ ମନ୍ । ବାପ ଛେଉଣ୍ଡ ପିଲା ଟୁକୁଟିକୁ ଦେଖି ମୁଁ ବଡ଼ ଦୁଃଖରେ ପଡ଼ିରହିଛି । ତୁମ ସବୁ ଜାଣିଚ ଏକା ଶଶୀ ଚିନ୍ତାହିଁ ମତେ ଖାଉଛି । ଗୃହୁଁ ଗୃହୁଁ ଦିନ ଗଡ଼ି ଯାଉଛି । କଅଣ ମୁଁ କରିବି ?"

"ତୁମେ ବୃଥାଟାରେ ଧନ୍ଦ ହେଉଚ ମାଉସୀ । ଶଶୀର ମନ ନାହିଁ ଏ ଘରୁ ଅନ୍ୟ ଘରକୁ ଯିବାକୁ । ତା' ଚିନ୍ତା ଆଜି କାହିଁକି କରୁଚ ?

'ତା'କୁ ହୁଏ ବୁଝ । କିଏ ଅଛି ଅଖିଅଙ୍କ ସ୍ଥାନ ବାପଘରନାହେ । ଶାଶୁଘର ତାଙ୍କର ସବୁ । କଣବୋଉକୁ ଛାଡ଼ି ଭଲେ ଶାଶୁଘରକୁ ଯିବାକୁ ତାର ମନ ହେଉନାହିଁ । ବର୍ଷ ଗୁରୁ ପାଞ୍ଚଟା ପରେ

ଦେଖିବୁ ସେଇ ଶଶୀକୁ ସାତଥର ଖବର ଦେଲେ ମଧ୍ୟ ସେ ଏ ଘରକୁ ଆସିବାକୁ ଅମଙ୍ଗ ହେବ"

ମନୁଭାଇନା ମୋ ଅଡ଼କୁ ଗୃହିଁ ଚୁପହୋଇ ରହିଲେ । ବୋଉର କଥା ଶୁଣି ଭାବିଲି—ବୋଉ ମୋ ପାଇଁ ଗୁଡ଼ାଏ ଅସାର ଚିନ୍ତା କରିବାରେ ଲାଗିଛି । ମତେ ନ ପଚାରି ସେ ତାର କଳ୍ପନା କଳ୍ପନାକରୁଛି । କିନ୍ତୁ ଫଳ କଅଣ ହେବ । ମୁଁ ମୋର ବାଟ ଧରି ଚାଲିଯିବି । ସେ ତାର କେଶର ଧରି ମୁଣ୍ଡ କଚାଡ଼ୁଥିବ । ମୋ ପାଇଁ ବୁଢ଼ୀ ବୟସରେ ଦାଣ୍ଡ ଲୋକଙ୍କଠାରୁ ସେ ହୁଏତ ବାର ବୋଲଣା ଶୁଣିବ । କିନ୍ତୁ ମୁଁ ନାଚ୍ଛାର । ମୋର ତ ଅନ୍ୟ କୌଣସି ଉପାୟ ନାହିଁ । ଜାଣୁ ଜାଣୁ ମୁଁ କିପରି ମୋ ଭବିଷ୍ୟତକୁ ଜାଳି ପୋଡ଼ି ଦେବି ?

ମୋର ଭାବନାର ସୁଅ ବନ୍ଦ ହେଲା ମନୁଭାଇନାଙ୍କ ଡ଼ାକରେ ମତେ ଚିନ୍ତିତ ଥିବାର ଦେଖି ସେ ବଡ଼ କୋମଳ ସ୍ୱରରେ କହିଲେ—

"ବୋଉଙ୍କ ଦେହରେ ବର୍ତ୍ତମାନ ଜର ପୂର୍ଣ୍ଣ ମାତ୍ରାରେ ଅଛି । ତାଙ୍କ ପାଖରେ ସବୁବେଳେ ଥିବୁ । ମୁଁ ଯାଉଛି ଔଷଧ ଆଣିବାକୁ ।"

କହିଲି—"କିଛି ଖରାପ ଜର ତ ନୁହେଁ ?"

"ଜରରେ ଖରାପ ଭଲ କିଛି ନଥାଏ ଶଶୀ । ବୟସ ଖସିଲାଣି ଟିକିଏ କୁଆଡ଼ୁ ଅସୁବିଧା ହେଲେ ଦେହ ବିଗିଡ଼ ଯିବାର କଥା ।"

ଏତିକି କହି ମନୁଭାଇନା ଯିବାକୁ ବାହାରିଲେ । ଏକୁଟିଆ ମତେ ବୋଉ ପାଖରେ ବସିବାକୁ ହେଲା । ବୋଉ ମୁଣ୍ଡରେ ହାତମାରି ଦେଖିଲି ଗୁଣ୍ଠରେ ଦେହ ଖଇ ଫୁଟି ଯାଉଛି । ମନରେ ବଡ଼ପାପ ଛୁଇଁଲା, ଏକ ଅଜଣା ଭୟରେ ଛାତିଟା ମୋର ଥରିଉଠିଲା ।

କର୍ମକୁ ଆଦରି ଚୁପ୍‌ହୋଇ ବସି ରହିବା ବ୍ୟତୀତ ସେତେବେଳେ ମୋର ଅନ୍ୟ ଉପାୟ ନଥିଲା ।

ଔଷଧ ପୁଡ଼ାଟିଏ ଧରି ଖୁବ୍ ଶୀଘ୍ର ମନୁ ଭାଇନା ଫେରି ପଡ଼ିଲେ । ନିଜହାତରେ ବୋଉକୁ ଔଷଧ ଖାଇବାକୁ ଦେଇ ସେ ମତେ ଲକ୍ଷ୍ୟକରି କହିଲେ—"ତୁ ଭୟକରୁଛୁ କି ଶଶୀ ? କିଛି ଭୟ କରିବାର ନାହିଁ । ମୁଁ ଯେଉଁ ଔଷଧ ଆଣିଛି ଏଥିରେ ଜର କାଲିକି ଛାଡ଼ିଯାଇଥିବ । ବୋଉକୁ ରାତିରେ ଆଜି କିଛି ଖାଇବାକୁ ଦେବୁନାହିଁ । କାଲି ସକାଳେ ସେ ବାର୍ଲି ସାଗୁ ଖାଇବେ ।

ବୋଉକୁ ଏହାଭିତରେ ନିଦ ଲାଗି ଯାଇଥିଲା । ଔଷଧ ଖାଇବା ମଧ୍ୟ ସେ ଜାଣିନାହିଁ । ନିଦ ଭାଙ୍ଗିଲାରୁ ସେ ମନୁଭାଇନାଙ୍କୁ କହିଲା—

"ତୁ ଏତେ ବେଳେ ଯାଏ ଯାଇନାହୁଁ ମନୁ । ମୁଁ ତ ବୁଢ଼ୀଲୋକ । ଜରରେ ପଡ଼ିଛି । ମଲେ ମରିବି, ବଞ୍ଚିଲେ ବଞ୍ଚିବି । ମୋ ପାଇଁ ତୁ କେତେ ଦାହଗଞ୍ଜ ହେବୁ ?"

ବୋଉର କହିବାର କଥା, ସେ କହିଲା । ତେଣୁ ମନୁଭାଇନା ଅଯଥା ସେ କଥାଉପରେ କିଛି ଉତ୍ତର ଦେଲେ ନାହିଁ ।

ରାତି ପାହି ସକାଳ ହେଲା । ଭଗବାନଙ୍କ କୃପାରୁ ବୋଉର ଦେହରୁ ଜର ଛାଡ଼ିଗଲା । ପୂର୍ବ ଦିନ ଗୋଟାକ ଯାକ ବୋଉ କିଛି ନଖାଇ କାଷ୍ଠ ଉପବାସ ରହିଯାଇଥିବାରୁ ସକାଳୁ ତାକୁ ଖୁବ୍ ଭୋକ କଲା । ମନୁଭାଇନା ବାର୍ଲି ଦେବାକୁ କହି ଯାଇଛନ୍ତି । ଭାତ ଗଣ୍ଡିଏ ଦେବାକୁ ଇଚ୍ଛା ହେଉଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଭୟରେ ବାଧ୍ୟ ହୋଇ ବାର୍ଲି ଆଣି ଦେଲି ।

ବୋଉ ବାର୍ଲି ମୁହଁକୁ ପିଇ ଥିବା ମାତ୍ର ତଳ ପିଣ୍ଡାରେ ବସିଛି, ଏପରି ସମୟରେ ଦେଖିଲି ଆମ ଉପର ପିଣ୍ଡାରେ କିଏ

କେଣେ ଲହର ମହର ହେଉଚି । ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଅଚିହ୍ନା ମୁହଁ । ଆମ ଘରକୁ ଯେ'ବରୁ ଅସନ୍ତି ମୁଁ ତ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଜାଣେ । କିନ୍ତୁ ଏ ନୂତନ ଅତିଥି କିଏ !? ଘରବୁ ଅସି ଶ୍ୱେରଙ୍କ ଭଳି ଲଚି ରହିଚନ୍ତି ତାହିଁକି ?

ଅତି ସନ୍ଦେହରେ ବୋଉ ପାଖକୁ ଅସି କହିଲି—'ବୋଉ, କିଏ ଜଣେ ଆମ ଉପର ବାରଣ୍ଡାରେ ଟହଲ ମାରୁଚି । ତୁ ଗଲୁ ଦେଖିବୁ ।'' ବୋଉ ବିଶ୍ରାମରେ ବ୍ୟାଘାତ ଘଟିବାରୁ ବଡ଼ ବିରକ୍ତିରେ ସେ କହିଲା—',କିଏରେ ସେ ?''

କିନ୍ତୁ ନଯିବାକୁ ଗୃସ ନାହିଁ । କୁଂଥେଇ କୁଂଥେଇ ବୋଉ ଉଠିଲା । ଅଧାବାଟ ଯାଇଚକି ନାହିଁ କଅଣ ଦେଖି ବୋଉ ଓଢ଼ଣା ଟାଣି ଦେଇ ମତେ ହାତଠାରି ରେସେଇ ଘରକୁ ପଶିଯିବାକୁ ଇଙ୍ଗିତ ଦେଲା । ଏ ରହସ୍ୟ ମୁଁ କିଛି ବୁଝି ପାରିଲି ନାହିଁ । କ ହାକୁ ଦେଖି ବୋଉର ଏତେ ମାନ୍ୟ । କିନ୍ତୁ ବେଶି ସମୟ ମତେ ସଂଶୟରେ ରହିବାକୁ ହେଲା ନାହିଁ । ବୋଉର ଚଢ଼ା ଓ ଦଉଡ଼ ଧାପଡ଼ରୁ ବୁଝିଲି ଯେ ସେ ହେଉଛନ୍ତି ମୋର ସ୍ୱାମୀ । ଦୁଆର ଫାଙ୍କରେ ଦେଖିଲି—ଗୋଡ଼ ଉପରେ ଗୋଡ଼ ପକେଇ ସେ ବେଶ୍ ଆରାମରେ ବାରଣ୍ଡାରେ ନିଜର ଅସ୍ଥାନଟା ଜମେଇ ଦେଇଚନ୍ତି । ବିବାହ ପୂର୍ବରୁ ଓ ପରେ ତାଙ୍କୁ ଦେଖିବାର ସୁବିଧା ମୁଁ ପାଇ ନଥିଲି । ଅଜି ହଠାତ୍ ତାଙ୍କ ଅବିର୍ଭାବରେ ମୁଣ୍ଡ ମୋର ରାଗରେ ଗରମ ହୋଇଗଲା । ରାଗଟା ତାଙ୍କ ଉପରେ ଯେତେ ନୁହେଁ ତା'ଠୁଁ ବେଶି ହେଲା ବୋଉ ଉପରେ । ଅଲ୍‌ଅଳ ଝିଅ ବୋଲି ବୋଉ ଜେଣେ ବାଛୁ ବାଛୁ ମୋ ପାଇଁ ବର ଠିକ୍ କରି ଦେଇଚି । ଆଖିଥାଇ ଲୋକ କ'ଣ ଝିଅ ପାଇଁ ଏମିତ ପାତ୍ର ଠିକ୍ କରନ୍ତି । ? ଏଇ ସ୍ୱାମୀ ସହିତ ଆନନ୍ଦରେ ଘରଦ୍ୱାର କରିବା

ବୋଲି ବେଲ୍‌ସର ସଉଦାରେ ବୋଉର ଧୂମ୍‌ଧାମ୍ ଲାଗିଛି । ଝିଅ ବୋଝ ଯଦି ଏତେ ଅଡ଼ୁଆ ଲାଗୁଥିଲା ଜନ୍ମ ହେଉଁ ହେଉଁ ତଣ୍ଟିଚିପି ମାରିଦେଇ ଥିଲେ ଖୁବ୍ ଭଲ ହୋଇ ଥାଆନ୍ତା । କେଉଁ ପସନ୍ଦରେ ବୋଉ ମତେ ସ୍ୱାମୀଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ଛାଡ଼ି ଦେଉଛି ? ଯେତିକି ଭାବିଲି ସେତିକି ମୋର ରାଗ ବଢ଼ିବାରେ ଲାଗିଲା ।

ଶୁଣିଲି ବୋଉ ବାପାଙ୍କୁ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରି କହୁଛି - "ମୁଁ ତ ବେଶି ସମୟ ନେଇନାହିଁ । ଜାତର ଦୁଷ୍ଟାସ୍ପାଦନ ନିଧାର୍ଯ୍ୟ ଛାଡ଼ିଦେବ । ବଣ୍ଡମାଇପୀ ଘର । ଏତେ ଶୀଘ୍ର ମୁଁ କାହାର କୁଅଡ଼ ସୁବିଧା କରିବି ।"

ବିକୃତ ମୁହଁଟାକୁ ଆହୁରି ଟିକିଏ ବିକୃତ କରି ସ୍ୱାମୀ ମୋର ଉତ୍ତରଦେଲେ—ତୁମ ସୁବିଧା ଅସୁବିଧା କଥା ତୁମେ ବୁଝିବ । ନିଜର ଇଜ୍ଜତ୍ ଯେତେବେଳେ ପଦାରେ ପଡ଼ିଲାଣି, ଏ ପଞ୍ଚକୋଶୀ ମୂଲକରେ ଝିଅ ନାମରେ ତୁମର ଯେତେବେଳେ ଛିଃ ଛିଃ ବାଜୁଛି, ସେତେବେଳେ ଅସୁବିଧାକୁ ଶୀଘ୍ର ସୁବିଧା କରିବା ଦରକାର । ଅନେକ ଲୋକଙ୍କଠୁ ଅନେକ କଥା ଶୁଣିଲିଣି । ଏଣିକି ସେସବୁ କଥା ମୁଁ ବରଦାସ୍ତ କରିପାରିବି ନାହିଁ ।"

ଏଇ ବରଦାସ୍ତ କଥା ଶୁଣି ମୋର ମନ ହେଲା କହିବାକୁ —ତୁମେ ବରଦାସ୍ତ କରି ନପାରିଲେ ଆମେ ମଧ୍ୟ ତୁମକୁ ବରଖାସ୍ତ କରିବାକୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ଅଛୁ । ସ୍ୱାମୀତ୍ୱର ଅଭିନୟ ଯଥେଷ୍ଟ କରି ଶିଖିଲଣି । ଏଟିକି ମାନେ ଦେବା ବିଦାୟ ଦରକାର ।" ମୁଁ ସିନା ମନେ ମନେ ଏପରି ଭାବୁଥାଏ, ବୋଉ କିନ୍ତୁ ଅନ୍ତରାଳରେ ରହି ଅତି ନେହୁରା ହୋଇ କହିଲା—

ବସ୍ତ ବାଟେଲୋକଙ୍କ କଥାଶୁଣି ଆପଣ କାହିଁକି ମନଖରାପ କରୁଛନ୍ତି ? ଝିଅକୁ ଡାକି କରି କଣ୍ଠା ପାଣିରେ ସବୁ ପକାଇଦେବା

ଲୋକ ଏଗାଁରେ ଅନେକ ଅଛନ୍ତି । ସେସବୁଙ୍କ ବିଶ୍ୱାସ କଲେ ଆମର କ୍ଷତି । ଝିଅ ବୋହୂ ମତେ ଲାଗିବ । କଷ୍ଟ ସହି ଆପଣ ନିଜେ ତାହାଙ୍କୁ ଗୃହ ଆସିଲେ ।”

“ନିଜ ସ୍ତ୍ରୀର ନିନ୍ଦା ଶୁଣିଲେ କେଉଁ ସ୍ୱାମୀ ଥୟ ଧରି ବହି ପାରିବ ?” ଗାମୁଛା କାନିରେ ବୋଳି ଦେଇଥିବା ପାନ ଗୁଆଖଣ୍ଡ ଚାବି ଚାବି ସ୍ୱାମୀ ମହାଶୟ ଏତିକି କହି ବସିଲେ । ସ୍ତ୍ରୀ ବୋଲି ମୋ ଉପରେ ତାଙ୍କର ଷୋଳଅଣା ଦାବୀ । କି ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ଧରଣର ଲୋକ ସେ । ସ୍ୱାମୀ ସ୍ତ୍ରୀର ସଂପର୍କ ବୋଲି ଆଗରେ ଲୁଚାଇବାକୁ ତାଙ୍କର ତୁଣ୍ଡ ଟିକିଏ ହେଲେ ଅଟକିଗଲା ନାହିଁ ।

ମଦନ ମନେ ଏ ବଚଜ ସ୍ୱାମୀଙ୍କ ସହିତ ମନୁଭାଇନାଙ୍କୁ ତୁଳନା କରି ବସିଲା । ଆକାଶ ପାତାଳ ପ୍ରଭେଦ । ଜଣେ ରୂପରେ ଗୁଣରେ ଖାଣ୍ଟି ସୁନ୍ଦର ହେଲେ ଅନ୍ୟଜଣକ ତୁଳନା ଅସୁନ୍ଦର, ଜଣକର ବ୍ୟବହାର ଅତି ମଧୁର ହେଲେ ଅନ୍ୟଜଣକର ସାଧାରଣ କାଣ୍ଡ ଜ୍ଞାନ ନାହିଁ, ଜଣେ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଆଧୁନିକ ହେଲେ ଅନ୍ୟଜଣକ ପକ୍କା ମରହଟ୍ଟୀ ।

ଅତର୍କିତ ଭାବରେ ‘ସେ’ ଆସି ଘରେ ପହଞ୍ଚି ଯାଇଥିବାରୁ ବୋଧହୁଏ ସେଇ ନୂଆ ଦେହରେ ସାଧ୍ୟମତେ ତାଙ୍କୁ ଚର୍ଚ୍ଚା କରିବାରେ ଲାଗିଲା । ଜୋଇଁପୁଅ ଲୋକ ଅଟପ ଅଟେପ ଘରେ ପାଦ ପକାଇ-ଚନ୍ତି । ଆଦର ଅଭ୍ୟର୍ଥନା ନକଲେ ତାଙ୍କର ମହତ ରହିବ କେଉଁଠି ?

ମନୁଭାଇନା ତ ଆମଘରକୁ ରୋଜ ଆସନ୍ତି । ସେଦିନ ତାଙ୍କର ଆସିବାରେ ଟିକିଏ ବିଳମ୍ବ ହୋଇଗଲା । ତୁଣ୍ଡରେ ହୁଇସିଲ୍ ମାରି ଘରକୁ ପଶି ଅସୁସ୍ଥ ସ୍ତ୍ରୀଙ୍କୁ ଦେଖି ହଠାତ୍ ସେ ସଚକିତହୋଇ-ପଡ଼ିଲେ । ମୋର ସ୍ୱାମୀ ବୋଲି ସେ ତାଙ୍କୁ ଜାଣି ନଥାନ୍ତି ।

ଯେବେ ଘର ଭିତରେ ଲମ୍ବା ଚଉଡ଼ା ଆସନ ପକାଇ ଯେତେ-
ବେଳେ ଜଣେ ବସିଲା ସେତେବେଳେ ସେ ଆମ ଘରର 'ଜଣ୍ଟସ୍ଥ
ଜଟେ ଅସ୍ଥାୟୀ ଲୋକ ବୋଲି ସେ ମନେମନେ ସ୍ଥିର କରିନେଲେ ।
ମନୁଭାଇନା ଆସିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ତାଙ୍କର ମୁହଁର ରଙ୍ଗଟା
ହଠାତ୍ ପାଉଁଶିଆ ପଡ଼ିଗଲା । ଆଗରୁ ତ ସେ ମୋ ନାଁରେ
ଅନେକ ଦୁର୍ନାମ ଶୁଣିଥିଲେ, ଏଥର ନିଜ ଆଖିରେ ମନୁଭାଇନାଙ୍କୁ
ଦେଖି ତାଙ୍କର ପୂର୍ବଧାରଣାଟା ବେଳକୁବେଳ ଦୃଢ଼ ହେବାରେ
ଲାଗିଲା ।

ବଡ଼ ଗଳାକରେ ମନୁଭାଇନା ପ୍ରଥମେ କଥା ଆରମ୍ଭ କଲେ
“କେତେବେଳୁ ଆସିଲେଣି ?”

ଇଚ୍ଛା ନଥିଲେ ମଧ୍ୟ ବାଧ୍ୟ ହୋଇ ସେ ଉତ୍ତରଦେଲେ—
“ଏଇ ଟିକିଏ ଆଗରୁ ଆସିଲି ।” ହାତ ଠାରି ଦବାଇ ମନୁଭାଇନାଙ୍କୁ
ତାଙ୍କର ସମ୍ମତିଟା ଜଣାଇଦେଲା । ଅତି ମାମୁଲି ଭାବରେ ସେ
ସ୍ୱାମୀଙ୍କ ସହିତ କିଛିସମୟ କଥାବାର୍ତ୍ତା କରି ଚାଲିଗଲେ । ସେଦିନ
ଆଉ କିଛି ବିଶେଷ ଘଟଣା ଘଟି ନଥିଲା ।

ତା’ ପରଦିନ ସେ ତାଙ୍କର ଘରକୁ ଯିବାକୁ ବାହାରିଲା-
ବେଳେ ବୋଉକୁ ଶେଷ କଥା ଶୁଣାଇଦେଇ ଗଲେ —

“ଭଲ ମନ୍ଦକୁ ବିଚାର କରି ସବୁ କାମ ଏଣିକି କରିବ ।
ଘରୋଇ ଘର ଧର୍ମଶାଳା ନୁହେଁ ଯେ ଯେ ଇଚ୍ଛା ସେ ମନମୁତାବକ
ଆସି ବସ୍ ଉଠ୍ କରିବେ, ଏତଦ୍ବ୍ୟତୀତ ଆଜିଠାରୁ ବିଶେଷ ସାବଧାନ
ରହିବ ।”

ଛି, ଛି, କି ଶ୍ଳେଷ କଥା । ଭାବିଲି—ଘରୋଇ ଘର ଧର୍ମ-
ଶାଳା ହୋଇ ନପାରେ । କିନ୍ତୁ କଇଦୀଖାନା ନୁହେ ଯେ
ଲୋକ ଦେଖି ଭୟ କରିଯିବେ । କି ବିଚିତ୍ର ଧାରଣା । କାହାକୁ

ବୋଉ ମନା କରିବ ଘରକୁ ଆସିବାକୁ । ଆସିଲେ ଉତ୍ତରେ ସବୁଦିନ ଅସ୍ପୃଚନ୍ଦ୍ର ମନୁ ଭାଇନା । ତାଙ୍କୁ ତ ବୋଉ କେବେ ବାରଣ କରିପାରିବ ନାହିଁ ।

କିନ୍ତୁ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହେଲି ବୋଉ ସେଓଁଦିନ ମନୁଭାଇନାଙ୍କୁ କହିଲା—"ମନୁରେ, ତୋର ଆମ ଘରକୁ ଆସିବାଟା ଲୋକଙ୍କ ଆଖିକୁ ଆଉ ସୁନ୍ଦର ଦିଶୁନି । କେତେ ଆଉ ସେମାନଙ୍କ କଥା ସହିହେବ ? ଗାଁରେ ଘର କରି ରହିଛି । ସବୁ କଥାକୁ ହେଳା କରିଦେଲେ ମୋ ଅବସ୍ଥା ଗାଅଣି ଗାଇବ ନାହିଁ ।

ମନୁ ଭାଇନା ବୁଝିବା ଲୋକ । ବୋଉର କଥା କହିବାର ମର୍ମ ସେ ଠିକ୍ କରି ବୁଝିନେଲେ । ପ୍ରତିଦିନ ପରି ସେ ଅତି ସାଧାରଣ ଭାବରେ କହିଲେ—

"ଖୁବ ଭଲ କଥା ମାଉସୀ, ତୁମର କଥାମାନି ମୁଁ ଆଉ ଏଣିକି ଆସିବି ନାହିଁ । ମୁଁ ତେବେ ଆଜ୍ଞା ଯାଉଛି ।"

ଏତ ନିଃଶ୍ୱାସରେ ଏତିକି କହିଦେଇ ବଡ଼ ଦ୍ରୁତଗତିରେ ସେ ଆମଘରୁ ଚାଲିଗଲେ । ହଠାତ୍ ବୋଉ ଏପରି କହିବ ବୋଲି ମୁଁ ସ୍ୱପ୍ନରେ ସୁଦ୍ଧା ଭାବି ନଥିଲି । ବଡ ଅଧୈର୍ଯ୍ୟ ହୋଇ ପଡ଼ିଲି । ଦୁଃଖ ହେବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ମନୁ ଭାଇନାଙ୍କ ମନରେ ଖୁବ୍ ରାଗ ହୋଇଥିବ । କଅଣ ବୋଲି ସେ କଅଣ କରି ବସିବେ । ଲୋକ ଅପବାଦକୁ ଭୟକରି ବୋଉ କଅଣ ପଥର ପାଲଟି ଗଲା । ମନୁ ଭାଇନାଙ୍କ ସ୍ନେହ, ସହାନୁଭୂତିକୁ ଦଣ୍ଡକେ ପାଶୋରି ଦେଇ ଲୋକଙ୍କର କଥା ଅନୁସାରେ କିପରି ସେ ତାଙ୍କ ମନରେ ଏତେବଡ଼ ଚୋଟ କରି ଦେବାକୁ ଗଲା । ମୁଁ ଆଉ ଥୟଧରି ରହି ପାରିଲି ନାହିଁ । ଅଜାଣତରେ ମୋ ଆଖିରେ ଭରିଗଲା ଲୁହ । ସାହସ କରି ବୋଉକୁ ପଚାରିଲି—

"ତୁ କଅଣ କଲୁ ବୋଉ । ଲୋକଙ୍କୁ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ କରୁ ବୋଲି ତାହା ମନରେ ତୁ କଷ୍ଟ ଦେବାକୁ ଚାଲୁ ?"

"ମୁଁ ଠିକ୍ କରିଚି ଶଶୀ, ପିଲାଲୋକ ଦୁନିଆର ଭଲମନ୍ଦ କଥା ତୁ କଅଣ ବିଚାର କରିବୁ ? ଫୁଟିବା ଫୁଟିବା ପିଲା ମନ, ସେ ଏ କଥାକୁ କଦାପି ଖରାପ ଭାବି ନଥିବ ।"

ବୋଉର କଥା ଶୁଣି ରାଗ ମୋର ଦୁଇଗୁଣ ବଢିଗଲା । ମନହେଲା କହିବାକୁ – ଖରାପ କି ନୁହେଁ ଭାବିବେ । ଅନନ୍ତରେ ତୋ ପାଇଁ ଔଷଧ କିଣି ଆଣି ଭୁବନେଶ୍ୱର ବୁଲାଇ ଆଣିବେ ।

ସତ କହୁଛି, ସେଇ ଘଟଣାଠାରୁ ବୋଉ ଉପରେ ମୁଁ ସବୁବେଳେ ଚିଡ଼ ଚିଡ଼ ହେଲି । ତାର ପ୍ରତ୍ୟେକ କଥା ମୋତେ ବିଷପରି ଲାଗିଲା । ସେପରି ଦରକାର ନ ପଡ଼ିଲେ ବୋଉ ସଙ୍ଗେ କଥାବାର୍ତ୍ତା ମଧ୍ୟ ମୁଁ କଲିନାହିଁ ।

ମୋର କିଶୋରୀ ଜୀବନର କରୁଣ ଅନୁଭୂତିର ଆରମ୍ଭ ହେଲା ଏଇଠୁ । ଘରଦ୍ୱାର, ଆତ୍ମୀୟ, ସୋଦର, ବୋଉ, ଭଉଣୀ ଏ ସବୁ ଅତୁଟ ମମତାକୁ ମୁଁ ଜୋରକରି ମନରୁ ପୋଛି ପକାଇଲି । ମୋର ପ୍ରଥମ ଓ ଶେଷ ଚିନ୍ତା ହେଲେ ସେଇ ମନୁଭାଇନା । ଜୀବନକୁ ମୂର୍ତ୍ତିମନ୍ତ କରିବା ସଙ୍କାଶେ ମନୁଭାଇନାଙ୍କର ଗୁପ୍ତ ଇଙ୍ଗିତକୁ ମୁଁ ଅତି ଆତୁରପଣରେ ଅନାଇଁ ରହିଲି । ଛାତି ଉପରେ ପଥର ଲଦି ଦୁନିଆର ଅପମାନ ବାଟରେ ଚାଲିବାକୁ କେତେହେଲେ କୁଣ୍ଠାବୋଧ କଲିନାହିଁ । ଯୌବନର ପହିଲି ନିଶା ମତେ ଅଥୟ କରି ପକାଇଲା । ଭଲପାଇବାକୁ ପାଥେୟ କରି ନିର୍ଭୀକ ଭାବରେ ଦୁନିଆ ଆଗରେ ମୁଁ ସୃଷ୍ଟି କଲି ଏକ ନୂତନ ରହସ୍ୟ ।

ଆଜି ସେ ରହସ୍ୟର ମୂଳ ଓ ଶେଷ କଥା ମନେ ପଡ଼ୁଛି । ସବୁଠୁ କହିଲି ସେ ରହସ୍ୟକୁ ଲୁଚାଇବ ନାହିଁକି । ବୋଉର କଥା

ମାନି ସତକୁ ସତ ମନ୍ ଭାଇନା ଆଜି ଆମ ଘରକୁ ଆସିଲେ ନାହିଁ । ବଡ଼ ଏକୁଟିଆ ଲାଗିଲା । ଘରକୁ ନ ଆସି ସେ ହୁଏତ ମୋ ଉପରେ ହୃତମିଶା ଅଭିମାନ କରିଥିବେ । କିନ୍ତୁ ମୋର ଦୋଷ କଅଣ । ବୋଉର ଦୋଷ ପାଇଁ ବୋଉ ସିନା ଶାସ୍ତି ପାଇବ । ପୁଣି ଭାବିଲି—ମନ୍ ଭାଇନା ତାହାପାଇଁ ଏ ଘରକୁ ଯା’ଆସ କରୁଥିଲେ । କିଏ ତାଙ୍କୁ ଆସିବାକୁ ପ୍ରତିଦିନ ଅନୁରୋଧ କରୁଥିଲା । ମୋର ଗୁପ୍ତ ଇଙ୍ଗିତ ଏ ସବୁର ମୂଳରେ ଅଛି । ତେବେ ମନ୍ ଭାଇନାଙ୍କ ଘର ମନାକଲାବେଳେ ମୁଁ ଅଲକ୍ଷଣୀ କାହିଁକି ସେଠାରେ କୁଣ୍ଠେଇଗଲି ପ୍ରତିବାଦ କଲି ନାହିଁ । ମୋର ନୀରବତା ତାଙ୍କୁ ବିଶେଷ ବାଧିଥିବ । ମୋର ଏଇ ଦୋଷପାଇଁ ତାଙ୍କଠାରେ ମୁଁ କ୍ଷମା ଭିକ୍ଷା ଚାହିଁବି । ସରଳ ମନରେ ସେ ମତେ ନିଶ୍ଚୟ କ୍ଷମାକରିବେ ।

ବେଶି ଡେରି କଲିନି । ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଖଣ୍ଡିଏ ଚିଠି ଲେଖି ବସିଲି—

ମନ୍ ଭାଇନା,

ବୋଉର ଆକସ୍ମିକ ପରିବର୍ତ୍ତନରେ ମନରେ ତୁମର ନିଶ୍ଚୟ ଦୁଃଖ ହୋଇଥିବ । ଏ ଅଟକା ମୁଁ କେତେବେଳେ ହେଲେ କରି ନ ଥିଲି । କିନ୍ତୁ ଯେଉଁ ଆଶା ଭରସା ରଖି ବୋଉ ଥିଲା ଏବେ ନିଷ୍ଠୁର ହୋଇଛି ସେ ଆଶା ତାର ପୂର୍ଣ୍ଣ ହେବାର ନୁହେଁ କି ହୋଇ ପାରିବ ନାହିଁ । ମୋ ମନର ପିପାସା ତୁମ ବ୍ୟତୀତ ଅନ୍ୟ କେହି ମେଣ୍ଟାଇ ପାରିବେ ନାହିଁ । ସବୁତ ତୁମେ ଜାଣ । ଲୌକିକ ପ୍ରତିବନ୍ଧକକୁ ଭ୍ରୂକ୍ଷେପ ନ କରି ତୁମେ ଯେଉଁଦିନେ ମତେ କହିଥିଲ -ଦୁନିଆର କୌଣସି ଶକ୍ତି ମୋଠାରୁ ତମେ ଅଲଗା କରି ପାରିବ ନାହିଁ -ରକ୍ଷଣଶୀଳ ସମାଜର ଏ ଅନୁଶାସନର ପ୍ରଥାକୁ ମୁଁ ସମୂଳେ ଓଲଟ ପାଲଟ କରି ଦେବାକୁ ଚାହେଁ ।

ତୁମ ଅଭୟବାଣୀର ପ୍ରକୃତ ପରୀକ୍ଷା ସମୟ ଅସିଛି । ବିଜୟ ଦର୍ପରେ ତୁମେ ତୁମର ସମସ୍ତ ଶକ୍ତି ଏଥର ନିୟୋଜିତ କର । ବୁଝିଅ ଦେଖୁ--ମାମୁଲି ଲେଖାପଢ଼ା ବିବାହର ଚରମ ପରିଣତି, ଜଗତ ଭୁଲି--ଭଲପାଇବାର ଅଲୁହା ତଥ୍ୟ । ସମ୍ଭ୍ରାନ୍ତ ସମାଜ-ପତିମାନେ ଦୋହଲି ଯାଆନ୍ତୁ । ସମାଲୋଚକଙ୍କୁ ଅଦ୍ଭୁତ ନୂତନ ଖାଦ୍ୟମିଳୁ ସମାଲୋଚନା କରିବା ପାଇଁ ।

ସତ କହୁଛି ମନ ଭୁଲିନା, ଏ ସଙ୍କୀର୍ଣ୍ଣତା ମଧ୍ୟରେ ରହିବାକୁ ମୋର ଲେଶହେଲେ ଆଉ ଇଚ୍ଛା ନାହିଁ । ତୁମର ମଧୁର ଇଙ୍ଗିତକୁ ମୁଁ ଚାତକ ପରି ଅନାଇଁ ରହିଛି । ତୁମର ଅଭାବରେ ମୁଁ ଯେପରି ସମୟ କାଟୁଛି, ସେ କଥା କେବଳ ମନେ ଜାଣେ । ଆଉ କଅଣ ଲେଖିବି । ଅଜାଣତରେ ଯଦି କିଛି ଦୋଷ କରିଥାଏ ତେବେ କ୍ଷମା ଦେବ । ମୋ ରାଣ, ମନେ ଭୁଲି ଯିବ ନାହିଁ ।

ତୁମର
ଶଶୀ

ଲତା ହାତରେ ଚିଠି ଖଣ୍ଡିକ ତାଙ୍କ ପାଖକୁ ପଠାଇ ଦେଲି । କିଛି ସମୟ ପରେ ଲତା ଖଣ୍ଡେ ଚିଠି ତାଙ୍କଠାରୁ ଆଣି ଫେରିଲା । ସେ ବୋଧେ ମୋ ଚିଠିର ପ୍ରତୀକ୍ଷାରେ ଥିଲେ । ତେଣୁ ମୁହୂର୍ତ୍ତେ ଡେରି ନ କରି ମୋ ଚିଠିର ଉତ୍ତର ସେ ଦେଇଥିଲେ, ପଢ଼ିଲି—

ଆଦରର ଶଶୀ,

ଠିକ୍ ସମୟରେ ସବୁ ହେବ । ସମସ୍ତଙ୍କ ଆଗରେ ହସି ହସି ମୁଁ ମୋର ସାଧ ଅଭିଳାଷ ପୂର୍ଣ୍ଣ କରିବି । ଦମ୍ଭ ଓ ସାହସ ଧରି ତୁ ଆଉ କେତେଦିନ ବୋଉଙ୍କ ପାଖରେ ରହ । ବିଶେଷ କାମ ନଥିଲେ ସୁଦ୍ଧା କିଛିଦିନ ସକାଶେ ମୁଁ କଟକ ଯାଉଛି ।

ବୋଉ କହୁବାର କଥା କହୁଲେ, ଦୁଃଖ ଓ ରାଗ କରିବାର ସେଥିରେ କିଛି ନାହିଁ । ତରୁଣ ତରୁଣୀଙ୍କର ମନର ଭାଷା ଏ ବୟସରେ ସେ କିପରି ବା ବୁଝିବେ ? ଜୀବନକୁ ନୂଆକରି ଗଢ଼ି ବସିଲାବେଳେ ଏପରି କେତେ ଧକ୍କା ସହିବାକୁ ପଡ଼ିବ । ସେ ସବୁକୁ ମନରେ ଧରି ବସିବୁ ନାହିଁ । ଆଜି ଏତିକି ।

ତୋର
ମନୁ ଭାଇନା

ଚିଠି ପଢି ଭାବିଲି ମନୁ ଭାଇନା ତେବେ ପୂର୍ବପରି ସତେଜ ଅଛନ୍ତି । ବୋଉର ନିଷ୍ଠୁର କଥାରେ ସେ ଟଳେହେଲେ ଭାଙ୍ଗି ପଡ଼ି ନାହାନ୍ତି । କିନ୍ତୁ କଟକ ଯିବେ ସେ କାହିଁକି ? ମଫସଲରେ ରହି ରହି ତାଙ୍କୁ ବୋଧେ ଶଠା ଲାଗିଲାଣି । ତେଣୁ କିଛିଦିନ ସହରରେ ବୁଲି ଆସିଲେ ମନର ପରିବର୍ତ୍ତନ ହୋଇଯିବ ।

ସେଇଦିନ ଖବର ପାଇଲି ଯେ ସେ ସଂଧ୍ୟା ଗାଡ଼ିରେ କଟକ ଚାଲିଗଲେ । ଘରକୁ ନ ଆସୁଥିଲେ ସୁଦ୍ଧା ଗାଁରେ ସେ ଥିଲେବୋଲି ମୋ ମନରେ ବିଶେଷ ଦମ୍ଭ ଥିଲା । ଏବେ ମତେ ଏକୁଟିଆ ଗାଁରେ ରଖେଇ ଦେଇ ସେ ଧରିଲେ ତାଙ୍କ ରାସ୍ତା । ଜୀବନର ଏକମାତ୍ର ଲକ୍ଷ୍ୟ ସେ ମୋର । ତାଙ୍କର ଚିନ୍ତାକୁ ଗଣ୍ଠିଧନ କରି ମୁଁ ମୋର ଅଲୋଡା ସମୟ କାଟିବାରେ ଲାଗିଲି ।

ବୋଉ ମୋର ଏବର ଚାଲିଚଳନ ଦେଖି କେଜାଣି କାହିଁକି ବଡ଼ ସନ୍ଦେହରେ ପଡ଼ିଲା । ବୋଉ ସଙ୍ଗେ ଏକାଠି ବସି ଖାଉଥିଲି, ସେ ଅଭ୍ୟାସ ମୁଁ ଜାଣି ଜାଣି ଛାଡ଼ି ଦେଇଛି । ମନ ହେଲାବେଳେ ସୁବିଧା ଦେଖି ହାତରେ ବାଢ଼ି ମୁଁ ଗଣ୍ଡେ ଖାଇଦିଏ । ରାତିରେ ଖାଇବା ପିଇବାପରେ ଶୋଇବା ପୂର୍ବରୁ ବୋଉସଙ୍ଗେ ଘଡ଼ିଏ ବସି

କଥାବାର୍ତ୍ତା କରୁଥିଲି । ଏବେ ଖାଇବା ପରେ ପରେ ମୁଁ ବାଛଣା ଧରି ଶୋଇବାର ଛଳନାକରେ । ଏ ସବୁକୁ ଲକ୍ଷ୍ୟକରି ବୋଉ ଦିନେ କହିଲା —"ତୋର କ'ଣ ହୋଇଚିକି ଶଶୀ ? ସବୁବେଳେ ମନଟିକୁ ମାରିଦେଇ ଯିବାଆସିବା କରୁଚୁ ।"

ମୁଁ କହିଲି—"କିଛି ନାହିଁତ । ମୋର ଗୋଟାଏ ହେବ କ'ଣ ।"

"ମୋର ପେଟରୁ ଜନମ ହୋଇ ମତେ ତୁ ଭୁଲେଇ ଦେବାକୁ ବସିଚୁ ଶଶୀ । ତୁ କ'ଣ ଥିଲୁ କ'ଣ ହେଲୁଣି । ତୋର ସେ ଉଜଳ ମୁହଁଟିରେ କେତେବେଳେ ମୁଁ ତ ଅଜ ହସଟିକିଏ ଦେଖୁନାହିଁ । ଶାଶୁଘରକୁ କେବେ ଯିବୁବୋଲି ଅଜଠାରୁ ମୁହଁ ଶୁଖେଇ ବସିଥିବୁ ।"

ବୋଉର କଥ ଶୁଣି ଭାବିଲି ଅଜ ସବୁ ଖୋଲିକରି କହିଦେବି । ବୋଉ ଜାଣୁ—କାହାପାଇଁ ମୋର ଅନ୍ତର ବର୍ତ୍ତମାନ କାନ୍ଦୁଚି । ସେ ଭଲକରି ବୁଝୁ—ଯାହାକୁ ସେ ଅପ୍ରିୟ କଥା କହି ଘରକୁ ଆସିବାକୁ ମନା କରି ଦେଇଚି ସେଇ ଏକା ମୋର ଆକାଂକ୍ଷିତ ଧନ । କିନ୍ତୁ କିପରି କହିବି । ଝିଅ ହୋଇ ବୋଉ ଆଗରେ ଏପରି ଗୋଟାଏ ନିର୍ଲ୍ଲଜ କାରବାର କରିବି କିପରି । ସେ ମତେ ଭାବିବ କ'ଣ ।

ପୁଣି ଭାବିଲି—ଯାହାଇଚ୍ଛା ତା' ଭାବୁ ସ୍ୱାର୍ଥ ସିଦ୍ଧି ପାଇଁ ଦିନେ ମତେ ଏକଥା ନିଶ୍ଚୟ କହିବାକୁ ପଡ଼ିବ । କେବଳ ଲାଜକୁ ଭୟକରି ମୁଁ କ'ଣ ମୋ ସୁନାର-ସଂସାରକୁ ଛାରଖାର କରିଦେବି ? ମନରେ ଖୁବ୍ ସାହସ ବାନ୍ଧି କହିଲି—

"ବୋଉ ଜନମ ଦେଇଚୁ ସତ, ମାତ୍ର ମୋ ମନର କଥା ତୁ ଅଜ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଠଉରେଇ ପାରିଲୁ ନାହିଁ । ମୋ ପାଇଁ ତୁ ଯେଉଁ

ଦୁଃଖର ପାଚେରୀ ଗଢ଼ି ଦେଉଚୁ । ସେଇ କେବଳ ମୋର ମୁହଁ ସୁଖୀର ହେତୁ ।"

ବୋଉ ମୋ କଥାକୁ ଠିକ୍ ବୁଝି ପାରିଲା ନାହିଁ । ଝିଅ ପାଇଁ ସମସ୍ତେ ବରଘର ଠିକ୍ କରନ୍ତି, ସେ କହେ । ଦୁଃଖ ପାଇବା ପାଇଁ ସେ'ତ ମତେ ବିବାହ କରି ନଥିଲା । ବିବାହପରେ ବରଘର କରି ଝିଅମାନେ ସୁଖରେ ରହନ୍ତି, ମୁଁ ରହିବି, ଏଇ ଭରସାରେ ସେ ପିଲଟି ଦିନରୁ ମତେ ଜଣକ ସହିତ ଛନ୍ଦ ଦେଇଥିଲା । ମୋ କଥା ବୁଝି ନ ପାରି ସେ ପଚାରିଲା---

"କଅଣ ତୁ କହୁଚୁ ଶଶୀ ମୁଁ କିଛି ବୁଝି ପାରୁନାହିଁ । ମୋ ଝିଅଟି ପରା, କଅଣ ତୋ ମନରେ ଅଛି ସବୁ ଖୋଲି ମୋ ଆଗରେ କହ ।"

ସବୁ କହିବି ବୋଲି ମନେମନେ ଠିକ୍ କରିଥିଲି । ତେଣୁ ଅବସର ନ ନେଇ କହିଲି---

"ମନରେ ତୋର ବଡ଼ ଦୁଃଖହେବ ବୋଉ । ମୋ ଯୋଗୁଁ ଦାଣ୍ଡରେ ତୁ ଆହୁରି ଲୋକହସା ହେବୁ । ମୋ ମନର କଥା ଶୁଣିଲେ ତୋର ହୁଏତ ଇଚ୍ଛା ହେବ ତଣ୍ଟିଚିପି ମତେ ମାରି ଦେବାକୁ । ସେଇ ତଣ୍ଟିଚିପି ମତେ ବରଂ ମାରିଦେ, କିନ୍ତୁ ଜାଣି ଜାଣି ଦୁଃଖର ବୋଝ ମୋ ଉପରେ ଲଦି ଦେଏନା । ଖୋଲିକରି କହୁଚି, ତୋ ଜ୍ୱାଇଁ ସଙ୍ଗେ ଘର ସଂସାର କରିବା ମୋ ଦେଇ କେବେ ହୋଇ ପାରିବ ନାହିଁ ।"

ଅତି ସାଧାରଣ ଭାବରେ ବୋଉ କହିଲା—"ଛି, ଶଶୀ, ଏପରି ଅମଙ୍ଗଳ କଥା ତୁଣ୍ଡରେ ଧରନ୍ତି । ମାଇକିନିଅ ଜନମ ପାଇ କେହି କେବେ ବାପ ଘରେ ସାରା ଜୀବନ କଟେଇ ନାହିଁ । ମୋ ବାୟାଣୀଟା ପରା, ତୁ ଘରକଲେ ମୁଁ ସିନା ସୁଖରେ ଆଖିବୁଜିବି ।"

ହୃତ ଭିତର ମୋର ଦୁଲ୍ ଦୁଲ୍ କମ୍ପୁଥିଲା । ଝିଅପୋଇ ବୋଉ ଆଗରେ ମୋର ଏଇଆ କହିବାର ଥିଲା । କି ଗୁରୁତର ଆଘାତ ବୋଉ ମନରେ ମୁଁ ଦେବାକୁ ଯାଉଚି । ମାତୃ ହୃଦୟ ତାର ଗଭୀର ଦୁଃଖରେ ମୋ କଥା ଶୁଣି ନିଶ୍ଚୟ ଶତଖଣ୍ଡ ହୋଇଯିବ ।

କହିଲି— "ବୋଉ, ଗେଲବସର ଝିଅବୋଲି ମୋର ସୁଖ ଦେଖିବା ପାଇଁ ପ୍ରାଣ ତୋର ନିଶ୍ଚୟ କାନ୍ଦୁଥିବ । ମୋର ମଙ୍ଗଳ ପାଇଁ ତୁ ଯାହା ସବୁ କରିଚୁ ଓ କରୁଚୁ ସେଥିରେ ମୋର ଜୀବନଟା ଜଳିପୋଡ଼ି ଯିବ, କାନ୍ଦି କାନ୍ଦି ମୋର ଦିନ ସରିବ ନାହିଁ । ମୋ ମନରେ ବିବାହ ମୁଁ କରିନାହିଁ, ପାଞ୍ଚଜଣଙ୍କ ଦେଖାଇବାରେ ତୁ ସେ କାମ କରି ଦେଇଚୁ ବୋଲି କହୁଚୁ । ତୋ କହିବା କଥାରୁ ମତେ କଅଣ ମିଳିବ ?"

ବୋଉ ଆଉ ଧୈର୍ଯ୍ୟ ଧରି ରହି ରହିପାରିଲା ନାହିଁ । ମନେ ମନେ ସେ ମୋଉପରେ ଖୁବ୍ ରାଗିଗଲା । କିନ୍ତୁ ରାଗର ଲକ୍ଷଣ ବାହାରକୁ ପ୍ରକାଶ ନକରି ସେ ଏଥର ଗମ୍ଭୀର ଭାବରେ କହିଲା—

"ଗାଁ ଇସ୍କୁଲରେ ଦି ଅକ୍ଷର ପାଠ ପଢ଼ିଥିଲୁ ବୋଲି ନଶୁଣିଲା କଥା ତୋଠୁଁ ଶୁଣିଚି । ଅସୁନ୍ଦର କଥା ତତେ ସୁନ୍ଦର ଦିଶୁଚି । ବାରଆଡ଼ୁ ବାରକଥା କହି ମତେ ଦହଗଞ୍ଜ କରି ମାରୁଚୁ ।"

ବୋଉ ଆଉ କଅଣ କହିବାକୁ ଯାଉଥିଲା । କିନ୍ତୁ ହଠାତ୍ କଥାଟା ବନ୍ଦ କରିଦେଇ ସେ ତଳପଟକୁ ଚାଲିଗଲା । ମୋ ସଙ୍ଗେ ଏପରି ଗୋଟେ ଅବାନ୍ତର କଥା ନେଇ ଯୁକ୍ତି କରିବାକୁ ବୋଉର ବୋଧେ ଧୈର୍ଯ୍ୟ ଭଙ୍ଗ ହେଲା । ସେ ଦିନ ତମାମ୍ ବୋଉ ମୋତେ ଆଉ କିଛି କହିଲା ନାହିଁ । ମୋର ମଧ କି ସାହାସ ହୁଏନି ତାକୁ

କିନ୍ତୁ ପଗ୍ନରିବାକୁ ଅଜାଣତରେ ବୋଉ ହିଁ ଅଙ୍କ ଭିତରେ ସେତେ ଯେପରି କିଏ ଏକ ଦୁର୍ଭେଦ୍ୟ ପାଚେରି ତୋଳି ଦେଲା ।

ସେହି ଦିନଠାରୁ ଲକ୍ଷ୍ୟକଲି ଘରର ନିତିଦିନିଆ କାମ ସରିବା ପରେ ବୋଉ ଆଉ ଦଣ୍ଡେ ଘରେ ରହେ ନାହିଁ । ଲଡ଼ାକୁ ଧରି ସେ ସାହି ଅଡ଼େ ବୁଲିଚାଲିଯାଏ । ବାହାରର ମିଳାମିଶା କେତେ ଦିନୁ ବନ୍ଦ ହୋଇ ଯାଇଥିଲା । ଏବେ ମୋ ଗୁଣ ଦେଖି ବୋଉ ମଧ୍ୟ କରିଛଡ଼ା ଦେଲା । ନିଚ୍ଚେଳାରେ ଆଗ ପଛ ଦେଖି ଭାବିବାରେ ଲାଗିଲି ।

ଏଇପରି ଖାଲି ଖାଲିରେ ଠିକ୍ ଗୋଟିଏ ମାସ ବିତିଗଲା । ମନୁଭାଇନା ମତେ ସତର୍କ କରି ଦେଇଗଲେ । କଟକରେ ସେ କେଉଁ ମସ୍ତଧାରେ ଅଛନ୍ତି । କେତେଦିନ ଅଉ ବା ରହିବେ କିଛି ଜାଣି ପାରିଲି ନାହିଁ । ଦିନପରେ ଦିନ ଯେତିକି ଯାଉଥାଏ । ମନର ଉକ୍ରଣ୍ଠା ମୋର ସେତିକି ବଢ଼ୁଥାଏ । ବେଳେ ବେଳେ ସନ୍ଦେହ ହୁଏ—ମନୁଭାଇନା ମତେ ହାଲେ ଭୁଲିଯାଉଥିବେ, ସହରର ଧୂସର ବାୟୁ ମଣ୍ଡଳରେ ତାଙ୍କର ମନର ଭାବ ହୁଏତ ବଦଳି ଯାଇଥିବ । ସନ୍ଦେହର କୁହେଳିକା ଅନ୍ଧାରରେ ଘାଣ୍ଟି ହେଲାବେଳେ କୁମୁଦିନୀ କଥା ମନେ ପଡ଼ିଲେ ହୃଦୟମୋର ଥରିଯାଏ ଭୁବନେଶ୍ୱରରେ ମନୁଭାଇନାଙ୍କ ସହିତ ତାର ଅନଧିକାର କଥାବର୍ତ୍ତା ଓ ଚେହେରା ଗୃହାଣୀର ପ୍ରକୃତ ମର୍ମ କଅଣ ? ସେଦିନ ମନୁଭାଇନା କେତେ ସମସ୍ତସକାଶେ ମୋ ନିକଟରେ ଅନ୍ୟମନସ୍କ ହୋଇ ପଡ଼ିଥିବେ । ଇଙ୍ଗିତରେ କୁମୁଦିନୀ ତାଙ୍କୁ ଗାଁ ଛାଡିବାକୁ ଉପଦେଶ ଦେଇ ଯାଇଥିଲା । ତେବେ କଅଣ—ମନୁଭାଇନା ସେଇ ଉପଦେଶ ରକ୍ଷା କଲେ ।

କିନ୍ତୁ ହଠାତ୍ ତାଙ୍କ ଉପରେ ଅବିଶ୍ୱାସ କରିବାକୁ ମୋର ସାହାସ ହେଲା ନାହିଁ । ଯେତେ ହେଲେ ଶିକ୍ଷିତ ଯୁବକ, ଗାଉଁଲି ଗୁଣ୍ଠରେ କେତେଦିନ ସେ ଜୀବନକୁ ଗଢ଼ି ପାରନ୍ତେ । ଗାଁର ଅଳସୁଆ ଗାଦିରେ ସେ କିପରି ତାଙ୍କର ମୂଲ୍ୟବାନ ସମୟ ନଷ୍ଟ କରିବେ । ମୋ ପାଇଁ ସେଇ କଟକରେ ସେ ନିଶ୍ଚୟ କିଛି ଗୋଟାଏ ଉପାୟ ଠିକ୍ କରୁଥିବେ । ସମାଜର ଘୃଣା ପ୍ରଥାକୁ ଖାତିର୍ ନକରି ସଂସ୍କାରର ବାନ୍ଧ ଡେଇଁ ସେ ମତେ ପୁଣି ବିବାହ କରିବେ । ଜୀବନ ମୋର ସାର୍ଥକ ହେବ ।

ଭବିଷ୍ୟତର ସୁଖ ସ୍ୱପ୍ନ ମନେ ମନେ ଏପରି ଅଙ୍କିଲି ବେଳେ ଦେଖିଲି ପଛରେ ମୋର କିଏ ଜଣେ ଛିଡ଼ା ହୋଇଛି । ସେତେ-ବେଳକୁ ମୁହଁ ସଞ୍ଜ ବେଳ । ଘରେ ବୋଉ ନାହିଁ କି ଲତା ନାହିଁ । ପଛକୁ ଚାହିଁଯାହା ଦେଖିଲି ସେଥିରେ ମତେ ବିଶେଷ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହେବାକୁ ପଡ଼ିଲା । କାନ୍ଥକୁ ଅଉଜି ମନୁଭାଇନା ଏକ ଲୟରେ ମୋର ଆଡ଼କୁ ଚାହିଁ ଚନ୍ତି । ତାଙ୍କ ପୋଷାକ ପିନ୍ଧାରୁ ଅନୁମାନ କଲି ସଦ୍ୟ ଗାଡ଼ିରୁ ଫେରି ସେ ବୋଧେ ମୋର ପାଖକୁ ଲମ୍ବ ଲମ୍ବେ ଆସିଚନ୍ତି । ମନେ ମନେ ବଡ଼ ଲଜ୍ଜିତ ହେଲି । ଏଇ ଟିକିକ ତଳେ ମୁଁ ତାଙ୍କୁ ଅବିଶ୍ୱାସ କରିବାକୁ ଯାଉଥିଲି ।

ସନ୍ଧ୍ୟାର ସେଇ ମ୍ଳାନ ଆଲୋକରେ ସେ ମତେ ତାଙ୍କ ପାଖକୁ ଟାଣି ନେଇ ଦବଭଙ୍ଗା ସ୍ୱରରେ କହିଲେ—

"ଶଶୀ, ତୋର ନିବିଡ଼ ଆକର୍ଷଣ ମତେ ହଠାତ୍ ଅଜ ଏଠାକୁ ଟାଣି ଆଣିଚି । ପ୍ରାଣ ମୋର ତୋର ସାନ୍ନିଧ୍ୟ ଚାହୁଁଚି । ମାଉସୀଙ୍କୁ ଗାଁ ମୁଣ୍ଡ ଦେଉଳରେ ଦେଖି ବାହୁଡ଼ା ମନଟା ମୋର ଚଞ୍ଚଳ ହୋଇ ଉଠିଲା ତତେ ଦେଖିବାକୁ ।"

ଏତକ କହି ସେ ମୋ ଠାରୁ କିଛି ଶୁଣିବା ଆଶାରେ ଚୁପ ହୋଇ ରହିଗଲେ । ମଣିଷ ଜନମ ପାଇଛି, କେତେ ଅଜ୍ ସହନ୍ତି ? ଆବେଗରେ ତାଙ୍କ ଛାତି ଉପରେ ମୁହଁରଖି ଝର ଝର ହୋଇ କାନ୍ଦି ପକାଇଲି । ସେ ମତେ ଗୋଟି ପିଲାଟି ପରି କୋଳ କରି ନେଲେ । ପିନ୍ଧା କାନିରେ ତାଙ୍କର ମୋ ଲୁହ ପୋଛିଦେଇ ଖୁବ୍ ଧୀରେ ଧୀରେ ତାଙ୍କ ମୁହଁକୁ ମୋ ମୁହଁ ଉପରେ ରଖି କହିଲେ—"କାନ୍ଦୁଚୁ କାହିଁକି, ଛି, ସୁନାଟାପରା-କାନ୍ଦ୍‌ନା, ଖାଲି ଛାତି ଦମ୍ଭ କରି ଦେଖ୍ କ'ଣ ହେଉଛି ।"

ତାଙ୍କ ଦେହ ମୋ ଦେହରେ ଲାଗି ଯାଇ ଥିବା ଏକାଥରକେ, ନିଃଶ୍ୱାସରେ ଗୋଟିଏ କୁହୁକ ଲଗା ବାସନା ମୋ ମଥା ଭିତରେ ପଶି ସବୁ ଦୁଃଖ ଜଂଜାଳ ପାଶୋରାଇ ନଦେଲା କୁଅଡ଼େ—ମୁଁ ସଂସାର ଭୁଲିଲି—ସମାଜ ଭୁଲିଲି ସଲଖ ବାଟ ହୁଡ଼ିଲି—

ଏଗାର

ସେଥର ଅଜ ଗୋଟାଏ ଦିନ ରହି ସେ ଫେରିଗଲେ ସେଇ କଟକକୁ । ତାଙ୍କର କଥାକୁ ବେଦର ଗାର ବୋଲି ଭାବି ଛାତିକୁ ଆଗ ଅପେକ୍ଷା ଅଧିକ ଦମ୍ଭ କଲି । ଗାଁ, ଘର, ମତେ ଅଉ ଭଲ ଲାଗିଲା ନାହିଁ । ଶାସ୍ତ୍ରକାର ଋଷିଙ୍କର ଦୃଢ଼ ଅନୁଶାସନ ମାନି ସ୍ତ୍ରୀ ହେବାର ନକଲି ଅଭିନୟରେ ଜାଣି ଜାଣି ଯବନିକା ଟାଣିଦେଲି । ଶେଷଥର ପାଇଁ ମୁହଁ ଖୋଲି ବୋଉକୁ କହିଲି—"ତୁ ଯାହାଙ୍କୁ ତା' ମନେକରି ପଛକେ, ତୋର ମନଗଢ଼ା ଜୋଇଁଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ଭବିଷ୍ୟତ୍ ମୋର କଦାପି କଟିବ ନାହିଁ । ସ୍ୱାମୀ ବୋଲି ମୁଁ ଯାହାଙ୍କୁ ଭାବୁଚି ସେ ତୋର ଅଜଣା ଅଚିହ୍ନା ନୁହେ, ବରଂ

ଅତି ପବିତ୍ର ଓ ଅପଣାର । ଗାଁ ଓ ସାହିଲୋକଙ୍କ ସନ୍ଦେହକୁ ମୁଁ ବେଶିଦିନ ଆଉ ସନ୍ଦେହରେ ନ ରଖି କାର୍ଯ୍ୟରେ ପରିଣତ କରି-ବାକୁ ଯାଉଛି । ତୋର ଆଉ ଏ ଦୁନିଆ ଲୋକଙ୍କର ଏଥିରେ ସମର୍ଥନ ନଥିଲେ ସୁଦ୍ଧା ମୋ ପାଇଁ ମୁଁ ଏହା ଠିକ୍ କରିଛି ।”

ମୋ କଥା ଶୁଣି ବୋଉର ମୁଣ୍ଡରେ ଅକାଳ ବଜ୍ରପାତ ହେଲା । ଆଜି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସେ ମୋର ପ୍ରତ୍ୟେକ କଥାକୁ ଗୋଟାଏ ବଦ୍‌ଖିଆଲ ବୋଲି ଭାବି ନେଇଥିଲା । ମୋ କଥାର ଗୁରୁତ୍ୱ ସେ ଆଜି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବୁଝି ନଥିଲା । ଏଥର ସେ କଅଣ ଅନୁମାନ କଲା କେଜାଣି ବଡ଼ ଆର୍ଦ୍ର ସ୍ୱରରେ କହିଲା—

“ରାଣ୍ଡ ବୋଉଟାକୁ ଦାଣ୍ଡରେ ଘାଟରେ ଲୋକହସା କରିବାକୁ ଶେଷରେ ତୋର ଇଚ୍ଛା ଥିଲା । ଘରର କବାଟ କଣରେ ରହୁ ଲାଜ ସରମ, ନିନ୍ଦା ଅପବାଦ, ଭଲ ମନ୍ଦକୁ ଏତେ ଶୀଘ୍ର ଭୁଲିଗଲୁ କିପରି ? ପାପ ପୁଣ୍ୟ ଜ୍ଞାନ ତୋର କୁଆଡ଼େ ଗଲା ?……

ବୋଉର କଥା ଉପରେ ଆଉ କିଛି କହିଲି ନାହିଁ । ଟିକିଏ ରହି ସେ ପୁଣି କହିଲା—

“ତୋ ମନଇଚ୍ଛା ତୁ କାମ କରୁଚୁ । ନିଜ ହାତରେ ନିଜେ ତୁ ଚଉଦପା’ ହୋଇ ଗଲୁଣି । ମୁଁ ତତେ ଆଉ କଣ କହିବି । ମୋର ପେଟରୁ ଜନ୍ମ ହୋଇ ଶେଷରେ ମତେ ହନ୍ତସନ୍ତ କରି ମାରିଲୁ । ତୋର ଏ ଖଳ ଆଚରଣ ହେବା ପୂର୍ବରୁ ମତେ ଭଲା ମରଣ ହୋଇ ଥାଆନ୍ତା ।”

ଏହା କହି ବୋଉ କଇଁ କଇଁ ହୋଇ କାନ୍ଦ ପକାଇଲା । ତା’ ଆଖିରେ ଲୁହ ଦେଖି ମୁଁ ଅବଶ୍ୟ ସେତେ ବିଚଳିତ ହେଲି ନାହିଁ । ମାତ୍ର କଟା ଘାରେ ଚୂନ ଦେଲାଭଳି ଆଉ କିଛି କଥା ଉତ୍‌ଥାପନ କଲିନାହିଁ ନୀରବରେ ବୋଉ ପାଖରୁ ଉଠି ଅନ୍ୟ

ଅଶ୍ରୁକୁ ଗିଳିପିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କଲାବେଳେ ନିଜକୁ ପୁଣି ଅଯୁକ୍ତିରେ ରଶ୍ମି ବୋଉ ଆରମ୍ଭ କଲା—

"ଶୁଣ ଶଶୀ, ଗୃହ ଚକ୍‌କଣରେ ଭୁଲିଯାଇ ନିଜର ମହତ ନିଜେ ତଳେ ପକାନା—କୁଳ ଧର୍ମରେ କାଳି ବୋଳିଦେବା ପୂର୍ବର ଭଲ କରି କଥାଟାକୁ ଭାବି ଦେଖ୍, ପିଲା ବୁଦ୍ଧିରେ କାହାକୁ ତୁ ବିଶ୍ୱାସ କରିବାକୁ ଯାଉଚୁ ? କିଏ ତୋର ସୁଖର ସଂସାର ଗଢ଼ିଦେବ ? ସବୁ ଭୁଲ ଓ ମିଛ କଥା"—.....ଆଉ କେତେ କଅଣ ବୋଉ କହିଗଲା । ସେସବୁ ମୋର ଠିକ୍ ମନେ ନାହିଁ ।

କିନ୍ତୁ ଭଲ ପାଇବାର ମତୁଆଲା ନିଶା ମୋର ବିବେକ ଲୁଟି କରି ନେଇଥିଲା । ବୋଉର ଉପଦେଶକୁ ଉପଦେଶ ବୋଲି ଭାବିବା ମନର ଜୋର୍ ସେତେବେଳେ ମୋର ନଥିଲା । ଲୋକେ ହଜାର ନାହିଁ କଲେ ସୁଦ୍ଧା, ସମାଜ ଲକ୍ଷେଥର ଅସ୍ୱୀକାର କଲେ ସୁଦ୍ଧା ମନୁଭାଇନାଙ୍କୁ ଏ ଜୀବନରେ ନିବିଡ଼ ଭାବରେ 'ମୋର' ବୋଲି ଅନୁଭବ କରିଚି ।

ବୋଉର ଶେଷ ଅଶ୍ରୁ ଟିକକ ମଉଳି ପଡ଼ିଲା । ମୋର କ୍ରୂର ଇଙ୍ଗିତରେ ।

ଦୁଇ ଚାରିଦିନ ପରେ ଦେଖିଲି ଦଳ ଦଳ ହୋଇ ମାଇପି ଆମ ଘରକୁ ଯା'ଆସ କଲେ । ଚଉଅଖାନାର ଜନ୍ତୁ ପରି ଗାଁରେ ମୁଁ ଏକପ୍ରକାର ଦେଖିବାର ଜିନିଷ ହୋଇଉଠିଲି । ନାକ ଫୁଲେଇ ମୁହଁ ମୋଡ଼ି, ଜିଭ କାମୁଡ଼ି କେତେ ଲୋକ କେତେପ୍ରକାର କଥା ଯତେ କହିଗଲେ । ଠିକେ ଠିକେ ଜବାବ୍ ଦେଇ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ବାହୁଡ଼ାଇ ଦେଲି । ମୋର ଔଦ୍ଧତ୍ୟ ଦେଖି କେହି କେହି କହୁଥିବାର ଶୁଣିଲି—"ଛି ଥଲେ, ଏ ଅଣ୍ଡିରାଚଣ୍ଡୀ ଝିଅକୁ ମିଛରେ

କାହାଁକି ଅକଟ କରି କହିବ ?” ସେ’ତ ତିନି ପାଞ୍ଚିରୁ ଗଲାଣି ।”

ଏପରି ମନ୍ତବ୍ୟ ଶୁଣିବାକୁ ଆଗରୁ ମୁଁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ଥିଲି । ତର୍କ କରି ସେମାନଙ୍କର ଅସଂଗତ ଧାରଣାରେ ଦାଗ ଦେବାକୁ ମୁଁ ଯିବି କାହିଁକି ? କହି କହି ସେମାନଙ୍କର ତୁଣ୍ଡ ସିନା ବଥେଇଯିବ, କିନ୍ତୁ ମୁଁ ଠିକ୍ ଥିବାଯାଏ ମୋର ସେମାନେ କିଛି ଅନିଷ୍ଟ କରି ପାରିବେ ନାହିଁ ।

ଅହୁରି କିଛିଦିନ ଏପରି କଟିଗଲା । ମୋର ବୟସ୍କ ଚର୍ଚ୍ଚା କରି ଗାଁର ଟୋକାଦଳ ବେଶ୍ ଆନନ୍ଦ ଉପଭୋଗ କଲେ । ବୁଢ଼ା-ମାନଙ୍କର ଅସରନ୍ତି ସମୟ ଗୁଡ଼ାକ ବେଶ୍ ସ୍ବଚ୍ଛନ୍ଦରେ କଟିଲା ନିର୍ଦ୍ଦୟ ସମାଜ ଆଗରେ ମୁଁ ହେଲି କଳଙ୍କିନୀ, ଅସତୀ । ମଧୁର ଆଶାରେ ସେସବୁ ମାନ ଅପମାନ, ନିନ୍ଦା ଅପବାଦକୁ ମୁଁ ଆଦୌ କାନକୁ ନେଲି ନାହିଁ । କାନକୁ ନେଲେ ମଧ୍ୟ ନିରର୍ଥକ ପ୍ରତିବାଦ କରିବାକୁ ସମୟୋଚିତ ମନେକଲି ନାହିଁ । ଗାଁର ଟିକି ଟିକି ଝିଅମାନେ ମୋ ସଙ୍ଗେ ମିଳାମିଶା କରି କଥାବାର୍ତ୍ତା କରିବାକୁ ଏଣିକି କେଜାଣି କାହିଁକି ଥଙ୍ଗ ଥଙ୍ଗ ହେଲେ । ଭାବିଲି ଏକପ୍ରକାର ବଞ୍ଚିଗଲି । ଗାଁର ପିଲାଠାରୁ ବୁଢ଼ା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ମୋ ସଙ୍ଗେ ଅସହଯୋଗ କଲେ ସୁବିଧା ଛଡ଼ା ମୋର କିଛି ଅସୁବିଧା ହେବ ନାହିଁ । ଏକୁଟିଆ ମୁଁ ମୋର ଖୁବ୍ ଭଲରେ ରହିବି ।

ମନେ ମନେ ଏକୁଟିଆ ରହିବାର କଳ୍ପନା କଲାବେଳେ ଦିନେ ଦେଖିଲି ଆମ ଦାଣ୍ଡରେ ଗାଁର କେତେକ ମୁଖିଆ ମୁଖିଆ ଲୋକେ ମୋର ବୟସ୍କ ନେଇ ଏକ ଗ୍ରୋଟ ଧରଣର ସଭା ବସେଇ-ଛନ୍ତି । ଗାଁ ଗଣ୍ଡରେ ପିଲାଦିନେ ଖେଳିବୁଲି ଗୁଲିଲାବେଳେ ମୁଁ ଏମାନଙ୍କ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ବାହିଥିଲି । ପିଲାଦିନର ଗୁଲୁ ଗୁଲୁ ଚେହେରା ଦେଖି ଯୁଆଙ୍କ ଭିତରୁ କେହି କେହି ମତେ ଆଦର କରି କୋଳକୁ

କାଅନ୍ତି । ଗାଁରେ କାହାର ପୁଅ ହେଲେ ମୁଆଁ ବଣ୍ଟା ହେଲାବେଳେ ମୁଁ ଧରି ସଇଁ ହୋଇ ଆଗ ଦୌଡ଼େ ବୋଲି କେହି କେହି ମତେ 'ପେଟୀ' ଖାଇବୁଡ଼ାକୁ' ବୋଲି ଥଟ୍ଟା କରନ୍ତି । ଆଜି ଗାଁର ଓ ସମାଜର ମଙ୍ଗଳ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ମୋ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଏମାନଙ୍କର ଗୋଟାଏ ମସ୍ତବଡ଼ ଅଭିଯୋଗ ।

ଶୁଣିଲି ଗାଁ ସେ ମୁଣ୍ଡର ଅପର୍ତ୍ତି ମିଶ୍ରେ ବଡ଼ ଉତ୍ତେଜିତ ହୋଇ କହୁଛନ୍ତି ତୁମେ ଯାହା କହ ଦାସ ଆପଣେ, ଏଣିକି ଆଉ ଏ ଗାଁରେ ଘର କରି ରହିହେବ ନାହିଁ । ମାଇପି ବଡ଼ିଆ ଭାଲ ଏ ହେଲା—କାଲିର ଝିଅ ଆଜି କହୁଚି ମୋ କଥା ମୁଁ କରିବି । ତୁମର ତ ଅସି ବୟସ ଅଖର ହେଲାଣି ଦାସେ, ଏପରି ଅନାଚାର କଥା କେବେ କାହିଁ ଶୁଣିଥିଲ ? ଗଣ୍ଡମାଇପି ଘର ବୋଲି ଶୁଣି ନଶୁଣିଲା ପରି ଆଉ କେତେଦିନ ରହିବା ହେ । ଭଲରେ ଭଲରେ ତା' ବୋଉକୁ ଡାକି ସଫା ସଫା ପଚାରି ଦିଅ । ବଡ଼ିଲା ଝିଅକୁ ଘରେ ରଖି ଆଉ କେତେଦିନ ସେ ଏ-ଠିଆପାଲା ଲଗେଇଥିବ ।"

ଅପର୍ତ୍ତି ମିଶ୍ରଙ୍କର ଏ ପ୍ରସ୍ତାବରେ ସମସ୍ତେ ବିନା ଆପତ୍ତିରେ ରାଜି ହୋଇଗଲେ । ସଫସଲ ଗାଁରେ ଏଇ କେତେଜଣଙ୍କର ନିଷ୍ପତ୍ତି ମିଶଲ୍ ଉପର ହାକିମ ହୁକୁମାଙ୍କଠାରୁ ଅଧିକ କଡ଼ା ଓ କାଟନ ।

ଚରଣି ରଥେ ଗାଁର ମାମଲତକାର । କିଛି ଗୋଟାଏ ଘଟଣା ହେଲେ ସମସ୍ତେ ତାଙ୍କର ପରାମର୍ଶ ଲୋଡ଼ନ୍ତି । ଅନେକ କ୍ଷେତ୍ରରେ ବଳେ ବଳେ ଆସି ସେ ମଧ୍ୟ ନିଜର ବାହାଦୁରୀଟା ଲୋକଙ୍କ ଆଗରେ ପ୍ରକାଶକରନ୍ତି । ମହାଜନ କାରବାରଥାଏ ବୋଲି ଲୋକଙ୍କର ତାଙ୍କ ପ୍ରତି ଖାତର ମଧ୍ୟ କମ୍ ନଥାଏ । ରଥଙ୍କର ମଗଜଟା ସବୁବେଳେ ଚଢ଼ା । ଚନ୍ଦାମୁଣ୍ଡରେ ଗୁଖଣ୍ଡେ ଲମ୍ବର ଚୂଟିରେ

ବନ୍ଧଅର ଫୁଲଟିଏ ବାନ୍ଧି ସେ ଯେତେବେଳେ ମୁଣ୍ଡ ହଲାଇ କଥା-ବାର୍ତ୍ତା କରନ୍ତି ସେତେବେଳେ ଗାଁଇଁ ଯାକର ଖବର ତାଙ୍କର ତୁଣ୍ଡେ ତୁଣ୍ଡେ ଥାଏ ବୋଲି ଜଣାପଡ଼େ ।

ମୋ କପାଳକୁ ଚରଣ ରଥେ ହଠାତ୍ ସେ ସଭାରେ ବାଜେ କରିଗଲେ । ବିଷୟ ବସ୍ତୁଟିର ଉପକ୍ରମ ପୁଣି ଥରେ ଅପର୍ତ୍ତି ମିଶେ କଲାପରେ ରଥେ ବଡ଼ ଗୁରୁ ଗମ୍ଭୀର ସ୍ୱରରେ ଆରମ୍ଭ କଲେ---"ମାଇପି ହେଉ ବା ମରଦ ହେଉ, ଶାସନ ଗାଁର ଏ କଳଙ୍କ ପାଇଁ ଯିଏ ଦାୟୀ ହେବ ତାକୁ ଆମେ ପ୍ରଥମେ ଗାଁ ବାସନ୍ଦ କରିବୁ । ଆମ ପାଞ୍ଚଜଣଙ୍କ ମହତ ଉପରେ କଥାଟା ଆସି ପହଞ୍ଚି ଗଲାଣି । ସେ ଟୋକୀର ବୋଉକୁ ଡାକି ବୁଝାଇ ଦିଅ, ଝିଅ ପ୍ରତି ତାର ଯଦି ଲୋଭ ଅଛି ତେବେ ଗାଁ ଛାଡ଼ି ସେ ତାର ବାଟ ଦେଖୁ । ନାଇଁ ଯଦି ଗାଁରେ ରହିବାକୁ ଇଚ୍ଛା ତେବେ ସେ ନିଲଜ୍ଜୀ ଝିଅଟାକୁ ଧକ୍କା-ମାରି ଘରୁ ବାହାର କରିଦେଉ ।"

କଥାଟା ଶୁଣି ଭେଜାଣି କାହିଁକି ମତେ ଭୟ ଲାଗିଲା । ଅଖି ପିଚୁଳାକେ ଦେଖିଲି ଚରଣ ରଥଙ୍କ ସହିତ ଚାରି ପାଞ୍ଚଜଣ ଲୋକ ବଡ଼ ଧଡ଼ସରେ ଆମ ପିଣ୍ଡାକୁ ଉଠି ଆସୁଚନ୍ତି । ପିଣ୍ଡାରେ ପୁଣି ଲାଗିଲା ଗୋଳମାଳ । ମୁଁ ଝରକାବାଟେ ଏ କାଣ୍ଡ ଦେଖିଲାବେଳେ ବୋଉ ଦାଣ୍ଡ ଦୁଆର ଫାଙ୍କରେ ଲୁଚି ଲୁଚି ସବୁ ଦେଖୁଥାଏ । ପିଣ୍ଡାରେ ଗୋଳମାଳ ଶୁଣି ଦୁଆର ପିଠେଇ ଆଡ଼ୁଆଳରେ ସେ ଛିଡ଼ା ହେଲା ।

ଚରଣ ରଥେ ତାଙ୍କ ଉର୍ବର ମସ୍ତିଷ୍କରୁ ବାହାରିଥିବା ସଦ୍ୟ ହୁକୁମଟି ଅନାୟାସରେ ଜାରିକରି ବସିଲେ । ବୋଉତ ସହଜେ ଉଚ୍ଚଟ ଲୋକ ନୁହେଁ---ପାଞ୍ଚଜଣ ମରଦ ଲୋକଙ୍କ ଆଗରେ ତୁଣ୍ଡ ଖୋଲି ପ୍ରତିବାଦ କରିବାକୁ ସାହସ ତାର ନ ଥାଏ କି

ହେଉନାହିଁ । କାଠଭଳି ବୁଅରବନ୍ଦ କାନ୍ଥ କଡ଼କୁ ସେ ଛୁଡ଼ା ହୋଇଥାଏ । ସେମାନେ ଗୃହୁଁଥାନ୍ତି ବୋଉଠାରୁ ପଦେ ଉତ୍ତର । ବୋଉ କିନ୍ତୁ ନୀରବ ।

କ୍ରମେ କ୍ରମେ ଦେଖିଲି ରଥଙ୍କର ଚଢ଼ା ମିଜାସ୍‌ଟା ବେଳକୁ ବେଳ ଉପରକୁ ଉଠିଲା । କ ହାକୁ ସେ ପ୍ରଶ୍ନ ପଚାରୁଥିଲେ, କେଉଁଠି ପଚାରୁଥିଲେ, କିଭଳି ପଚାରୁଥିଲେ ଏସବୁ ଭୁଲିଯାଇ ସ୍ୱଗତରେ ସେ ଯାହାଇଚ୍ଛା ତା’ ବକିବାକୁ ଲାଗିଲେ । ଭୁଣ୍ଡରେ ତାଙ୍କର ବାଡ଼ବନ୍ଧ ରହିଲା ନାହିଁ । ଆଉ ଧୈର୍ଯ୍ୟଧରି ରହି ପାରିଲି ନାହିଁ । ଏକ ଅଜଣା ଆବେଗରେ ମୁଁ ଆସି ବୋଉ ପାଖରେ ଠିଆ ହେଲି । ମତେ ଦେଖି ସମସ୍ତେ କିଛି କ୍ଷଣପାଇଁ ଚୁପ୍ ହୋଇ ଗଲେ । ପରେ ପରେ ରଥ ମହାଶୟ ଶେଷଥର ପାଇଁ ପଚାରି ବସିଲେ—

“କିଛି ଗୋଟାଏ ଉତ୍ତର ନଦେଇ ଚୁପ୍ ହୋଇ ଠିଆ ହେଲେ ଗୃହଅଡ଼କୁ ଅସୁବିଧା । ଆମର ନିଷ୍ପତ୍ତିଟାକୁ ଯେକୌଣସି ମତେ ମାନି ନେବାକୁ ପଡ଼ିବ । ଖୁବ୍ ଶୀଘ୍ର ।”

ସ୍ୱଗତରେ ମୋର ତାଳୁଠୁଁ ତଳିପା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କଂପୁଥିଲା । ବ୍ୟବସାୟ ବୁଦ୍ଧିରେ ଦୁନିଆ ଟାକୁ ସେ ନିଜ ଅଙ୍କଅରରେ ରଖି-ବାକୁ ଗୃହାନ୍ତି । ଛି, ଛି, କି ଗ୍ଳେଟ ବୁଦ୍ଧି । ପର ଲାଗି ଯୁ ଙ୍କର କାହିଁକି ମୁଣ୍ଡ ବଥେଉଛି ? ଗାଁର ମହତ ଟାକୁ ଦୁଇ ଅଙ୍ଗୁଠିରେ ଏଇ ଏକା ଠେକି ଧରିଚନ୍ତି । ବଡ଼ ରୁକ୍ଷ କଣ୍ଠରେ କହିଲି—

“କୌଣସି ଉତ୍ତରର ଆଶା ନରଖି ଆପଣମାନେ ବର୍ତ୍ତମାନ ଫେରି ଯାଇ ପାରନ୍ତି । ନିଷ୍ପତ୍ତି ? କେଉଁ ଅଧିକାର୍ ବଳରେ ଆପଣ-ମାନେ ଏ ମନ ମୁଖୀ ନିଷ୍ପତ୍ତି କରିବାକୁ ଯାଉଚନ୍ତି ? ପୁରୁଷ ହୋଇ ସ୍ତ୍ରୀଲୋକ ଉପରେ ଏପରି ଦାରୁଣ ଅତ୍ୟାଗ୍ଚର କରିବାକୁ କେଉଁ

ଶାସ୍ତ୍ର ଆପଣମାନଙ୍କୁ ଶିଖାଇଛି ? ଇଜ୍ଜତର ଭୟ ଥିଲେ ଫେରିଯାଆନ୍ତୁ କହୁଛି ।”

................ଚରଣ ରଥଙ୍କ ପରି ଏକବାଗିଆ ଲୋକଙ୍କୁ ମୁଁ ଯେ କେଉଁ ଦମ୍ଭରେ ଏତକ କହିଲି ତା’ ଆଜି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଭାବି ଠିକ୍ କରି ପାରୁନାହିଁ । ତେବେ ମୋ କଥାଟାର ମୂଲ୍ୟ ମତେ ଅଜଣା ଥିଲେ ମଧ୍ୟ ସେମାନଙ୍କୁ ବେଶ୍ ଜଣାଥିଲା ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହେଲି, ମୋର ଇଚ୍ଛା ଧମକ୍‌ରେ ସେମାନେ ଆଉ କିଛି ନକହି ସେମାନେ ସେଦିନ ଫେରିଗଲେ ।

ଘର ଭିତରେ ବୋଉର କିନ୍ତୁ ଯେଉଁ ଅବସ୍ଥା ଦେଖିଲି ସେଥିରେ ମୁଁ ଥୟ ଧରି ରହି ପାରିଲି ନାହିଁ । ତଳେ ମୁଣ୍ଡ କଚାଡ଼ି ଭୋ, ଭୋ, କରି ସେ ଏପରି କାନ୍ଦଣା ଆରମ୍ଭ କରିଦେଲା ଯେ ଦଣ୍ଡକ ଭିତରେ ସାହିଟା ଯାକର ପିଲା ଓ ମାଇପେ ଘରେ ଆସି ହାଜର ହୋଇଗଲେ ।

ଓଃ - ସେଦିନର ବୋଉର କାନ୍ଦ ମନେ ପଡ଼ିଗଲେ ଆଜି ମଧ୍ୟ ମୋର ଦେହ ଶିତେଇ ଉଠୁଛି । ତାର ଆଖିର ପାଣି ଲୁହୁଁ-ଥିଲା ମୋର ସୁଖ, ମୋର ଆନନ୍ଦ । କିନ୍ତୁ ମୁଁ ତ ବାସ୍ତବ, ରାଜ୍ୟରେ ନଥାଇ କଳ୍ପନା ରାଜ୍ୟରେ ବିଚରଣ କରୁଥିଲି । ଉଦ୍ଦାମ ଯୌବନର ରୂପଭରା ଢେଉରେ ଭାସି ଭାସି ମୁଁ ତ ବହୁତ ଦୂର ଆଗେଇ ଯାଇଥିଲି ଲୋକଙ୍କର ଭର୍ତ୍ସନା, ବୋଉର କାନ୍ଦଣା ମତେ ଠିକ୍ ବାଟକୁ ଆଣନ୍ତା କେମିତି ?

ବୋଉ କାନ୍ଦିଲା—ଲୋକେ ଗୁଙ୍ଗେଇଲେ—ମୁଁ ନୀରବରେ ଶୁଣିଲି । ସବୁଦିନ ପରି ସେଦିନ ମଧ୍ୟ କଟିଲା ।

ତାପରେ ଯୋଡ଼ଏ ଦିନ ପରର ଘଟଣା କହୁଛି । ଅମା-ବାସ୍ୟା ରାତି । ଅନ୍ଧାରରେ ମୁହଁକୁ ମୁହଁ ଦିଶୁନି । ଘରର ବାହାରେ

ଗୁରିଅଡ଼ ଶୁନ୍ ସାନ୍ । ଭବିଷ୍ୟତର କୁତ୍ସିତ କଳ୍ପନାରେ ଛାତି ଭିତରେ ମୋର କେଜାଣି କାହିଁକି ଥରି ଉଠିଲା । ଆଉ ଥୟ ଧରି ରହି ପାରିଲା ନାହିଁ । ନିଦ ତ ମୋ ଆଖିକୁ ଏଇ କେତେଦିନ ହେଲା ଆସୁନଥିଲା । ଏକୁଟିଆ ହେଲାରୁ ମୂଳରୁ ଶେଷ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କେତେ ଚିନ୍ତା କୁଆଡ଼ୁ ଆସି ମତେ ଘେରିବସିଲା । ବିଶେଷରେ ବୋଉ କଥା । ସତେ,ତ କେଉଁ ଦାବୀରେ ଘରେ ରହି ଏମିତି ସବୁକଥାରେ ତାକୁ ଦହଗଂଜ କରି ମାରୁଛି । ବାଡ଼ିପଟ ନଡ଼ିଆବଣ ଜାଗବଦା ଭିତରେ ବୁଇଅର ବିଲୁଆ ବୋବାଇ ଗଲେ । ବିଛଣା ଛାଡ଼ି ଅସ୍ତେ ଅସ୍ତେ ଉଠିଲି । ପଢ଼ିବା ବେଲର ଖାତାଖଣ୍ଡେ ଟେବଲ୍ ଟିକାଠାରେ ଜୁଡ଼ୁ ବୁଡ଼ୁ ହୋଇ କୋଉ କାଳୁ ପଡ଼ିଥିଲା । ସେଥିରୁ କାଗଜ ଖଣ୍ଡେ ଅଣି ଲେଖି ବସିଲି —

ବୋଉ,

ମୋ ଦୁଃଖରେ ମୁଁ ଯାଉଚି । ପାଖରେ ରହି ତତେ ଆଉ ହଇରାଣ କରନ୍ତି କାହିଁକି ? ଜାଣେ, ମୋର ଏ ଗତି ପଛି ତୁ ଅନେକ କାନ୍ଦିବୁ । କିନ୍ତୁ ସେତେବେଳକୁ କେଉଁଠି ଥିବି ତା' ଏବେ ମୁଁ ଜାଣେନି କି ତୁ ମଧ୍ୟ ଜାଣି ପାରିବୁ ନାହିଁ । ତୋ କଥା ମାନି ଘର ସଂସାର କରିବା ମୋ ଶକ୍ତିର ବାହାରେ । ଜୀବନରେ ଆଉ କେବେ ଦେଖା ହେବାର ଆଶା ମଧ୍ୟ ରଖିବୁନି ।

ମୋ ପାଇଁ ଅନେକ ଦୁଃଖ ତୁ ସହିଚୁ, ନଶୁଣିବା ଲୋକଙ୍କଠୁଁ ବୋଲିଣା ଶୁଣିଚୁ । ହଁଅ ହୋଇ କେତେଦିନ ସେ କଥା ଆଉ ଦେଖନ୍ତି ? ଯାଉଚି ବୋଉ; ରାଗ ବୋଧେ ଆଉ ବେଶି ନାହିଁ । ପାହାନ୍ତିଆ ହେବା ପୂର୍ବରୁ ମତେ ଏ ଗାଁ ଛାଡ଼ି ଚାଲି ଯିବାକୁ ପଡ଼ିବ ।

କି ନିଶ୍ଚିନ୍ତରେ ଲତା ତୋ ପାଖରେ ଶୋଇଛି । ଶେଷଥର ପାଇଁ ମୁଁ ତାକୁ ଦେଖି ଯାଉଛି । ନାନୀ ନାହିଁ ବୋଲି କାଲିସକାଳୁ ହୁଏତ ସେ ବଡ଼ ବୋବାଳି ଛାଡ଼ିବ । ଏଣୁ ତେଣୁ କରି ତାକୁ ଭୁଲେଇଦେବୁ ।

ଯୁବତୀ ଝିଅ ହୋଇ ରାତି ଅଧରେ ଘରୁ ଗୋଡ଼ କାଢ଼ି ପଦାକୁ ଗଲି ବୋଲି ପଛରେ ମୋର ଘୋର ଦୁର୍ନାମ ହେବ । କେତେ ତ ସହିଲିଣି, ଏ ଦୁର୍ନାମଟା ଅଉ ବାକି ରହନ୍ତା କାହିଁକି ?

............ମୁଁ ଗଲି ମୋ ଭାଗ୍ୟକୁ ଆଦରି ।

ତୋର
ଶଶୀ

ଚିଠି ଖଣ୍ଡିକ ଲେଖି ଆଉ ବେଶି ସମୟ ଅପେକ୍ଷା କଲିନାହିଁ । ମନୁଭାଇନା ଦେଇଥିବା କଟକ ଠିକଣାଟା ମୋ ହାତ ବାକ୍ସରୁ କାଢ଼ି ଅତି ଯତ୍ନରେ କାନିରେ ବାନ୍ଧିଲି । ସମ୍ବଳ ହୀନ ଯାତ୍ରାର ଏକ ମାତ୍ର ଭରସା ସେଇ ଛୋଟ କାଗଜ ଖଣ୍ଡିକ ।

ଶେଷଥର ପାଇଁ ବୋଉ ଓ ଲତା ଆଡ଼କୁ ଚାହିଁଲି । ତା ପରେ ଧୀରେ ଧୀରେ ଆସି କବାଟ ଫିଟେଇ ଗାଁ ଦାଣ୍ଡରେ ପହଞ୍ଚିବା ମାତ୍ରକେ ଏକୁମୁହାଁ ହୋଇ ଚାଲିଲି ଆଗକୁ.........

ଅନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଭବିଷ୍ୟତର ଅସ୍ୱାଭାବିକ କରୁଣ ଅଧ୍ୟାୟ ଆରମ୍ଭ ହେଲା ମୋର ଏଇ ଅଜ୍ଞାତବାସ ଯାତ୍ରା ପରେ ପରେ ।

ବାର

ସେ ନିର୍ଜନ ରାତିରେ କିପରି ଯେ ମୁଁ ଆସି ଷ୍ଟେସନରେ ଗାଡ଼ି ଧରିଲି ସେକଥା ମୋର ଠିକ୍ ମନେ ପଡ଼ୁ ନାହିଁ । ରାତି ପାହୁ

ଫେରସ୍ତ ହେବା ପୂର୍ବରୁ ଗାଡ଼ିର ତୃତୀୟ ଶ୍ରେଣୀ ଡ଼ବା ଭିତରେ ମୁଁ ବେଶ୍ ନିର୍ବିଘ୍ନରେ ବସି ପାରିଥିଲି । ମୋର ପାଖକୁ ଲାଗି ଅଧୁର ଦୁଇଜଣ ମାଇପୀ ବସିଥାନ୍ତି । ଜଣଙ୍କର ବୟସ ଟିକିଏ ବେଶି ହେଲେ ଅନ୍ୟ ଜଣଙ୍କର ବୟସ ପ୍ରାୟ ମୋ ସହିତ ସମାନ ହେବ । ଲକ୍ଷ୍ୟ କଲି, ସେ ଦୁଇଜଣଯାକ ବାରଂବାର ମୋ ଆଡ଼କୁ ଚାହିଁ କିପରି ସନ୍ଦେହରେ ପଡ଼ୁଚନ୍ତି । ସେମାନଙ୍କ ଠାରୁ ନିଜକୁ ଅନ୍ତରା-ଳରେ ରଖିବା ପାଇଁ ମୁଁ ଝରକା ବାଟେ ବାହାରକୁ ସବୁବେଳେ ଚାହିଁଥାଏ । କିନ୍ତୁ ମୋର ସବୁଚେଷ୍ଟା ବ୍ୟର୍ଥ ହେଲା । କିଛି ସମୟ ପରେ ସେମାନେ ମୋ ସହିତ କଥାବାର୍ତ୍ତା କରି ଆତ୍ମୀୟତା ବଢ଼ାଇବାରେ ଲାଗିଲେ ।

ମନ ମୋର ପୋଡ଼ି ଯାଉଥାଏ । ଘର ଦ୍ୱାର, ଗାଁଗଣ୍ଡା, ବୋଉ ଭଉଣୀ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଛାଡ଼ି ମନୁଭାଇନାଙ୍କ ମୋହ ମତେ କେଉଁଠେଇ ନେଉଚି ଗୋଟିଏ ଅଜଣା ରାଇଜକୁ । ହୃଦୟ ମୋର କାନ୍ଦୁଚି ତାଙ୍କର ସ୍ନେହର ପରଶ ପାଇଁ । ଦୁନିଆ ଭୁଲିଯାଇ ପ୍ରାଣ ଛୁଟିଚି ତାଙ୍କର ପାଖକୁ ଆଶ୍ରୟ ପାଇବା ଆଶାରେ ।

ଶୁଣିଲି —ବୟସ୍କା ସ୍ତ୍ରୀ ଲୋକଟି ମତେ ଲକ୍ଷ୍ୟକରି ପଚାରୁଛନ୍ତି, "ତୁମେ କେତେ ଦୂର ଯିବ ଝିଅ ।"

କହିଲି—"ବେଶିଦୂର ନୁହେଁ, ଏଇ କଟକକୁ ।"

ମୁହଁଆଡ଼କୁ ଥରେ ନୀରିକ୍ଷଣ କରି ଚାହିଁ ସେ ଏଥର ପଚାରିଲେ—

"ଏକେଲା ଯାଉଚ ନାଁ ସଙ୍ଗରେ ଆଉ କେହି ଅଛନ୍ତି ?"

ମନରେ ବଡ଼ ବିରକ୍ତ ଆସିଲା । ମୁଁ ଏକେଲା ଯାଏ ବା ଦୋକଲା ଯାଏ ଏମାନଙ୍କର କି ଦରକାର ଏତେ ବିଷୟ ପଚାରିବା ସ୍ତ୍ରୀ ଲୋକ ହେଲେ ମଧ୍ୟ ତାଙ୍କ ଭିତରେ ଟୋକା ଯିବା ଆସିବା

କରିବା କଅଣ ଏତେଟା ଭାବିବାର କଥା । ସଂକ୍ଷେପରେ ଉତ୍ତର ଦେଲି—

"ନା ଆଜ୍ଞା କେହି ନାହାନ୍ତି ।"

ବନ୍ଧୁଙ୍କର ମୁହଁର ରଙ୍ଗ ମୋର ଏକଥା ଶୁଣି ହଠାତ୍ କାହିଁକି ବଦଳି ଗଲା । କେତେ ଲୋକ ମୋ ବିଷୟରେ ଏପରି କେତେ କଥା ଭାବିଛନ୍ତି । ସବୁତ ସହିବାକୁ ପଡ଼ୁଛି । ମୋ ନିକଟରେ ଏଇଟା କିଛି ନୂଆ ନୁହେଁ । ବନ୍ଧୁଙ୍କ ସନ୍ଦେହରେ ପକାଇ ମୁଁ ମୋର ପୂର୍ବପରି ବାହାରକୁ ଚାହିଁ ରହିଲି ।

ଗାଡ଼ି ଯାଇ ରହିଲା ଖୋର୍ଦ୍ଧାରୋଡ଼ ଜଂକସନରେ । ଆମ କୋଠରି ଭିତରୁ ସମସ୍ତେ ପ୍ରାୟ ଏଇଠି ଓହ୍ଲାଇଗଲେ । କେବଳ ବନ୍ଧୁ, ତାଙ୍କର ଭାଇ ଭଉଣୀ ଓ ମୁଁ ଏପରି ଚାରିଜଣ ରହିଗଲୁ । ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହେଲି ଯେତେବେଳେ ସେମାନେ ଜଳଖିଆ କିଣି ମତେ ଖାଇବାକୁ ଡ଼ାକିଲେ । ମୋ ପରି ଜଣେ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଅପରିଚିତା ନୂଆ ପ୍ରତି ଏମାନଙ୍କର ଏପରି ଅହେତୁକ ଆଦର ଅଭ୍ୟର୍ଥନା ହଠାତ୍ କାହିଁକି ଆରମ୍ଭ ହେଲା ? ଆଉ କେତେ ସମୟ ବା ମୁଁ ଏମାନଙ୍କ ସହିତ ଯିବି ?

କହିଲି—"ଥାଉ ମାଉସୀ, ଜଳଖିଆ ଖାଇବାକୁ ମୋର ବର୍ତ୍ତମାନ ଆଦୌ ଇଚ୍ଛା ନାହିଁ ।"

ବନ୍ଧୁଙ୍କ ସାନ ଭଉଣୀଟି ଏ ଥର ମୋ ପାଖକୁ ଆସି ହସି ହସି କହିଲେ—"ଭାଇ ହୁଏ ଭଉଣୀ ଭାଇପରି ସମସ୍ତଙ୍କ ପାଇଁ ଜଳଖିଆ କିଣି ଆଣିଛନ୍ତି ।"

ଭଉଣୀ ବୋଲି ସମ୍ବୋଧନ କରି ଭାଇଙ୍କର ନଗଦ ବାହାଦୁରୀଟା ସେ ବେଶ୍ କହିବାରେ ଲାଗିଲେ । ବଡ଼ ମୁସ୍କିଲ୍‌ରେ ପଡ଼ିଲି । ସହଯାତ୍ରୀଙ୍କର ଏକାନ୍ତ ଅନୁରୋଧକୁ ଉପେକ୍ଷା କରି

ନପାରି ବାଧ୍ୟ ହେଲି ତାଙ୍କ ସହିତ ଜଳଖିଆ ଖାଇବାକୁ । ହଁ କହିବାକୁ ଭୁଲିଯାଉଛି । ସମବୟସ୍କାଙ୍କ ନାଁଟି ଥିଲା ଛାୟା ଓ ତାଙ୍କ ଭାଇଙ୍କ ନାମ ଥିଲା ସୁରେନ୍ଦ୍ର ।

ଖାଇବା ପରେ ପରେ ଛାୟା ମୋ ସହିତ ବଡ଼ ଆଗ୍ରହରେ ଗଳ୍ପ ଜମେଇ ଦେଲେ । ନିଜ ଘରର ସଂକ୍ଷିପ୍ତ ଇତିହାସ ଗଳ୍ପ ଛଳରେ ସେ ମୋ ଆଗରେ କହିବସିଲେ । ଇଚ୍ଛା ନଥିଲେ ମଧ୍ୟ ମୁଁ ଶୁଣିଲି ।

ସେ କହିଲେ — "ପୁରୀରେ ସମୁଦ୍ର କୂଳ ଓ ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କ ଦେଉଳରେ ବୁଲିବାର ମୋର ଇଚ୍ଛା ହେଲା ଠିକ୍ ମା' ବାପା ମରିବା ପରେ ପରେ । କେତେ ଦିନ ଭାଇଙ୍କୁ ବୁଝେଇ କହିଛି । କିନ୍ତୁ ଛୁଟି ନାହିଁ ସମୟ ନାହିଁ ବୋଲି ସବୁଦିନେ ସେ ମତେ ଠକି ଦିଅନ୍ତି । ଯୁନିଅର ଜଗର ନଲ୍‌ଗେଇଥିଲେ ସେ କ'ଣ ଏଥର ଛୁଟି ନେଇ ବୁଲି ଆସୁଥିଲେ ? ତା' ଆସିବେ ବା କେମିତି ? ସରକାରୀ ଚାକିରି କରି ଯେତେବେଳେ ଇଚ୍ଛା ସେତେବେଳେ ଛୁଟି ନେଇ ହେବ ନାହିଁ । ତା ପରେ ବାପା ମରିବା ଦିନଠାରୁ ଚାକିରିଟାକୁ ସେ'ତ ପ୍ରଧାନ ସମ୍ବଳ କରି ଭାବିଚନ୍ତି ।"

ସେ ଅଧିକ କିଛି କହି ଚାଲିଥାନ୍ତେ । ବାଧାଦେଇ ପଚାରିଲି —"ଭାଇ ତୁମର ତା ହେଲେ କଟକରେ କାମ କରନ୍ତି ?"

ପ୍ରଶ୍ନର ଉତ୍ତର ନିଶ୍ଚୟ 'ହଁ' ମିଳିବ ବୋଲି ମୁଁ ଆଗରୁ ଅନୁମାନ କରିଥିଲି । ସେଇ ଉତ୍ତର ହିଁ ପାଇଲି ।

ଏତେବେଳ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଛାୟା ନିଜର କଥା କହିବାରେ ବ୍ୟସ୍ତ ଥିଲେ । ମୋ ଅଧାଯୋଡ଼ା ଜୀବନର ଅସଂଗତ କାହାଣୀ ଶୁଣିବାକୁ ସେ ଏଥର ଜିଦ୍ ଧରି ବସିଲେ । ସୃଷ୍ଟିଛଡ଼ା ଜୀବନର ଅଭିନବ ରହସ୍ୟ କିପରି ମୁଁ ତାଙ୍କ ଆଗରେ ଖୋଲି ବସିବି ? କିପରି କହିବି

ପ୍ରେମର କାଙ୍ଗାଳ ହୋଇ ଜୀବନର ଚରମ ସାଧ ମୁଁ ମେଣ୍ଟାଇବାକୁ ଯାଉଛି । ମୋ ମଧୁମୟ କଳ୍ପନାର ଜୀବନ୍ତ ରୂପରେଖ ତାଙ୍କ ପାଖରେ କିପରି ବା ମୁଁ ବର୍ଣ୍ଣନା କରିବି ?

ଅସୁବିଧାରେ ପଡ଼ିଲେ ମଧ୍ୟ କହିବାକୁ ବାଧ୍ୟହେଲି—"ମୋ ପରି ଗୋଟାଏ ଫୁଟକପାଳି ଝିଅର ମର୍ମ ପୋଡ଼ା ଇତିହାସ ଶୁଣିବାକୁ ତୁମର ଧୈର୍ଯ୍ୟ ରହିବ ନାହିଁ ଭଉଣୀ । ଏ ନିଠୁର ଦୁନିଆ ଭିତରେ ମୋ ଠାରୁ ବଳି ଦୁଃଖୀ ଆଉ କେହି ନାହିଁ । ସିଧା ସଳଖ ବାଟରେ ଗୋଡ଼ ନ ଦେଇ ଅସମାନ ବାଟରେ ଯାଉଛି ବୋଲି ଆତ୍ମୀୟ ଅନାତ୍ମୀୟ ସମସ୍ତଙ୍କର ସ୍ନେହ ସହାନୁଭୂତି ମୁଁ ହରାଇ ବସିଛି ।"

ଏପରି ଭାବରେ କଥାର ଉପକ୍ରମ କରିବା ବେଳେ ସେ ବୋଧେ ଆଦୌ କଳ୍ପନା କରିନଥିଲେ । ସମବୟସୀ ଥିବାରୁ ସେ ମୋ କଥା ଠିକ୍ ବୁଝିପାରିଲେ । କିନ୍ତୁ ସନ୍ଦେହ ଓ ବିସ୍ମୟରେ ପଡ଼ି ସେ ମତେ ପ୍ରଶ୍ନ ପରେ ପ୍ରଶ୍ନ ପଚାରିବାରେ ଲାଗିଲେ । ଯେତେ ପାରିଲି ପ୍ରଶ୍ନର ଉତ୍ତର ମୁଁ ଦେଲି । ଧ୍ୟାନର ସହିତ ସେ ସବୁ ଶୁଣିଲେ । ସେତେବେଳକୁ ଗାଡ଼ି ପଶି ଥାଏ କୁଆଖାଇ ପୋଲ ଉପରେ । ଆଉ ବେଶି ଡେରି ନୁହେଁ, ଏଥର ପଡ଼ିବ କଟକ ଷ୍ଟେସନ୍ ।

ଛାୟା କିନ୍ତୁ ନଛୋଡ଼ ବନ୍ଧା । ମତେ ଏକାକୀ କଟକ ସହରରେ ଛାଡ଼ି ଦେବାକୁ ସେ ବିଲକୁଲ୍ ମଙ୍ଗିଲେ ନାହିଁ, ଯୁକ୍ତି ତାଙ୍କର ଅକାଟ୍ୟ, ଅନୁରୋଧ ତାଙ୍କର ମମତାପୂର୍ଣ୍ଣ । କ୍ଷଣିକ ବନ୍ଧୁତାରେ ସେ ମତେ ଏକରକମ ଅପଣାର କରି ନେଇଥିଲେ ।

ଭୁବଲି-କଟକ ସହରରେ ମୋ ପରି ଜଣେ ଗାଉଁଲି ଝିଅ ମନୁଭାଇନାଙ୍କ ଖୋଜି ବାହାର କରିବାକୁ ନିଶ୍ଚୟ ଅସୁବିଧା ହେବ

କରିବ । କଅଁା ବୟସରେ ମୁଁ କାହାର ବା ତାଙ୍କ ଖୋଜ ବୁଲିବ ? ନୂଆ ହୋଇ ସହରକୁ ଯାଉଛି । ଖିଅଲରେ ଗୋଡ଼ କାଢ଼ି ପଦାକୁ ବାହାରିଛି । ରହିବାର ସୁଯୋଗ ଯେତେବେଳେ ଅପେ ଅପେ ମିଳୁଛି ହାତ ଛଡ଼ା କରିବା କୌଣସିମତେ ଠିକ୍ ହେବନାହିଁ ।

ପୁଣି ଭାବିଲି—ଘରୁ ଅସୁ ଅସୁ ମନ ମୋର ଯଦି ଏତେ ଦୁର୍ବଳ ହୋଇ ପଡ଼େ ବୁଢିଅ ମାଙ୍କଠାରେ ମୋର ଯେଉଁ ନ୍ୟାଯ୍ୟ ଦାବୀ, ତାହାର ସମାଧାନ ହେବ କାହିଁ ? ଯୌବନର ତୋରଣ ମୋ ସମ୍ମୁଖରେ ଉନ୍ମୁକ୍ତ ହେବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ରଙ୍ଗୀନ୍ ଆଶା ଓ କଳ୍ପନାର ଶତ ମୁଣୀ ଜସ୍ତ ମୋ ହୃଦୟରେ ଫିଟି ଯାଇଛି— ଉତ୍କ୍ଷିପ୍ତ ମନ ମୋର କୌଣସି ବିପଦ ଆପଦକୁ ଖାତିର କରି ନାହିଁ । ଛାତି ତ ମୋର ସେହିଦିନୁ ପଥର ହୋଇଯାଇଛି । ବୋଉ ଭଉଣୀଙ୍କର ମାୟା-ମମତାକୁ ମନରୁ ଯେତେବେଳେ ଜୋର୍ କରି ପୋଛି ଦେଇଛି, ଅନ୍ୟର କ୍ଷଣିକ ସ୍ନେହ ସହାନୁଭୂତି ଡୋରରେ ମୁଁ ପୁଣି ଥରେ ବାନ୍ଧି ହେବି କାହିଁକି ? ଲକ୍ଷ୍ୟ ମୋର ଅପୂର୍ଣ୍ଣ ରହିଛି —ଥାଳମୋର ଆଜ ସୁଦ୍ଧା ଖାଲି ପଡ଼ିଛି—ବ୍ୟଥା-ଭରା ବ୍ୟର୍ଥତା ଭେଳ ଏପରି ଅବସ୍ଥାରେ ରାୟାଙ୍କର ଆଶ୍ରୟପ୍ରାର୍ଥୀ ମୁଁ ହେବି କାହିଁକି ?

ମତେ ଦୋହଲାଇ ଦେଇ ରାମ୍ବା କହିଲେ—"ଛୁ, ଭଉଣୀ କଅଣ ଗୁଡ଼ାଏ ଭାବୁଚ ? ଗାଡ଼ି ପରା କେତେବେଳୁ ଷ୍ଟେସନରେ ପହଁଞ୍ଚିଲଣି । ଚାଲଯିବା ।"

ରାୟାଙ୍କ ପଛେ ପଛେ ଗଲି । କିନ୍ତୁ କାହିଁକି ଗଲି ? କିଏ ମତେ ଯିବାକୁ କହିଲା ? ଏକାକୀ ନଯାଇ ଅନ୍ୟର ଆଶ୍ରୟ ମୁଁ ନେଇଗଲି କାହିଁକି ? କେଉଁ ଦମ୍ଭରେ ରାୟାଙ୍କ ପରିବାରର ଜଣେ ହୋଇ ଘୋଡ଼ା ଗାଡ଼ିରେ ବସିଲି ?

ଏ ସବୁ ପ୍ରଶ୍ନର ଉତ୍ତର ମୁଁ ଆଜି ମଧ୍ୟ ଖୋଜି ଖୋଜି ପାଉ ନାହିଁ ।

× × × × × × × × × ×

ସ୍ମୃତିର ଭାଇ ସୁରେନ୍ଦ୍ର ବାବୁ—ବଡ ଅମାୟିକ ଧରଣର ଲୋକ ସେ । ବୟସର ଚପଳତା ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାଙ୍ଗି ନଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଅହେତୁକ ଚଞ୍ଚଳତା ତାଙ୍କଠାରେ କେବେହେଲେ ଦେଖା ଯାଉ ନ ଥିଲା । ସ୍ଥଳ ବିଶେଷରେ ସେ ବେଶ୍ ଗମ୍ଭୀର ରହି ପାରୁଥିଲେ । ଗୋଟିଏ ପୁଞ୍ଜାଏ ଟୋକା ସହିତ ଭାଇ ଭଉଣୀ ବୁହେଁ ବେଶ୍ ଆନନ୍ଦରେ ସମୟ କାଟୁଥାନ୍ତି । ବାପ'ମାଙ୍କ ହରାଇ ସୁରେନ୍ଦ୍ର ବାବୁଙ୍କର ଆଦର୍ଶ ସାଧାରଣ ଲୋକଙ୍କଠୁଁ କିଛି ଅଲଗା ଥିଲା । ଅଜୀବନ ଅବିବାହିତ ରହି ନୂତନତା ଉପଭୋଗ କରିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ସେ ଚାହୁଁଥିଲେ ଛୋଟ ଭଉଣୀଟିର ସୁଖର ସଂସାର ଗଢିବା ।

ଅଫିସରୁ ଫେରି ଅନେକ ସ୍ମୃତିଙ୍କର ଅଳି ଶୁଣିସାରିଲେ ପରେ ସେ ଅନ୍ୟ କିଛି କରୁଥିଲେ । ସେଦିନ ଅଫିସ୍‌ରୁ ଫେରି ସ୍ମୃତିଙ୍କ ସହିତ କିଛିସମୟ କଥାବାର୍ତ୍ତା ହେଲାପରେ ସୁରେନ୍ଦ୍ର ବାବୁ ହଠାତ୍ ପୁଣି ବାହାରକୁ ଚାଲିଗଲେ । ପଚାରିଲି—

"ସ୍ମୃତି, ଭାଇ କୁଆଡ଼େ ଗଲେକି ?"

"ସେ ପରା ମନୁବାବୁଙ୍କର ଡାକ୍ତରରେ ଗଲେ" ହସି ହସି ଏତିକି କହି ସେ ମତେ ଜୋର କରି ଟାଣିନେଲେ ତାଙ୍କ ବାଉଣ୍ଟ ବଗିଚା ଭିତରକୁ । ତାଙ୍କ ଘରକୁ ଆସିଲା ଦିନଠାରୁ ଅନେକ ସମୟ କଥାବାର୍ତ୍ତାରେ ଆମର ଏକାଠି କଟେ । ମୋ ମନର କଥା ତାଙ୍କଠାରେ ମୁଁ କିଛି ଲୁଚାଏ ନାହିଁ ।

ଦୁହେଁ ଯାଇ ବସିଲୁ ଗୋଟିଏ ଚମ୍ପାଗଛ ମୂଳରେ । ପୁଣି ପଚାରିଲି—

"ଏ କଅଣ ତୁମର ଠିକ୍ ହେଲା ସ୍ୱପ୍ନା ? କାମ ଖଟି ଖଟି ଘରେ ସେ ଟିକିଏ ବିଶ୍ରାମ ନେଇଥାନ୍ତେ । ମୋ ପାଇଁ ତାଙ୍କୁ କାହିଁକି ଭଲା କଷ୍ଟ ଦେଲ ?"

"କଷ୍ଟ ତ କିଛି ନୁହେଁ । ଭାଇର କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ଭଉଣୀର ସୁଖ ଦେଖିବା, ମୁଁ କହିବା ପୂର୍ବରୁ ସେ ତ ଆପେ ସଜ ହେଇଥିଲେ ମନୁବାବୁଙ୍କ ଘରକୁ ଯିବାକୁ । ଆଜିପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସେ ଗୋଟିଏ ଭଉଣୀର ଚିନ୍ତାରେ ଥିଲେ । ଏବେ ତ ଗୋଟିକରୁ ଯୋଡ଼ିଏ ହେଲେ, କାମ ତ ତାଙ୍କର ନିଶ୍ଚୟ ବଢ଼ି ଯିବାର କଥା ।"

ଗୋଟିଏ ବନ୍ଧନରୁ ଖସି ଆସି ପୁଣି ଗୋଟିଏ ବନ୍ଧନରେ ପଡ଼ିଲି । ଗାଡ଼ିରେ ଏମାନଙ୍କ ସହିତ ମୋର ହଠାତ୍ ଦେଖା । ସେ ଦେଖା ପରଠାରୁ ମୋର ସୁଖ ଦୁଃଖ, ମୋର ସୁବିଧା, ଅସୁବିଧା ପ୍ରତି ଏମାନେ ସବୁବେଳେ ଜାଗ୍ରତ ଅଛନ୍ତି । ସ୍ୱପ୍ନା ଠିକ୍ ମୋ ପଛେ ପଛେ ସ୍ୱପ୍ନାପରି ଲାଗିଚନ୍ତି । କ୍ଷଣକ ପାଇଁ ପାଖଛଡ଼ା କରିବାକୁ ସେ ଯେପରି କଷ୍ଟ ଅନୁଭବ କରୁଚନ୍ତି ।

କହିଲି—"ରେଳ ଗାଡ଼ିରୁ ସତେ ଆବିଷ୍କାର କରି ଦିନକୁ ଦିନ ତୁମର ଜୁଲମ୍ ମୋ ଉପରେ ବଢ଼ୁଚି କିନା କମୁନାହିଁ । ମୋ ବାଟରେ ମୁଁ ଯାଉଥାନ୍ତି—ମିଛରେ ମୋ ପାଇଁ ତୁମେ କାହିଁକି ଦହଗଂଜ ହେଉଚ ସ୍ୱପ୍ନା ?"

ଚଂପା ଫୁଲଟିଏ ମୋ ମୁଣ୍ଡରେ ଖୋସି ଦେଇ ଦେଇ ହସି ହସି ସେ ଉତ୍ତର ଦେଲେ—"ତୁମର ଏ ତୁଚ୍ଛ ଅଭିମାନ ଯୋଗୁଁ ମନୁବାବୁ ବୋଧେ ଗାଁ ଛାଡ଼ି କଟକ ଚାଲିଆସିଚନ୍ତି । କେତେ ଦିନ ଏ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଭଉଣୀଟା ପାଖରେ ଅଉ ରହିବ ଯେ ମନ' ଆଉ ଘର ଧରୁନ । ଭାଇ ଆଜି ତଲାସ କରି ଆସିଲେ ମୁଁ ଯେଉଁ ଏକୁଟିଆକୁ ସେଇ ଏକୁଟିଆ । ମନୁବାବୁଙ୍କ ମୋହ ଏଡ଼ି ଦେଇ ସେତେବେଳେ

କଅଣ ସ୍ୱପ୍ନା କଥା ମନେ ପଡ଼ିବ ।”

ଠିକ୍ କଥା—ମନୁ ଭାଇନାଙ୍କ ଖବର ବୁଝିବା ପାଇଁ ସୁରେନ୍ଦ୍ର ବାବୁ କେତେବେଳୁଁ ବାହାରକୁ ଗଲେଣି, ବର୍ତ୍ତମାନ ହୁଏତ ମନୁଭାଇନା ଅତି ଆଗ୍ରହରେ ମୋ ବିଷୟ ଶୁଣୁଥିବେ । ତାଙ୍କ ପାଇଁ ଘର ଛାଡ଼ି, ଅତି ଆଦରର ବୋଉ ଭଉଣୀଙ୍କୁ ଛାଡ଼ି ଏ ସହରକୁ ଧାଇଁ ଆସିଛି ବୋଲି ମନଟା ହୁଏତ ତାଙ୍କର ଚଞ୍ଚଳ ହୋଇ ଉଠିଲାଣି, ଅତୀତର ସେ ବାସନ୍ତୀ ସନ୍ଧ୍ୟାରେ ସ୍ନେହ-ବୋଳା ସୁଗନ୍ଧ ଅନୁଭୂତି ତାଙ୍କୁ ମୋ ପାଖକୁ ଟାଣି ଆଣିବ ଠିକ୍ କୁହୁକ ପରି ।

ମନୁ ଭାଇନାଙ୍କ କଥା ଭାବି ମୁଁ ଟିକିଏ ଅନ୍ୟମନସ୍କ ହୋଇ ପଡ଼ିବାର ଦେଖି ସ୍ୱପ୍ନା ଆଗଅପେକ୍ଷା ଅଧିକ ହସି ହସି କହିଲେ—

‘ ଧନ୍ୟ ତୁମର ଚିନ୍ତା ଭଉଣୀ । ତୁମର ଏ ଚିନ୍ତା ଦେଖିଲେ ମତେ ବେଳେ ବେଳେ ଭାରି ଭୟ ଲାଗୁଚି । ଆଶଙ୍କା ହେଉଚି ମୋର ସୁନା ଭଉଣୀର ମୁଣ୍ଡ ଆଉ ଖରାପ ହୋଇଯିବକି ?

କହିଲି—“ସେ ଭୟ କାହିଁକି କରୁଛ ସ୍ୱପ୍ନା । ଚିନ୍ତା ତ ମୋର ଅସରନ୍ତି । ଅନିଶ୍ଚିତ କଳ୍ପନା ମଧ୍ୟରେ ମୁଁ ସମୟେ ସମୟେ ଅନେକ ଦୂର ଆଗେଇ ଯାଉଚି ବୋଲି ସ୍ଥୂଳ ଶରୀରରେ ମୋର କିଛି ବ୍ୟତିକ୍ରମ ଘଟି ନାହିଁ । ମୁଁ ଠିକ୍ ଅଛି ଭଉଣୀ ।”

ସେଦିନ ଆଉ କିଛି କଥା ପଡ଼ି ନାହିଁ । ସଂଧ୍ୟାହେଲାରୁ ଦୁହେଁ ବଗିଚାରୁ ଘରକୁ ଗଲୁ । ସୁରେନ୍ଦ୍ର ବାବୁଙ୍କ ଆସିବା ବାଟକୁ ମୁଁ ଚାତକ ପରି ଅନାଇ ରହିଥାଏ ରହୁଁ ରହୁଁ ରାତି ନଅଟା ହେଲା ତେବେ ମଧ୍ୟ ସେ ଫେରିଲେ ନାହିଁ । କେଉଁଦିନ ସେ ଏତେ ରାତି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବୁଲନ୍ତି ନାହିଁ । ଆଜି ମୋ ପାଇଁ ମନୁ ଭାଇନାଙ୍କ ଖବର ବୁଝିବା ସକାଶେ ସେ ରାତି ୧୦ଟା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ

ବାହାରେ ବୁଲୁଚନ୍ତି—କଥାଟା ଭାବି ଭାବି ମତେ କିପରି ଅଡୁଆ ଅଡୁଆ ଲାଗିଲା । ବହୁତ ସମୟ ଅପେକ୍ଷା କରି କରି ସ୍ତ୍ରୀଙ୍କୁ ସେତେବେଳେ ନିଦ ଲାଗି ଯାଇଥାଏ ଝରକା ପାଖରେ ବସି ମୁଁ ଚାହିଁ ରହିଥାଏ ସୁରେନ୍ଦ୍ର ବାବୁଙ୍କୁ ।

ରାତି ପ୍ରାୟ ବାରଟା ବେଳକୁ ସେ ଘରକୁ ଫେରିଲେ । ପ୍ରଥମେ ପ୍ରଥମେ ମୁଁ ତାଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ଆଳାପ କରିବାକୁ କିପରି କୁଣ୍ଠବୋଧ କରୁଥିଲି । କିନ୍ତୁ ସ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ଅନୁରୋଧରେ ବାଧ୍ୟ ହୋଇ ତାଙ୍କ ସଙ୍ଗେ କଥାବାର୍ତ୍ତା କଲି । ଆଜି ମୋର ପାଇଁ ସେ ବହୁତ ପରିଶ୍ରମ କରି କ୍ଳାନ୍ତ ହୋଇ ଫେରିଚନ୍ତି ବୋଲି କୃତଜ୍ଞତା ଦେଖାଇ କହିଲି—

"ଅଖିଆ ଅପିଆ ଏତେ ରାତି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବୁଲିବା କି ଦରକାର ଥିଲା । ମନୁଭାଇନାଙ୍କ ଖବର ଆଜି ନ ବୁଝି କାଲି ବୁଝିଥିଲେ କଅଣ ହୋଇ ନ ଥାନ୍ତା ?"

ଦେଖିଲି ମୋର ଏ କଥା ଶୁଣି ସୁରେନ୍ଦ୍ରବାବୁଙ୍କର ମୁହଁଟା ହଠାତ୍ ଶୁଖିଗଲା । ସେ ଆସିବା ପୂର୍ବରୁ ମନରେ ମୁଁ କେତେ ଆଶା ବାନ୍ଧିଥିଲି । କିନ୍ତୁ ତାଙ୍କର ଶୁଖିଲା ମୁହଁକୁ ଦେଖି ଅଜଣା ଆଶଙ୍କାରେ ଛାତିଟା ମୋର ଖୁବ୍ ଜୋରରେ କମ୍ପିବାରେ ଲାଗିଲା । ଯେଉଁ କାମ ପାଇଁ ସେ ଏତେ ରାତି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବାହାରେ ଥିଲେ ସେ କଥାର କିଛିମାତ୍ର ଉପକ୍ରମ ନ କରି ବଡ଼ ଅନ୍ୟମନସ୍କ ଭାବରେ ସେ ମତେ କହିଲେ

"ତୁମେ ସବୁ ଖାଇସାରିଚ ନା ମତେ ଅପେକ୍ଷା କରି ବସିଚ ?" କହିଲି—"ଆମେ କେହି ଖାଇ ନାହୁଁ ।"

"ବଡ଼ ବୁଦ୍ଧିମାନର କାମ କରିଚ"

ତାଙ୍କର ଏ କଥାଟା ମତେ ଆଜି ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ନୂଆ ଧରଣର

ଶୁଣାଗଲା । ଏପରି ବ୍ୟଙ୍ଗ ଓ ବିରକ୍ତି ପୂର୍ଣ୍ଣ ଉତ୍ତର ତାଙ୍କଠାରୁ ଅସଲ ଦିନଠାରୁ ମୁଁ କେବେ ଶୁଣି ନାହିଁ । ସୁରେନ୍ଦ୍ର ବାବୁ ଆଜି ହଠାତ୍ ଏତେ ଗମ୍ଭୀର ହୋଇ ପଡ଼ିଚନ୍ତି କାହିଁକି ? ସତକହୁଚି ସେଦିନ ତାଙ୍କ ମୁହଁକୁ ଚାହିଁ ଏତେ ଡରିଯାଇଥିଲି ଯେ ମନୁଭାଇନାଙ୍କ ଖବର ପଚାରି ବୁଝିବାକୁ ମୋର ଆଦୌ ସାହସ ହେଲା ନାହିଁ । ତା ପରେ ସେ ଯାହା କରି ବସିଲେ ତା' ଦେଖି ବିସ୍ମୟର ସୀମା ମଧ୍ୟ ମୋର ରହିଲା ନାହିଁ ।

ତାଙ୍କ ଅପେକ୍ଷାରେ ସମସ୍ତେ ଅଣିଆ ଅପିଆ ରହିଥିଲେ ମଧ୍ୟ ସେ ସବୁ ପାଶୋରି ଯାଇ ସେ ଗଲେ ବିଛଣା ସଜାଡ଼ି ଶୋଇ-ବାକୁ । କଥାଟାର ରହସ୍ୟ ମୁଁ କିଛି ଠଉରେଇ ପାରିଲି ନାହିଁ । ଲୁଚ୍ଚା ତ କେତେ ବେଳୁଁ ଶୋଇ ପଡ଼ିଚନ୍ତି । ପୁଟୁଳା ଟୋକାଟା କିଛି ସମୟ ଭୁଲେଇଲାପରେ ସେଇ ସୋଫେରି ଘର ବାରଣ୍ଡାରେ ଲମ୍ବ ହୋଇ ପଡ଼ି ଯାଇଚି । ମୁଁ ଏବେ କଅଣ କରିବି ? କେଉଁ କଥା ଯେନା ସୁରେନ୍ଦ୍ର ବାବୁ କାହାକୁ କିଛି ନକହି ଉପବାସରେ ଗଲେ ଶୋଇବାକୁ । କାହା ଉପରେ ତାଙ୍କର ଏ ରାଗ ମିଶା ଅଭିମାନ । ତେବେ କଅଣ ସେ ମନୁଭାଇନାଙ୍କ ଖବର କିଛି ନପାଇ ବୁଲି ବୁଲି କ୍ଲାନ୍ତ ହୋଇପଡିଚନ୍ତି ବୋଲି ରାଗ କରିଚନ୍ତି ? ନିଜ ଇଚ୍ଛାରେ ସେ ଯେତେବେଳେ ଏ କାମଟା କରିବାକୁ ଗଲେ ସେତେବେଳେ ରାଗ ସେ କରିବେ ବା କାହାଉପରେ ?

ବଡ଼ ସନ୍ଦେହରେ ପଡ଼ିଲି । କିଛି ଉପାୟ ନଦେଖି ଧୀରେ ଧୀରେ ତାଙ୍କ ଖଟ ପାଖକୁ ଗଲି । ମୁହଁ ଖୋଲି କିଛି ପଚାରିବାକୁ ମୋର କାହିଁକି କଣ୍ଠ ରୁଦ୍ଧ ହୋଇ ଯାଉ ଥାଏ । ମତେ ନୀରବରେ ଛିଡ଼ା ହେବାର ଦେଖି ସେ କହିଲେ—

"ଲୁଚ୍ଚାକୁ ଡାକି ଖାଆପିଅ କରି ସତ୍ତ ବସ୍ତ ହୋଇ

ଗଲଣି ।" ପଚାରିଲି—"କିନ୍ତୁ ଆପଣ କାହିଁକି ଅଖିଆରେ ଶୋଇଚନ୍ତି ?" "ମୋର ଦେହଟା ଭଲ ଲାଗୁନାହିଁ । ମୁଣ୍ଡ ଖୁବ୍ ଜୋର୍‌ରେ ବାନ୍ଧୁଚି । ଖାଇଲେ ମୋର ଦେହ ଅଧିକ ଖରାପ ହେବ । ମୋ ପାଇଁ କିଛି ଭାବିବାର ନାହିଁ । ତୁମର ତୁମେ ଖାଇବା ପିଇବା କର ।"

ଏହାପରେ ମୁଁ ଆଉ ତାଙ୍କୁ କଅଣ କହିବି ? ରୋଗର ବାହାନା ଦେଖାଇ ମନର ଭାବକୁ ସେ'ତ ବେଶ୍ ଲୁଚାଇ ରଖି ପାରିଲେ । ମୁଣ୍ଡ ବାନ୍ଧୁଚି, ବୋଲି କହି ସୁଦକ୍ଷ ଡାକ୍ତରଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ ଭୁଲାଇ ଦିଆଯାଇ ପାରେ । ଆଉ ମୁଁ ବା କିଏ ?

କିନ୍ତୁ ମତେ ଆଉ ବେଶି ସମୟ ଭାବିବାକୁ ପଡ଼ିଲା ନାହିଁ । ସୁସ୍ମା ବଳେ ବଳେ ନିଦରୁ ଉଠି ସୁରେବାବୁଙ୍କୁ ଟାଣି ଓଠାଇ ଖାଇବାକୁ ଯୋଗାଡ଼କରି ବସିଲେ । ସବୁକଥା ଭୁଲିଯାଇ ମୁଁ ମଧ୍ୟ ଗଲି ଖାଇବାକୁ ।

ତେର

ଭାଗ୍ୟରେ ଯାହାଥାଏ ତାହାଯଦି ହୁଏ ବୃଥାଟାରେ ତେବେ ମଣିଷ ଜୀବନରେ ଏତେ ଅଶାନ୍ତି ଆସେ କାହିଁକି ? ଆଶା—ଅଭିଳାଷର ଭଙ୍ଗା ଗଢ଼ା ଭିତରେ ପଡ଼ି ମଣିଷ ଏତେ ଛଟପଟ ହୁଏ କାହିଁକି ? କାହିଁକି ମିଛଟାରେ ମନ ଭିତରେ ନିଆଁ ଜାଳି ସନ୍ତୁଳ ହୁଏ ।

ମନୁ ଭାଇନାଙ୍କୁ ମୋର ବୋଲି ଭାବି ମୁଣ୍ଡଉପରେ ଦୁଃଖର ପାହାଡ଼ ବୋଝ ଲଦି ଡେଇଁ ପଡ଼ିଥିଲି ଜଳନ୍ତା ନିଆଁକୁ । ଅବନତ ଅସ୍ମା ମୋର ତଳି ପଡ଼ିଥିଲା ତାଙ୍କର ସବୁଗିଅ ମନଭୁଲା-ଣିଆ କଥାରେ । ଅପଥାଆଶା—ଅଭିଳାଷ ମନରେ ପୋଷି ପ୍ରେମର ଅର୍ଘ୍ୟ ନେଇ ଅଗେଇ ଯାଇଚି ମରଣ ମୁହଁକୁ । ଯୌବନର

କାଉଁରୀ ପରଶ ଲାଗିବା ଦିନଠାରୁ ମନର ସୁନେଲି ଭାବନାଟା ଅଟେ ଅଟେ ଜୁଆର ପରି ମାଡ଼ି ଆସିଛି । ବୟ ଭେଦ ଯୌବନରେ କଣ୍ଟକିତ ହୋଇ ମୁଁ ହରାଇ ବସିଛି ନାରୀତ୍ୱର ଗର୍ବ । ଅବିବେକୀ ପୁରୁଷର ଫତୁର ପୌରୁଷରେ ଭୁଲିଯାଇ ସମାଜର ସୁଶୃଙ୍ଖଳ ବାଧ୍ୟବନ୍ଧ ଆଇନ୍‌କୁ ମୁଁ ଜାଣି ଜାଣି ପଦାଘାତ କରିଛି । ମାୟାମୃଗ ପଛରେ ଧାଇଁ - ଧାଇଁ ମୋର ଅଶାନ୍ତ ଜୀବନରେ ଅଲିଭା ନିଆଁ ମୁଁ ଇଚ୍ଛା କରି ଜଳାଇ ଦେଇଛି ।

ତା'ଆରଦିନ ସକାଳୁ ଗାଧୋଇ ଆସି ପାଖ ଘରେ ଲୁଗା ପାଲଟିଲାବେଳେ ଶୁଣିପାରିଲି ସୁରେନ୍ଦ୍ରବାବୁ ଓ ଜ୍ୟୋତ୍ସ୍ନାଙ୍କର କଥାବାର୍ତ୍ତା । ମତେ ଲୁଚେଇ ସେ ବୋଧେ କାଲି ରାତିର ଘଟଣା-ଗୁଡ଼ିକ ଜ୍ୟୋତ୍ସ୍ନାଙ୍କ ଆଗରେ କହୁଥିଲେ । କାନ ଦେଇ ଶୁଣିଲି ସୁରେନ୍ଦ୍ରବାବୁ କହୁଚନ୍ତି —

'ମନୁବାବୁଙ୍କୁ ବହୁତ ବୁଝେଇଲି, କିନ୍ତୁ ସେ ଏକାବାରେକେ ନାରାଜ । ବେଶି ବଳାବଳ କଲାରୁ ଶେଷରେ ସେ ମତେ ଧମକ୍ ଦେଇ କହିଲେ ଜଣେ ସ୍ୱେଚ୍ଛାଚାରୀ ଝିଅ ପାଇଁ ଆପଣଙ୍କର ଏ ଅନଧିକାର ଅନୁରୋଧ ଧୃଷ୍ଟତା ଛଡ଼ା ଆଉ କଅଣ ହୋଇପାରେ ।"

ଆଉ ଶୁଣି ପାରିଲି ନାହିଁ । ଗୋଡ଼ ମୋର ଅଟେ ଅଟେ ଭାଙ୍ଗିଗଲା । ଯେଉଁଠି ଠିଆ ହୋଇଥିଲି ସେଇଠି ବସି ପଡ଼ିଲି । କାନରେ ଶୁଣି ମଧ୍ୟ କଥାଗୁଡ଼ାକ ବିଶ୍ୱାସ କରିବାକୁ ମନ ହେଲା ନାହିଁ । ମନୁଭାଇନା—ମୋର ଅତି ଆଦରର ମନୁଭାଇନା ସତେ କଅଣ ମତେ ପର କରିଦେବେ ? ଭରସା ଦେଇ ମାଇକିନିଆଁ ଜୀବନ ସହିତ ସେ କ'ଣ ଏପରି ବିଚିତ୍ର ଖେଳ ଖେଳି ବସିବ ? ଭୀଷ୍ମ ପ୍ରତିଜ୍ଞା ତାଙ୍କର କ'ଣ ଏତେ ଶିଘ୍ର ଭାଙ୍ଗି ପଡ଼ିବ ? ଭାବିଲି— ସୁରେନ୍ଦ୍ରବାବୁ ଭୁଲ୍ କହୁଚନ୍ତି । ମୋର ଭବିଷ୍ୟତକୁ ପୋଡ଼ି ଜାଳି

ଭସ୍ମକର ଦେବାକୁ ତାଙ୍କର ଏ ପ୍ରତାରଣା ଓ ଛଳନା । ମନ ଭ୍ରଉନାଙ୍କ ପାଖକୁ ସେ ଖଲ୍‌ଖୁଲ୍ ଯାଉନାହାନ୍ତି । ନିଜର ସୌଖିନ୍‌ରେ ବାହାରେ ବୁଲି ବୁଲି ମନକୁ ଫାନ୍ଦ ମିଛକଥା ବଖାଣି ବସିଚନ୍ତି । ମନ ଭ୍ରଉନା ମୋର - ପ୍ରାଣ ଦେଇ ସେ ମତେ ଭଲ ପାଅନ୍ତି । ମୋ ପାଇଁ ତାଙ୍କର ଅନ୍ତର କାନ୍ଦେ,ବର୍ତ୍ତିମାନବ କାନ୍ଦୁଥିବ । ମୁଁ ଯିବ । ଏ ଘରେ ଆଉ ଦ୍ୱଣ୍ଡେ ରହିବ ନାହିଁ । ଛଳନାରେ ଭୁଲିଯାଇ ଯଥେଷ୍ଟ ମୁଁ ଭୁଲ୍ କର ସାରଚ ।

ପୁଣି ଶୁଣିଲି ସୁରେନ୍ଦ୍ର ବାବୁଙ୍କ କଥା—'ଦେଖ୍, ଲ୍ଲପ୍ସା, ଏକଥା ବର୍ତ୍ତମାନ ତାଙ୍କ ଆଗରେ କହିବୁ ନାହିଁ । ମନରେ ଦୁଃଖ କରିବେ ।"

ଲ୍ଲ-ଲ୍ଲ-କ୍ର ମନଗଢ଼ା କଥା ।

ମନ ମୋର ଶକ୍ତ ହୋଇ ଉଠିଲା ସୁରେନ୍ଦ୍ର ବାବୁଙ୍କ ପ୍ରତି । ପାଠ ପଢ଼ି ଶିଷ୍ଟତାର ଦ୍ୱାର ସେ ବୋଧେ ମାଡ଼ି ନାହାନ୍ତି । ମୋ ପର ଜଣେ ଯୁବତୀକୁ ଘରେ ରଖି ଆବରଣ ତଳେ ସେ ଗୁହାନ୍ତି ନରକର ସୃଷ୍ଟି । ମୁଁ ତାଙ୍କର କିଏ ? କେଉଁ ପରିଚୟରେ ସେ ମୋର ଏତେ ଆପଣାର ହେବାକୁ ଯାଉଚନ୍ତି । ମନ ହେଲା ଧାଇଁ ଯାଇ କହିବାକୁ – ମୋ ପାଇଁ ବହୁତ କଷ୍ଟ ସହିଲେଣି । ଏଣିକି ମୁଁ ଯାଉଚି ମୋ ଦୁଃଖରେ ।

ପୁଣି ଭାବିଲି ଲ୍ଲପ୍ସାଙ୍କ କଥା । କେତେ ଯତ୍ନରେ କେତେ ଆଗ୍ରହରେ ସେ ମୋରକଥା ବୁଝୁଚନ୍ତି । ପରିଚୟହେବାର ପରଠାରୁ ସେ ମୋ ଦୁଃଖରେ ସମ ଦୁଃଖୀ । କିପରି ତାଙ୍କ ପ୍ରାଣରେ ହଠାତ୍ ଆଘାତ ଦେବାକୁ ଯିବ । ମନତାଙ୍କର ମଉଳି ଯିବ ।

ଭାଇଙ୍କଠାରୁ ମୋ କରୁଣ ଭବିଷ୍ୟତର ସୂଚନା ପାଇ ଲ୍ଲପ୍ସାଙ୍କର ମୁହିଁ ଏକଦମ୍ ଫିକାପଡ଼ି ଯାଇଥିଲା । ମନର ଭାବକୁ ଯଥା

ସମ୍ଭବ ଲୁଚେଇ ରଖି ସବୁଦିନ ପରି ସେ ମୋ ପାଖକୁ ଆସିଲେ । କିଛି ନଜାଣିଲା ପରି ପଚାରିଲେ —"କଅଣ ଏତେ କଥାବାର୍ତ୍ତା ପଡ଼ିଥିଲମ ?"

ଟିକିଏ ରହି ସ୍ୱପ୍ନା ଅତି ସାଧାରଣ ଉତ୍ତର ଟିଏ ଦେଇ ଥିଲେ । ଅଜଣା ଦୁଃଖରେ ମନ ମୋର ଘାଣ୍ଟି ଗଲାଟି ହେଲା ବେଳେ ମଧ୍ୟ ନହସି ରହି ପାରିଲି ନାହିଁ । ହସି ହସି କହିଲି —"ମୋ ନିକଟରେ ଧରା ପଡ଼ି ଯାଇଚ ସ୍ୱପ୍ନା । ଭାଇ ଭଉଣୀଙ୍କର କଥାବାର୍ତ୍ତା ମୁଁ ସବୁ ଶୁଣି ପାରିଚି । ଏଥର ମୋ ଭାଗ୍ୟ ମତେ ଆଦରିବାକୁ ଦିଅ ।"

ବଡ଼ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହେଲି । ମୋ କଥାର କୌଣସି ଉତ୍ତର ନଦେଇ ଭେଁ ଭେଁ ହୋଇ ସେ କାନ୍ଦପକାଇଲେ । ମୋ ପାଇଁ ମୁଁ ଯେତେ ଦୁଃଖ ଅନୁଭବ କରୁଚି ସ୍ୱପ୍ନା କରୁଚନ୍ତି ତା'ଠାରୁ ଢେର ବେଶୀ । ଭଙ୍ଗାସ୍ୱରରେ କହିଲି —'ଭାଗ୍ୟରେ ଯାହା ଥିବ ତା, ହେବାର ହେବ, ସୁରେନ୍ଦ୍ର ବାବୁଙ୍କ କଥାରେ ମନୁଭାଇନା ନାରାଜ ହେଲେ । ଧୈର୍ଯ୍ୟ ଧୋର ତେବେ ସୁଭାଗିଣି ନାହିଁ ଭଉଣୀ । ମରଣ ମୁହଁକୁ ଆସିଚି ଯେତେବେଳେ ନିଶ୍ଚୟ ମତେ ଥରେ ତାଙ୍କ ପାଖକୁ ଯିବାକୁ ପଡ଼ିବ ।"

ଆଉ ବେଶି କିଛି କହିଲି ନାହିଁ । ଥରିଲା କଣ୍ଠ ମୋର ଆପେ ଆପେ ବନ୍ଦ ହୋଇଗଲା । ଘୁଞ୍ଚି ପିଛି ହୋଇ ସ୍ୱପ୍ନାଙ୍କୁ ଛାଡ଼ି ଚାଲିଗଲି ବଗିଚା ଭିତରକୁ । ଚମ୍ପାଗଛ ମୂଳରେ ପ୍ରତିଦିନ ବସେ ଆଜି ମଧ୍ୟ ବସିଲି । ଦୁଃଖିଣୀ ହୋଇ ମନୁଭାଇନାଙ୍କର କଥା ମତେ ଅଥୟ କଲା । ସୁରେନ୍ଦ୍ର ବାବୁ ଯଦି ସତ କହୁଥାଆନ୍ତି ତେବେ···

ବୋଉର ନିଖୁରି ମୁହଁ, ଲତାର ଅଝଟ ପଣିଆ, ଗାଁର କୁଆ ବଣି ସବୁ ଚୋଟିର ଗୋଟିଏ ହୋଇ ମୋର ସେତେବେଳେ

ମନେ ପଡ଼ୁଛି । ମତେ ଝୁରି ଝୁରି ବୁଢ଼ୀ ଦିନରେ ବୋଉ ବୋଧେ ବାଛୁଣୀ ଧରି ବସି । ସୁଖର ଭବିଷ୍ୟତ୍ ଗଢ଼ିବ ବୋଲି ତାର ମାତୃହୃଦୟରେ କି ଗଭୀର ଦୁଃଖ ମୁଁ ନ ଦେଇଚି । ପରଘର ବୁଜୁଳା ବୋଲି କେତେ ହେଲା ଖେଲାରେ ପିଲଟି ଦିନରୁ ସେ ମତେ ବଢ଼େଇ ଆଣିଥିଲା । କିନ୍ତୁ ମୁଁ କଲି କଅଣ ? ଜାଣି ଜାଣି ତାର ମେରୁଦଣ୍ଡ ଭାଙ୍ଗି ଦେଲି, କିଅନ୍ତା ମଣିଷର ଜିଅଁ ଲିଆ ପରଣ ମତେ ପାଗଳ କରି ଦେଲା । ସମ୍ଭବ ଅସମ୍ଭ ଜ୍ଞାନ ମୋର ରହିଲା ନାହିଁ, ଭଲ ମନ୍ଦ ବିଗ୍ଭର ମୁଁ କଲି ନାହିଁ । ମନଇଚ୍ଛା ଡେଇଁ ପଡ଼ିଲି ଜଳନ୍ତା ନିଅଁ କୁ ।

ଛି-ଛି-ମୁଁ କଅଣ ମୁଁ ଭାବୁଯାଉଚି । କାହା ଉପରେ ଅବିଶ୍ୱାସ କରି ମୁଁ ଏତେ ଅସାର କଳ୍ପନା କରୁଚି । ମନୁଭାଇନାଙ୍କର ମନ ଏତେ ଶୀଘ୍ର ଭାଙ୍ଗିଯିବ କାହିଁ କି ? ସେପରି ଦୋଷ ବା ମୁଁ କଅଣ କରିଚୁ ଯେ ସେ ମତେ ଗ୍ରହଣ କରିବାକୁ ନାରାଜ ହେବେ । ମୋ ଠାରୁ ଦୁନିଆରେ ତାଙ୍କର ଆଉ କିଏ ନିଜର ଅଛି ? ମୋର ହତାଶିଆ ପ୍ରାଣରେ ସେଇତ ଅଙ୍କ ନେଇଥିଲେ ରଙ୍ଗର୍ ଆଶା । ତାଙ୍କର ଦମ୍ଭ ପାଇ ମୁଁ ତ ସଂସାର ଭୁଲିଚି, ଅଥଳ ପାଣିକୁ ଭସାଇ ଦେବି ସେ ଏବେ କିପରି ଚୁପ୍ ହୋଇ ବସି ରହିବେ ?
ଗାଁ ଛାଡ଼ି ଧାଇଁ ଆସିଚି ବୋଲି ହସି ହସି ସେ ମତେ ବେଶି ଆଦର କରି ବସିବେ । ମୋର ମନ ବାଢ଼ିବା ପାଇଁ ସୁରେନ୍ଦ୍ର ବାବୁଙ୍କ ସେ ହୁଏତ ଛଳନା ଦେଖାଇ ପାରିଥାଆନ୍ତି । ନ୍ୟାୟତଃ ମୁଁ ତାଙ୍କର । ତାଙ୍କର ଆଦରର୍ ରାଣୀ ଚିରଦିନ ତାଙ୍କର ସେବା କରି ରହିବ ।

ସେଦିନ ଭାବିଲି ଅନେକ, କିନ୍ତୁ ଏକୁଟିଆ ତାଙ୍କ ପାଖକୁ ଯାଉଚି କିପରି ? ଗୋଡ଼ ଛାଡ଼ି ଘରୁ ଆସିଲା ବେଳେ ଉତ୍ତେଜନା

ବଶତଃ ଏକୁଟିଆ ଯାଇ ପାରୁଥାନ୍ତି । ଏବେ ସ୍ୱେଚ୍ଛାଚାର ବନ୍ଧନରେ ପଡ଼ିଛି । ସହରର ଜନଗହଳି ରାସ୍ତାରେ ଏକେଲା ଯିବାକୁ ମନରେ କାପରି ଦ୍ୱିଧା ଆସିଲା । କଅଣ କରିବି କିଛି ଠିକ୍ କରି ପାରିଲି ନାହିଁ ।

ଗୁପ୍ତା ଆସି ପଚାରିଲେ—"ବେଳ ତ ଅସି ଗଡ଼ିଲାଣି, ଖାଇବା ଆଉ କେତେ ବେଳେ ହେବ ।"

ସତେ ତ, ଦିନ ଆଉ ବେଶି ନାହିଁ । ମୋ ପାଇଁ ଗୁପ୍ତା ଏତେବେଳେ ଯାଏଁ ଅଖିଆ ଅଛନ୍ତି । ମନେ ମନେ ବଡ଼ ଲଜ୍ଜିତ ହେଲି । ମୁଁ ନଖାଇଲେ ଗୁପ୍ତା ଖାଆନ୍ତି ନାହିଁ, ଏ ଖିଆଲଟା ମନରେ ମୋର ତୁକ୍ର ନଥିଲା । କହିଲି—"ବଡ଼ ଭୁଲ୍ କରିଛି ଗୁପ୍ତା, ବସୁ ବସୁ ବସିଯାଉଛି । ଚାଲ ଯିବା ଖାଇବାକୁ ।"

ପେଟକୁ ମୋର ଭାତ ସେଦିନ ଆଦୌ ରୁଚିଲା ନାହିଁ । ବାଧ୍ୟ ହୋଇ ଥାଳି ପାଖରେ ବସି ରହିଲି । ସବୁ ଲକ୍ଷ୍ୟ କଲେ ଗୁପ୍ତା । ମୋପାଇଁ ତାଙ୍କର ମନଟି ମଧ୍ୟ ମରିଯାଇଥାଏ ।

କିଛି ସମୟ ପରେ ସେ ମତେ କହିଲେ—"ମୁଁ ଠିକ୍ କରିଛି ଆଜି ସଂଧ୍ୟାରେ ତୁମକୁ ନେଇ ମନୁବାବୁଙ୍କ ପାଖକୁ ଯିବାକୁ । ଭାଇ ଅବଶ୍ୟ ତାଙ୍କ ବସା ଆମକୁ ଚିହ୍ନେଇ ଦେଇ ଆସିବେ ।"

କହିଲି—"ମୋ ପାଇଁ ତୁମେ ପୁଣି କାହିଁକି ଦହଗଂଜ ହେବ ? ଥରେ କହିଛି ମୋ ଭାଗ୍ୟ ମତେ ଆଦରିବାକୁ ଦିଅ । ଅଲକ୍ଷଣୀ ଟା ଉପରେ ଆଉ ବେଶି ଦିନ ଶ୍ରଦ୍ଧା ରଖନାହିଁ । ଉଡ଼ନ୍ତା ଚଢ଼େଇ ମୁଁ ଉଡ଼ିଯିବି ।"

ଗୁପ୍ତା ନୀରବ ରହିଲେ । ମତେ ସାନ୍ତ୍ୱନା ଦେବାକୁ ସେ ବୋଧେ କିଛି ଉତ୍ତର ଖୋଜି ପାଇଲେ ନାହିଁ ।

ପୁଣି କହିଲେ—"ରହିଲା କେତେ ଦିନ ଆଉ ଯାଉଛ

ରଖିବ ଭଉଣୀ । ଅସିବା ଦିନଠାରୁ ବହୁତ ଉପକାର ମୁଁ ତୁମଠାରୁ ପାଇଛି । ଭବିଷ୍ୟତ୍‌ରେ ମୁଁ ଯେଉଁଠି ଥିବି ତୁମ କଥା ମୋର ନିଶ୍ଚୟ ମନେ ପଡ଼ିବ । ତୁମ ସ୍ନେହର ପ୍ରତିଦାନ ମନେ ରଖିବା ବ୍ୟତୀତ ମୁଁ ଆଉ କଅଣ ଦେଇପାରେ । ନିଅଁଗିଲା କାହାଣୀ ମୋର ସବୁ ଶୁଣିଛ, ପୁଣି ମଧ୍ୟ ଶୁଣିବ ।”........ଆଉ କଅଣ କହିବା ପୂର୍ବରୁ ପୁଷ୍ପା ବଡ଼ ଭଙ୍ଗା ସ୍ୱରରେ କହିଲେ—

“ବୃଥାଟାରେ କାହିଁକି ଏତେ ହତାଶ ହେଉଛ ଭଉଣୀ । ସମାଜ ଆଗରେ ଦାବୀ ତୁମର ନିଶ୍ଚୟ ପୂର୍ଣ୍ଣ ହେବ ।”

ମାମୁଲି ଚଳନ୍ତାଧାରି—ସାଧାରଣ ସାନ୍ତ୍ୱନା, ପୁଷ୍ପାଙ୍କର କହିବାର କଥା ସେ କହିଲେ । କିଛି ପ୍ରତିବାଦ କଲି ନାହିଁ ।

ବୁଡ଼ି ଯାଉ ଥିବା ସୂର୍ଯ୍ୟଙ୍କୁ ଚାହିଁ ମୁଁ ପୁଣି ଭାବିଲି ଅନେକ କଥା............. ....ଲୁହ ପୋଛି କେତେ ବୁଝେଇଲେ ମଧ୍ୟ ପୁଷ୍ପା ଏକା ଜିଦ୍ ଧରିଲେ ମୋ ସଙ୍ଗେ ଯିବାକୁ । ନାହିଁ କରି ପାରିଲି ନାହିଁ । ଖଣ୍ଡିଏ ସାଇକଲ୍ ରିକ୍‌ସାରେ ଦୁହେଁ ବାହାରିଲୁ ମନୁଭାଇନାଙ୍କ ପାଖକୁ । ସୁରେନ୍ଦ୍ରବାବୁ ଆଗେ ଆଗେ ସାଇକଲ୍‌ରେ ଯାଉଥାଆନ୍ତି । ଗାଁରେ ଥିଲାବେଳେ ସବୁବେଳେ ମନୁଭାଇନା ମୋ ପାଖକୁ ଆସନ୍ତି । ଆଜି କିନ୍ତୁ ଭଙ୍ଗାଟୁଲି ଧରି ମୁଁ ଧାଇଁଛି ତାଙ୍କ ପାଖକୁ । ଦୀର୍ଘ ବ୍ୟବଧାନ ପରେ ତାଙ୍କର ମୋର ମିଳନ ହେବ ।

ସହରର ବିଜୁଳିବତୀ ଗୁଡ଼ିକ ଥୋପା ହୋଇ ସେତେବେଳକୁ ଜଳି ସାରିଲେଣି । ମତେ ସବୁ ନୂଆ ନୂଆ ଲାଗୁଥାଏ । କି ବିଚିତ୍ର ଏ ଦୁନିଆର କାରବାର କିଏ କେତେ ବେଳେ କେଉଁ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ କେଉଁଠିକି ଯାଉଛି ତାର ହିସାବ ରଖୁଛି କିଏ ?

କେଉଁ ଗାଁର ଝିଅ ହୋଇ ମୁଁ କେଉଁଠି ଯାଇଚି ଭବିଷ୍ୟତ୍ ଗଢ଼ିବାକୁ । ଭଲପାଇବାକୁ ଭଲକର ମୋ ପର କିଏ ଏତେ ଦହଗଂଜ ହୋଇ ମରୁଛି । ସ୍ତ୍ରୀ-ସୁଲଭ-ଲଜ୍ଜା ମୋର କୁଆଡ଼େ ଗଲା ?……

ରିକ୍ସା ଯାଇ ରହିଲା ଗୋଟିଏ ନାଲିରଙ୍ଗର ଏକମହଲା-କୋଠା ପାଖରେ । ଆମେ ରିକ୍ସା ଭିତରେ ବସିଥାଉଁ, ସୁରେନ୍ଦ୍ର-ବାବୁ ଘର ଭିତରକୁ ଯାଇ ଫେରି ଆସି କହିଲେ—"ମନୁବାବୁ ବୋଧେ ବାହାରକୁ ବୁଲି ଯାଇଛନ୍ତି । ତୁମ ଦୁଇଜଣ ଯାଅ ଘର ଭିତରେ ଅପେକ୍ଷା କର ତାଙ୍କୁ । ମୁଁ ଯାଉଛି—ଫେରିବି ଘଣ୍ଟେ ଦୁଇ ଘଣ୍ଟା ପରେ ।"

ସୁରେନ୍ଦ୍ରବାବୁ ଚାଲିଗଲେ । ଅତି ପରିଚିତ ଜାଗାପରି ସୁସ୍ମା ମତେ ଟାଣି ନେଲେ ଘର ଭିତରକୁ । ଘରଭିତରର ସାଜସଜା ଦେଖି ଆଖି ମୋର ଝଲସି ଗଲା । ଗାଁରୁ ଫେରି କେତେ ରଙ୍ଗରେ ମନୁଭାଇନା ଘର ସଜେଇଛନ୍ତି । ନୂଆ ନୂଆ ଧରଣର ଫଟୋ—ଫେସନିଆ ଚଉକି ଟେବୁଲ୍—ବଡ଼ ବଡ଼ ଝକ୍‌ଝକିଆ ଆଇନା--ସବୁତ ରହିଛି ଏକ ସଙ୍ଗରେ । ବେଶ୍ ଅଡ଼ାରେ ଡାହାଲେ ଅଛନ୍ତି ।

ଘରଟାକୁ ତନ୍ନ ତନ୍ନ କରି ମୁଁ ଦେଖିଲାବେଳେ ସୁସ୍ମା ଟେବୁଲ୍ ପାଖରେ ବସି କଅଣ ଗୋଟାଏ ପଢ଼ୁଥାଅନ୍ତି । ନଜର ମୋର ପଡ଼ିଲା ସେଇଠି । ମତେ ଦେଖି ସୁସ୍ମା ସେ ଗୁଡ଼ାକ ଲୁଚେଇବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କଲେ, କହିଲି—"କଅଣ ସେ ସୁସ୍ମା ?"

କଅଣ ଟିକିଏ ଭାବି ସୁସ୍ମା ସେସବୁ ମୋ ହାତରୁ ବଢ଼ାଇ ଦେଇ ଅନ୍ୟ ଆଡ଼କୁ ମୁହଁ କରି ବସିଲେ । ଜୀବନରେ ଏପରି ଗୋଟାଏ ମୁହୂର୍ତ୍ତ । ମନୁଭାଇନାଙ୍କର ଚିଠି । ଦେଇଛି କୁମୁଦିନୀ । ଗଢ଼ୁଚି ମୁଁ ।

ଅକ୍ଷରଗୁଡ଼ାକ କାଳକାଳିଆ ଦିଶିଲା । ଚିଠି ଖଣ୍ଡିକ ସଳଖ କରି ଧରି ପାରିଲି ନାହିଁ । ଘନ ଘନ ମୋ ହାତ ଥରିବାରେ ଲାଗିଲା । କଅଣ ମୁଁ ଦେଖୁଚି ? ଆଖି ଆଗରେ କୁମୁଦିନୀର କୋମଳ ଲେଖା, ମନୁଭାଇନା ତେବେ ଶେଷରେ ଏଇଆ କଲେ ? ନିଜକୁ ଅଧିଭିତରେ ରଖି ଚିଠିଟି ଅତି କଷ୍ଟରେ ପଢ଼ିଲି । ...

ପ୍ରିୟ ମନୁବାବୁ,

ତିନିଦିନ ହେଲା ଆପଣଙ୍କର ଦେଖା ନାହିଁ । ଆଜି ନିଶ୍ଚୟ ଆସିବ । ସିନେମା ଦେଖିବାକୁ ଖୁବ୍ ଇଚ୍ଛା ଅଛି । ଆସିଲେ ତୁମ୍ଭେ ଯିବା ।

କଅଣ କରୁଚନ୍ତି ଘରଠାରେ ବସି ବସି ? ନାବ୍ୟ ଜୀବନର ତରଙ୍ଗ ଭିତରେ କିପରି ଆପଣ ବେଳେ ବେଳେ ଅଲଗା ରହୁଚନ୍ତି ? ମୋ ରାଣ, ଆଜି ନିଶ୍ଚୟ ଆସିବେ । ଅନେକ କଥା କହିବାର ଅଛି ।

ଆପଣଙ୍କର
ସ୍ନେହ ପ୍ରାର୍ଥିନୀ କୁମ

ଭାବିଲି—ମୁଁ କଅଣ ସ୍ୱପ୍ନ ଦେଖୁଚି । ଜାଗ୍ରତ ଅବସ୍ଥାରେ ମନୁଷ୍ୟ କଅଣ ସ୍ୱପ୍ନ ଦେଖେ ? ନାଁ ଆଖିଆଗରେ କୁମୁଦିନୀର ପ୍ରେମ ପତ୍ର । ନିଜକୁ ନିଜେ ତେବେ ଅବିଶ୍ୱାସ କରିବି କିପରି ?

ଚିନ୍ତା ଶକ୍ତି ମୋର ଏକାବାରକେ ଲୋପ ପାଇଗଲା । ଗୁରୁଅଡ଼ ମତେ ଅନ୍ଧାର ଦିଶିଲା । କାଠ ପିତୁଳା ପରି ମୁଁ ବସି ରହିଲି ।

ଏଇ ମନୁଭାଇନା—ଯାହାଙ୍କୁ ମୁଁ ସର୍ବସ୍ୱ ଦାନ କରିଚି ସେ ଆଜି ମୋ ସହିତ ଧପ୍ପାବାଜି ଖେଳି ବସିଲେ । କି ଦୋଷ ମୁଁ ତାଙ୍କର କରିଚି । କାହିଁକି ସେ ମତେ ଦାଣ୍ଡରେ ଲୋକହସା

କରିବାକୁ ଗଲେ । ସୁଖରେ ହେଉକି ଦୁଃଖରେ ହେଉ ଜୀବନ— ଯୌବନ ମୋର ଏକରକମ କଟି ଯାଇ ଥାଆନ୍ତା । ଚଞ୍ଚଳତା ଯେଣ ଆମ ଖାନ୍ ଦାନ୍ ବଂଶରେ କଳଙ୍କର ଛାପ ଲଗେଇବାକୁ ପ୍ରବୃତ୍ତ ତାଙ୍କର ହେଲା କାହିଁକି ?

ପୁଣି ଭାବିଲି ଅହଂଗର୍ବୀ କୁମୁଦକୁମାର ସ୍ନେହ ଆଦରକୁ ମନୁଭାଇନା କାଳେ ପ୍ରତ୍ୟାଖାନ କରିଥିବେ । ଦୁଇପକ୍ଷରୁ ସମାନ ଭାବରେ ସ୍ନେହ ଆଦର ନ ଥିଲେ ଲୋକସାନ୍ ମୋର କିଛି ନାହିଁ । ମୁଁ ମୋର ଈପ୍‌ସିତ ଦେବତାକୁ ଫେରି ପାଇବି । ମନରେ ପୁଣି ଉଇଁ ଆସିଲା ନୂତନ ଆଶା ।

ଆଶଙ୍କା ପରେ ପରେ ମନୁଷ୍ୟ ପୁଣି ଯେତେବେଳେ କରିବସେ ନୂତନ ଆଶା, ଦୁଃଖ, ଦୈନ୍ୟର ଉତ୍ପତ୍ତି ହୁଏ ସେଇଠି । ସେଇଠି ହୁଏ ତାର ଚରମ ବିଫଳତା ।

ସୁଧା ଯେପରି ଚୁପ୍ ଚାପ୍, ମୁଁ ମଧ୍ୟ ସେପରି ନୀରବ । ଉକ୍ତ ପରିସ୍ଥିତି ଦୁହିଁଙ୍କୁ ପ୍ରାୟ ମୂକ କରି ଦେଇଥିଲା ।

ମନୁଭାଇନା ଆସିଲେ । ଘର ଭିତରେ ଦୁଇଜଣ ସ୍ତ୍ରୀ ଲୋକ ତାଙ୍କର ଅପେକ୍ଷାରେ ଅଛନ୍ତି ଏକଥା ସେ କଳ୍ପନା ବା କରିବେ କାହିଁକି ? ହଠାତ୍ ଆମକୁ ଦେଖି ସେ କିପରି ଅପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇ ପଡ଼ିଲେ । ମୋ ସହିତ ସୁଧାଙ୍କୁ ଦେଖି ସନ୍ଦେହରେ ପଡ଼ିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ସେ ବିବ୍ରତ ମଧ୍ୟ ହୋଇ ପଡ଼ିଲେ । ମୁହଁର ଭାବକୁ ଲୁଚେଇ ରଖି ସେ ପ୍ରଥମେ ଆରମ୍ଭ କଲେ—

"ଶଶୀ—ତୁ ଏଠି କେମିତି ?"

ଉତ୍ତର ନ ଦେଇ ଚୁପ ହୋଇ ରହିଲି । କଅଣ ଅବା ଉତ୍ତର ଦେଇ ଥାଆନ୍ତି ? ଯେମିତି ହେଉ ମୁଁ ଆସି ତାଙ୍କ ଘରେ ପହଞ୍ଚିଛି । ପୁଣି କଣ୍ଟକପରି ବିଦେଶ ଜାଗାରେ । ପ୍ରଥମ ସମ୍ଭାଷଣରେ ସେ ଏପରି ଅଦାଗିଆ ପ୍ରଶ୍ନ କରିବାକୁ ଗଲେ କାହିଁକି ? ମୁଁ କଣ

ତାଙ୍କଠାରୁ ଏତେ ଆଶା କରି ଧାଇଁଆସିଥିଲି । ଗ୍ଲାଡ଼ ମୋତେ କର୍ମ ଟେସ ।

ମତେ ଚୁପ୍ ରହିବାର ଦେଖି ସେ ପୁଣି ପଚାରିଲେ--"କଅଣ, କିଛି କହୁନ ଯେ । କାହା ସଙ୍ଗରେ ଆସିଚ, କାହିଁକି ଆସିଚ । ସାଙ୍ଗରେ କାହାକୁ ଆଣିଚ, ଗାର୍ଡ଼ିଆନ୍ ହିସାବରେ ମୋର ତତେ ଏକଥା ପଚାରିବାର କଥା ପଡ଼ୁଚି ।"

କାହିଁକି ଆସିଚି--ଏକଥା ମଧ୍ୟ ପିଟେଇ କହିବାକୁ ପଡ଼ିବ ? ଆଉ ସମ୍ଭାଳି ହୋଇ ରହି ପାରିଲି ନାହିଁ । ବୁକୁ ଭିତରେ କୋହ ମୋର ଜମାଟବାନ୍ଧି ଗୁପ୍ତ ହୋଇ ରହିଥିଲା । କାନ୍ଦି ପକାଇଲି । ତୁଣ୍ଡ ପିଟେଇ କିଛି କହିବି ବୋଲି ଇଚ୍ଛା ହେଉଥିଲେ ମଧ୍ୟ କେଜାଣି କାହିଁକି କିଛି କହିପାରିଲି ନାହିଁ । କିନ୍ତୁ ଲକ୍ଷ୍ୟ କଲି ଗ୍ଲାଡ଼ୀଙ୍କ ମୁହଁକୁ, ରାଗ ଏବଂ ଘୃଣାରେ ତାଙ୍କ ସଫେଦ୍ ମୁହଁଟି ଏକ୍ବାରେ ନାଲ୍ ପଡ଼ିଯାଇଥିଲା । ବଡ଼ ତୀକ୍ଷ୍ଣ ଗଳାରେ ସେ ମନଭାଉନାଙ୍କୁ କହିଲେ--

"ଆଜ୍ଞା, ଗାର୍ଡ଼ିଆନ୍ ହିସାବରେ ଆପଣ ଯେଉଁ ପ୍ରଶ୍ନର ଉତ୍ତର ଚାହିଁଚନ୍ତି ବେଗାର୍ଡ଼ିଆନ୍ ହୋଇ ମୁଁ ସେ ସବୁର ଉତ୍ତର ଦେଉଚି । ଇଁଏ ସେ ଆସିଚନ୍ତି ଏକୁଟିଆ କେବଳ ଆପଣଙ୍କ ଭରସାରେ । ସଙ୍ଗରେ ଆଣିଚନ୍ତି ମୋତେ, ଯାହାର ପରିଚୟ ଜାଣିବାରେ ଆପଣଙ୍କର କିଛି ଆବଶ୍ୟକତା ନାହିଁ ।"

ଖୁବ୍ ରାଗିଗଲେ ମନଭାଉନା । ଜଣେ ଅଜଣା ଅଶୁଣା ସ୍ତ୍ରୀଲୋକଠାରୁ ଏପରି ଅଚିନ୍ତନୀୟ ବାକ୍ୟବାଣରେ ବିରକ୍ତି ତାଙ୍କର ଯଥେଷ୍ଟ ବଢ଼ିଗଲା । କିନ୍ତୁ ଗ୍ଲାଡ଼ୀତ ଠିକ୍ ଜବାବ ଭଲ କହି ନାହାନ୍ତି । ମୁଁ କାହିଁକି ଆସିଚି ଏକଥା ସେ ଏତେଶୀଘ୍ର ଭୁଲିଗଲେ କିପରି ? ମଣିଷ ଭୁଲେ—ଭୁଲିବା କଥା ଭୁଲେ । କାଲିକଥା ଆଜିକି ମଧ୍ୟ ଭୁଲିଯିବା ସମ୍ଭବ । କିନ୍ତୁ ଜୀବନ ଯେଉଁ ଖେଳ କସରତ୍ କରିବା ସ୍ମୃତିକୁ ଭୁଲିବାକୁ ଚେଷ୍ଟାକଲେ ମଧ୍ୟ ଭୁଲିହୁଏନା

ଶୁଣିଲେ ମନୁଭାଇନା ଖୁବ୍ ଗମ୍ଭୀର ହୋଇ ଗସ୍ତୁଙ୍କୁ କହୁଥାନ୍ତି, "କଥା କହିବାର ଚାତୁରୀ ବେଶ୍ ଜଣା ଅଛି ଆପଣଙ୍କୁ । ପ୍ରଶ୍ନ ଗୁଡ଼ାକ ଆପଣଙ୍କୁ ପରସ୍ତ ହୋଇ ନଥିଲା । ମିଛରେ ଆପଣ କାହିଁକି……"

ଅବସ୍ଥାଟା ଅନ୍ୟ ଆଡ଼କୁ ଗତି କରିବାରେ ଦେଖି ଏଥର ବାଧ୍ୟ ହୋଇ ମତେ ତୁଣ୍ଡ ଖୋଲିବାକୁ ପଡ଼ିଲା । ମନୁଭାଇନାଙ୍କ କଥାରେ ବାଧା ଦେଇ କହିଲି—"ମନୁଭାଇନା, କାହାକୁ ତୁମେ ଅପମାନ ଦେବାକୁ ଯାଉଚ ? ମ୍‌ଲହୁଁ ଯଦି ଅପମାନ ଦେବାର ଇଚ୍ଛା ଅଛି, ତେବେ ମତେ ଦିଅ । ମାନ ଅପମାନ ତ ମୋ ଜୀବନର ଭୂଷଣ ।" ମନୁଭାଇନା ଏଥର ଗର୍ଜି ଉଠି କହିଲେ—

"ଶଶୀ ତୁ ମଧ୍ୟ କମ୍ କଥା କହି ଶିଖିନାହୁଁ । ଥିଏଟର ପେଣ୍ଡାଲ୍‌ରେ ଅଭିନୟ କଲାପରି ତୁ ବେଶ୍ କଥା କହି ଶିଖିଲୁଣି ? ଟିକିଏ ହେଲେ ତୋ ମୁହଁକୁ ଲାଜ ନାହିଁ ?"

ମନେ ମନେ ଭାବିଲି—ଲାଜ ମୋର ଆସିବ କୁଆଡ଼ୁ ? ଆଜି ସ୍କୁଲମାଷ୍ଟ୍ରୀ ଲୁମ୍ବୁନୀର ପଦ୍ମତୋଳାରେ ସବୁ ଭୁଲିଯାଇ ମୋ ଛନ୍ଦହୀନ ଜୀବନରେ ତୁମେ ପୂର୍ଣ୍ଣାହୁତି ଦେବାକୁ ବସିଚ, ମୁଁ ନିର୍ଲଜ୍ଜୀ ବୋଲି ଏଥର ଜାଣି ନବୁଝିବ କାହିଁକି ?

ମନରେ ଖୁବ୍ ସାହାସ ବାନ୍ଧି କହିଲି—"କଥାକହିବା ଶିକ୍ଷା ମୋର ଯଦି କାହା ଠାରୁ ହୋଇ ଥାଏ, ତେବେ ତୁମର ସେଥିରେ ଷୋଳଅଣା ଭାଗ ଅଛି ମନୁଭାଇନା । ମୁଁ ନିର୍ଲଜ୍ଜୀ ନହୋଇଥିଲେ ଲୁଲୁପଟା ଅନୁଭୂତ ଘେନି ତୁମ ପାଖକୁ ଦୌଡ଼ିଆସିଥାନ୍ତି କାହିଁକି

ମୁଁ ଆଉ ଅନେକ କଥା କହିଥାନ୍ତି । ବିଗତ ଦିନର ଅପାଶୋଷ ସ୍ମୃତି ମତେ ଅଥୟ କରୁଥିଲା ସବୁକିଛି ଖୋଲି କହିବାକୁ, କିନ୍ତୁ ମତେ ବାଧା ଦେଇ ବଡ଼ ତାଚ୍ଛଲ୍ୟର ସହିତ ମନୁଭାଇନା କହିଲେ—

"ସମସ୍ତ ମୋର ଖୁବ୍ ଅଳ୍ପ ଶଶୀ, । ଗୋଟାଏ ଅବାନ୍ତର କଥା ଉପରେ ତୋ ସଙ୍ଗେ ଆଉ ତର୍କ କରିବାକୁ ମୁଁ ଚାହେଁନା । ଏ ସମୟରେ ମୁଁ ତତେ ଏତିକି ଉପଦେଶ ଦେଇ ପାରେ ଯେ ଯେତେଶୀଘ୍ର ପାରୁ ସେତେଶୀଘ୍ର ଗାଁକୁ ତୋର ଫେରିଯିବା ଭଲ ।"

ତର୍କ ନକରି କି ସାଧୁ ଉପଦେଶଟା ସେ ମନେ ନଦେଲେ । ପ୍ରେମର ପରିସର ଅଳ୍ପ ସମୟର ବାତାବରଣ ଭିତରେ ଖୁବ୍ ଜୋରସୋରରେ ଆଗେଇ ଚାଲିଚି । ମୋ ପରି ଜଣେ ନାଛୁକୁ ଗାଉଁଲି ଝିଅ ସଙ୍ଗେ କଥାବାର୍ତ୍ତା କରିବାକୁ ସମୟ ତ ନିଶ୍ଚୟ ଅଳ୍ପ ଥିବ ।

କହିଲି—"ମନୁଭାଇନା, ଯେଉଁ ସର୍ବଗ୍ରାସୀ ଦୁର୍ନାମର ଘୂର୍ଣ୍ଣାଚଳେ ମତେ ତୁମେ ଛାଡ଼ିଦେଇ ଆସିଥିଲ, ସେଥିରୁ ମୁକ୍ତି ପାଇବା ପାଇଁ ମୁଁ ତ ଚିରଦିନ ସକାଶେ ଗାଁ ଛାଡ଼ିଚି । କେଉଁ ମୁହଁରେ ସେଠାକୁ ମୁଁ ଆଉ ଫେରିଯିବି । ଗାଁ ସାରା ଉଦ୍ଦାମ ଚାଞ୍ଚଲ୍ୟ—ଘରେ ଘରେ ବସିଲା ଗୁପ୍ତ ମନ୍ତ୍ରଣା—ସମସ୍ତଙ୍କ ଶ୍ୟେନ-ଦୃଷ୍ଟିରେ ପଡ଼ିଲି । ମୋ ପାଇଁ ବୋଉ ମଧ୍ୟ ମୁଣ୍ଡ ଟେକି ଚାଲି ପାରିଲା ନାହିଁ । କେତେଦିନ ଆଉ ସେଠାରେ ରହନ୍ତି ? ଅନ୍ଧାର ରାତିରେ ଏକମନା ହୋଇ ଧାଇଁ ଆସିଲି ଏଇ କଟକକୁ କେବଳ ତୁମକୁ ପାଇବା ପାଇଁ ।"

ଲଜ୍ଜା ଉପରେ ବଡ଼ ଚିନ୍ତାମଗ୍ନ ହୋଇ ମନୁଭାଇନା ସବୁ ଶୁଣୁଥିଲେ ।

ମିଶନ ଉପର ହାକିମ ସେ । ଗୁରୁତର ଅପରାଧୀ ଭଳି ମୁଁ ଯେପରି ତାଙ୍କ ଆଗରେ ମୋର ସଫେଇ କହୁଚି । କହିଲି—"ମୋର କେଉଁ ଦୋଷ ଦେଖି ତୁମେ ଏତେ କଠୋର ଓ ନିଷ୍ଠୁର ହୋଇ ପଡ଼ିଚ ମନୁଭାଇନା । ଥରେ ଭାବିଲ ଦେଖି—ଜୀବନର କେଉଁ ସନ୍ଧିକ୍ଷଣରେ ମୁଁ ବର୍ତ୍ତମାନ ପହଞ୍ଚିଚି, ଯାହାକୁ ପ୍ରାଣ ଦେଇ

ଅଦର କରୁଥିଲ, ଯାହାପାଇଁ ହସି ହସି ସମାଜକୁ ସମାଲୋଚନା କରୁଥିଲ ସେ ଅଜ କେତେଦୂର ସ୍ୱପନ, ଥରେ ଚିନ୍ତା କରି ଦେଖ ମନୁଭାଇନା--ତାହା ଉପରେ ଅସ୍ଥାୟୀ ମୁଁ ଘରୁ ବେଗ ଜ ନ ଛିଡ, ବୋଉ ଭଉଣୀଙ୍କୁ ଭୁଲିଛି ।"

ଭାବର ଅବେଗରେ ମୁଁ ଅଉ କିଛି କହି ପାରିଲିନାହିଁ । ଅଖିରୁ ମୋ ର ଧାର ଧାର ହୋଇ ଲୁହ ବୋହିବାରେ ଲାଗିଲା । ଦେହଟା ମୋର ଗୋଟା ଥରି ଉଠୁଥାଏ । ମିନତି ଭରା ଦୃଷ୍ଟିରେ ମୁଁ ଚାହିଁ ରହିଲି ମନୁଭାଇନାଙ୍କ ମୁହଁକୁ ।

ସାମାନ୍ୟ କେତୋଟା ଦିନ ଭିତରେ ମନୁଭାଇନାଙ୍କର କେତେଦୂର ପରିବର୍ତ୍ତନ ହୋଇ ଯାଇଛି । ଟିକିଏ ମୁହଁଶୁଖା ଦେଖିଲେ ମନ ଯାର ଥୟ ଧରୁନଥିଲା । ସେ ଅଜ ଏତେ ପଥର ପାଲଟି ଯାଇଛି କିପରି ? ବିଚିତ୍ର ଜଗତରେ ଏପରି କଉଣ ସମ୍ମୋହନ ମନ୍ତ୍ର ଅଛିଯେ ମନୁଭାଇନାଙ୍କ ମନକୁ ସେ ପୂରା ପୂରି ଜଡ଼ କରି ଦେଇଛି ।

ଧନ୍ୟରେ ସଂସାର । ଧନ୍ୟତୋର ଗତି । ମଣିଷକୁ ପୁଣି ମଣିଷ ଏପରି ସର୍ବନାଶ କରେ । ମଣିଷ କଉଣ ମଣିଷକୁ ଏପରି ଭୁଲି ଯାଏ ? ପିଶାଚର ମନ ନେଇ ମଣିଷ କଉଣ ମଣିଷକୁ ଏପରି ହନ୍ତସନ୍ତ କରି ପାରେ ।

ମନୁଭାଇନା ଭାବିଲେ । ନାଁ—ଭାବିବାର ଛଳନା ଦେଖେଇଲେ ।

କହିଲେ—"ମଗଜରେ ତୋର ଟିକିଏ ହେଲେ ବୁଦ୍ଧିନାହିଁ ଶଶୀ । ଗାଁ—ଝିଅ ବୋଲି ତତେ ଦେଖି ମୋର ଦୟା ଅସୁଛି । ବାଧ୍ୟତା ତତେ ଯେ କଅଣ ଦେଇ ଗଡିଚି, କିଛି ବୁଝିପାରୁନ ବହୁତ ଝିଅଙ୍କୁ ଦେଖିଛି ବହୁତ କଥା ସେମାନଙ୍କ ଠାରୁ ଶୁଣିଛି । କିନ୍ତୁ ଏପରି ଅଘଟଣକଥା କାହାଠୁଁ କେବେ ଶୁଣିନ । ଏବେ ସୁଦ୍ଧା

କହୁଛି—ତୁ ଫେରିଯା ଗାଁକୁ । ସେଇଠି ତୋର ଜନ୍ମ ସେଇଠି ତୋର ବରଂ ମୃତ୍ୟୁ ହେଉ ।"

ହେ ଭଗବାନ୍ ! କି ଅବିଶ୍ୱାସୀ ଏଇ ମନ ଭାଇନା ! ମୁହଁକୁ ମୁହଁ କିପରି ସେ ଅଭ୍ରାନ୍ତ ସତ୍ୟ କଥାଟାକୁ ମିଥ୍ୟା ବୋଲି କହି-ବାକୁ ଯାଉଛନ୍ତି ? ଶିକ୍ଷାର କଉମତି ତାଙ୍କୁ ଅନ୍ଧ କଅଣ କରି ଗଢ଼ିଛି—ମଣିଷ ନା ପଶୁ ?……

କି ଜଘନ୍ୟ ଏ ପୁରୁଷ ଜାତିଟା ! ପଶୁଭଳି ମନ ନେଇ କେତେ ସହଜରେ ଏମାନେ ସ୍ତ୍ରୀଲୋକର ଇହକାଳ ପରକାଳ ନଷ୍ଟ କରନ୍ତି ? ତାଙ୍କୁ ତଳକୁ ଖସେଇ ଦେଇ କିପରି ଏମାନେ ସଚ୍ଚୋଟ ବୋଲି ସମାଜରେ ଗଣା ହୁଅନ୍ତି ? ଚରିତ୍ରବାନ ବୋଲି ଶତମୁଖରେ ତାଙ୍କର ପୁଣି ପ୍ରଶଂସା ହୁଏ କିପରି………

ମନ ଭାଇନାଙ୍କ କଥାରେ ସର୍ବାଙ୍ଗ ମୋର ରାଗରେ ଜଳିଗଲା । ପଛର ସବୁଜ ସ୍ମୃତିକୁ ଇଚ୍ଛାକରି ମନରୁ ପୋଛି ପକାଇଲି । ଅତୀତକୁ ଅତୀତରେ ଫିଙ୍ଗି ଦେଇ ମୁଁ ହଠାତ୍ ଶକ୍ତ ହୋଇଉଠିଲି । "ମନ ଭାଇନା" ବୋଲି ନକହି ମୁଁ ଏଥର ସମ୍ବୋଧନ କଲି—

"ମନୁ ବାବୁ, ଘରର ଲକ୍ଷ୍ମୀକୁ ଅବାଟକୁ କାଢ଼ିଆଣି ବୁଢ଼ିଆ ଆଗରେ 'ଭଲ' ବୋଲି ପରିଚୟ ଦେବାକୁ ତୁମେ ଠିକ୍ ସମୟରେ କରତାଳି ଦେଉଛ । ବୁଢ଼ିଆକୁ ଆଖି ଫିଟେଇ ଦେଖି ନଥିଲି,— ପୁରୁଷଙ୍କ ମନ ଦେଇ ବୁଝି ନ ଥିଲି । ସବୁ ଅନ୍ଧ ହୋଇ ଯାଇଛି । କିନ୍ତୁ ସାବଧାନ, ଜଣଙ୍କ ସହିତ ଦଗଲବାଜି ଖେଳି ତୁମେ ପୁଣି ଯାଉଛ ଅନ୍ୟ ଜଣକୁ ପୋଡ଼ି ଜାଳି ଭସ୍ମ କରି-ଦେବାକୁ । ନୀଚତା ଓ ଶଠତାର ସୀମା ଅତିକ୍ରମ କର ନାହିଁ ମନୁବାବୁ । ଭେଲିକି ଲଗାଇ ଗାଁ ଝିଅର ସର୍ବନାଶ କଲ । କୁହୁକ ଲଗାଇ ଏଥର ଆଉ ସହରୀ ଝିଅର ଭାଗ୍ୟକୁ ଛାରଖାର

କର ନାହିଁ । ବଡ଼ ଦୁର୍ବଳ ଏ ସ୍ତ୍ରୀ ଜାତିଟା । ବିଶ୍ୱାସରେ ବିଷ ଦେଇ ଚୋଟକରି ଖେଳିବା ତାର ଧର୍ମ ନୁହେ ।"

ମୋ କଥାରେ ବାଧାଦେଇ ଟେବୁଲ୍ ଉପରେ ଖୁବ୍ ଯୋରରେ ହାତ ବାଡ଼େଇ ବଡ଼ କର୍କଶ ସ୍ୱରରେ ମନୁବାବୁ କହିଲେ—"ଚୁପ୍ କର ଶଶୀ, ଛୋଟ ମୁହଁରେ ବଡ଼ କଥା ବହୁତ ଶୁଣିଲିଣି । ଢଳ ଢଳ ଯୌବନକୁ ତୁ ପଲ ପଲ କରି ବାଣ୍ଟିବାକୁ ଏ ସହରକୁ ଧାଇଁ ଆସିଚୁ । ମନଇଚ୍ଛା ବାଣ୍ଟିଯା— ଯୌବନର କ୍ଷୁଧା ତୋର ଶେଷ ହେଉ—ଧନର ସୁଅରେ ତୋର ଗତି ହେଉ ରସାତଳକୁ ।"

ଏତେବେଳ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଛାୟା ଚୁପ୍ ହୋଇ ବସିଥିଲେ । ମନୁବାବୁଙ୍କ କଥାରେ ସେ ନିଜକୁ ନିଜେ ଭୁଲିଯାଇ ଅହତ ଫଣିନୀ ପରି ଗର୍ଜି ଉଠି କହିଲେ । "ସାବାସ୍ ମନୁବାବୁ । କେଡ଼େ ଉଦାର ଆପଣଙ୍କ ହୃଦୟଟା । ଭଲ ପାଇବାର ଉତ୍କଟ ମୋହରେ ଜଣକୁ ଭସେଇ ଦେଇ ଏପରି ପାପ କଥା ମୁହଁରେ ଆଣିବାକୁ ଟିକିଏ ହେଲେ ଆପଣଙ୍କ ସଂକୋଚ ଲାଗୁନାହିଁ ? ଶିକ୍ଷିତ ଯୁବକ ବୋଲି ଆପଣଙ୍କ ମନରେ ଅଛି ଅହେତୁକ ଗର୍ବ । ବିବେକର ଚାବୁକ-ମାଡ଼ ଆପଣ ଆଜି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଖାଇ ନାହାନ୍ତି । ଫଳରେ ସ୍ତ୍ରୀ ଜାତି ଉପରେ ଆପଣ ମନ ଇଚ୍ଛା ଅଭିମତ ଚଳେଇଚନ୍ତି ।"

ଛାୟା ଚୁପ୍ ରହିଲେ । ଏଥର ମୋ ପାଳି ପଡ଼ିଲା । ଭାବିଲି ଏଇ ମନୁବାବୁଙ୍କ ଯୋଗୁଁ ବୁଜଅ ହାଟରେ ପରିଚୟ ମୋର ନଗ୍ନ- ଭବିଷ୍ୟତ୍ ମୋର ଅନ୍ଧକାରମୟ । ଅଭିମାନ ଓ ଦୁଃଖ କରିବାର ସମୟ ଏ ନୁହେ । ଅବିବେକୀ ପୁରୁଷ ମନରେ ଠୋକର ଦେବାର ସୁଭ ମୁହୂର୍ତ୍ତ ଗଡ଼ି ଯାଉଚି କହିଲି—

"ମୁଁ ତ ରସାତଳକୁ ଯାଉଚି ଯିବି । କିନ୍ତୁ ତୁମର ଗତି

କଅଣ ହେବ ଜାଣ ମନୁବାବୁ ? ଏବେ ବି । ଝିଅର ଉତଳା ନିଃଶ୍ୱାସ ତୁମକୁ ମଧ୍ୟ ଦିନେ ନିଃଶେଷ କରିବ । ସଂସାର ଆଗରେ ସଲଖ ହୋଇ ଚାଲିବାକୁ ଯୋଉ ତୁମର ଅପେ ଅପେ ଭାଙ୍ଗି ପଡ଼ିବ । ସବୁ ଦିନ ଚନ୍ଦ୍ର ପକ୍ଷ ନ ଥାଏ । ଜୀବନ ଯେଉଁ କୌତୁକ ଖେଳିବ ତାର ପରିମାଣ ତୁମେ ଅତିଶୀଘ୍ର ଭୋଗ କରିବ ।"

ମନୁବାବୁ ରାଗିଯାଇ ମତେ ଧମକ୍ ଦେଲେ ଘରୁ ବାହାର ଯିବାକୁ । କହିଲେ—

ଭୁଲ୍ ଯାଉଚ ଶଶୀ, ଏଇଟା ମୋର ଘର । ମୋର ଘରକୁ ଜବର ଦସ୍ତି ଆସି ତୁ ପହିଲ ଅନ୍ୟାୟ କରିଚୁ । କୁଳଟା ସ୍ତ୍ରୀଲୋକ ପାଇଁ ଏ ଘରର ଦ୍ୱାର କେବେବେଳେ ହେଲେ ଖୋଲା ନ ଥାଏ । ଅଗ୍ନିକୁ ସାକ୍ଷୀ ରଖି ଉତେ ପରି ଜଣେ ଧର୍ମପତ୍ନୀ ବୋଲି ଗ୍ରହଣ କରିଥିଲି । ପରପୁରୁଷର ମୋହ ପୁଣି ତତେ ବାଉଳିକଲା କାହିଁକି ?

ମତେ ପଚାରୁଚ, ବୁଝିଅ ଲୋକଙ୍କୁ ଏ ପ୍ରଶ୍ନ ପଚାର । କିଏ ମତେ ବାଉଳା କରିଚି, ଅହଲ୍ୟାର ମୋ ଜୀବନ ବୋଇତକୁ ଚଳେଇବାକୁ କିଏ ମତେ ଦୂତ ଅଣା ଦେଇଥିଲା, ମନକୁ ପଚାର ବୁଝ, ସବୁ ଜାଣିପାରିବ ମନୁବାବୁ ।"

ଅନୁଭବ କଥାଟି କହି ଥାନ୍ତି । ନୁଆର ନିକଟରେ କାହାର ପାଦ ଶବ୍ଦ ଶୁଣି ପାରିଲି ।

ଅପର୍ତ୍ତମାନରେ କୁମୁଦିନୀ ଆମ ପାଖରେ ଆସି ବସିଲା । ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହେଲି । ଭୁବନେଶ୍ୱରରେ ତାକୁ ଦେଖିବା ପରଠାରୁ ତାର ପ୍ରତ୍ୟେକ କାର୍ଯ୍ୟ ମତେ କପଟପରି ଲାଗିଚି ଶେଷରେ ସେ ମନୁବାବୁଙ୍କୁ ମୋଠାରୁ ଅଲଗା କରି ନେଇଥିବାରୁ ପ୍ରତିହିଂସା ନେବାର କଳ୍ପନା ମଧ୍ୟ ମୋ ମନ ମଧ୍ୟରେ ଝୁଁକି ମାରୁଥିଲା ।

ଗଡ଼ଜୟ ଖବରଟାର କୁମୁଦନୀର ମନରେ ପୁଣି ଦୁଃଖ କାହିଁକି । ମୋ ପାଇଁ ସିନା ଜଗତ ଅଜ ଅନ୍ଧାର । କିନ୍ତୁ କୁମୁଦ୍ଦନୀର କଅଣ ହେଲା ?

ମୋ ହାତଟିକୁ ଧରି ପକାଇ ବଡ଼ ଦରଦରା ସ୍ୱରରେ କୁମୁଦ୍ଦନୀ ଆରମ୍ଭ କଲା—"ବଡ଼ ଭୁଲ କରିଚି ଭଉଣୀ, ତୁମ ନିକଟରେ ମୁଁ ଯେଉଁ ଅମାର୍ଜନୀୟ ଦୋଷ କରିଚି ତାର ଆଉ କ୍ଷମା ନାହିଁ । ତୁଅର ମୁହଁରେ ଲୁଚିରହି ଅତୀତ ଜୀବନର ରକ୍ତବୋଳା ଇତିହାସ ସବୁ ଶୁଣିଲି । ମନୁବାବୁଙ୍କ ମନର ପରିଚୟ ଠିକ୍ ସମୟରେ ତୁମେ ମତେ ଜଣେଇ ଦେଲଚ । ତୁମ ପରି ମତେ ମଧ୍ୟ ଦିନେ ଅନୁତାପ କରିବାକୁ ପଡ଼ି ଥାଆନ୍ତା । ତୁମେ ମୋର ଆଖି ଖୋଲି ଦେଇଚ । ଆସ ଯିବା—ଏକମିନଟ୍ ପାଇଁ ଏ ଘରେ ରହିବାକୁ ମୋର ଇଚ୍ଛା ନାହିଁ ।"

ଦୁଇ ଥିଲୁଁ, ତିନି ହେଲୁଁ । କୁମୁଦନୀର ସହସା ପରିବର୍ତ୍ତନରେ ମନୁବାବୁ ବୋଧେହୁଏ ପ୍ରମାଦ ଗଣିଲେ । କିନ୍ତୁ ବଡ଼ ଚାଲାକ ସେ । ହସି ହସି ଅବସ୍ଥାଟାକୁ ସମ୍ଭାଳି ନେବା ପାଇଁ ସେ କହିଲେ ।

"ଦଳବଳ ସାଜି ତୁମେ ହଜାର ଚେଷ୍ଟା କଲେ ମଧ୍ୟ ଅବଳା ସବୁବେଳେ ଅବଳା । ଗୋଟାଏ କଳୁଷିତ ଝିଅକୁ ତୁମେ କାହିଁକି ଗଲ ସମର୍ଥନ କରିବାକୁ କୁମ ? ତାଙ୍କୁ ଯିବାକୁ ଦିଅ ।"

ରାଗରେ କୁମୁଦନୀ ଜ୍ଞାନ ହରାଇ ବସିଲେ । ଏଇ କୁମୁଦନୀଙ୍କୁ ମୁଁ କେବେ ସନ୍ଦେହ ନ କରିଚି ।

କୁମୁଦନୀ ବଡ଼ ଚଡ଼ା ସ୍ୱରରେ କହିଲା---"ଚୁପ୍ କର ମନୁବାବୁ । ଭାବିଥିଲ ତୁମପରି ପାପିଷ୍ଠ ସଙ୍ଗେ କଥା ନ କହି ଫେରିଯିବି, ଘରର ବୋହୂକୁ ପଦାକୁ କାଢ଼ିଆଣି ତାର ସୁନାର

ଭବିଷ୍ୟତକୁ ଚୂନା କରିଦେବାକୁ ତୁମେ ପିଲାଖେଳ ବୋଲି ମନେକଲ । ଗାଁ ଝିଅ ବୋଲି ତା' ଜୀବନ-ବସନ୍ତରେ ତୁମେ ଜାଣି ଜାଣି କୁଠାର ଘାତ କରିବାକୁ ଗଲ । ଧିକ୍ ତୁମର ପୌରଷକୁ ।"

ଏତିକି କହି ସେ ମତେ ଯୋରକରି ବାହାରକୁ ଟାଣି ନେଲା । ସୁପ୍ରିୟା ମଧ୍ୟ ଆମ ପଛେ ପଛେ ଚାଲିଲେ । ଗଲାବେଳେ ଲକ୍ଷ୍ୟକଲି, ଚଉକି ଉପରେ ବସିଛନ୍ତି ମନୁ ବାବୁ ମୁଣ୍ଡରେ ହାତ ଦେଇ ………… ।

ମନୁବାବୁଙ୍କ ଠାରୁ ବିଦାୟ ନେଇ ସୁପ୍ରିୟାଙ୍କ ଘରକୁ ଫେରି-ଯିବାର ମୋର ଆଦୌ ଇଚ୍ଛାନଥିଲା । କିନ୍ତୁ ଗଲି ସୁପ୍ରିୟାଙ୍କ ଲୁହଭରା ଅନୁରୋଧରେ । କୁମୁଦିନୀ ମଧ୍ୟ ଆମ ସଙ୍ଗରେ ଥାଆନ୍ତି ।

ମନୁବାବୁଙ୍କ ମନରୁ ପୋଛି ପକାଇ କିପରି ଭାବରେ ଏ ନିଜଲିଣୀ ଜୀବନକୁ ବଞ୍ଚେଇ ରଖିବି ଭାବି ଭାବି କିଛି ଠିକ୍ କରି ପାରିଲିନାହିଁ । ସୁପ୍ରିୟାଙ୍କ ଘରେ କେତେଦିନ ରହି ଅଳି ଅନ୍ନଧ୍ୱଂସ କରିବି । ସୁରେନ୍ଦ୍ର ବାବୁ ମନରେ କଅଣ ଭାବୁଥିବେ ? ମୋ କର୍ମଫଳ ମୁଁ ନିଜେ ଭୋଗ କରିବି । ମିଛରେ ସୁରେନ୍ଦ୍ର ବାବୁ ଓ ସୁପ୍ରିୟା ମୋ ପାଇଁ କାହିଁକି ବିବ୍ରତ ହେବେ ? ଭାବିଲି—ଯେଉଁ ଦମ୍ଭରେ ଘରୁ ଗୋଡ଼ କାଢ଼ିଥିଲି, ସେ ଦମ୍ଭତ ଏବେ ଗଲା । ଯାଇଣି ବୋଉ ପାଖକୁ ଫେରିଯିବି । ଶେଷଥର ପାଇଁ ତା' ଗୋଡ଼ତଳେ ପଡ଼ି କ୍ଷମା ମାଗି ନେବି । ସେ ତାର କାଳିପଣତ ତଳେ ମତେ ପୁଣି ଟାଣିନେବ । ଦୁଇଦିନ ପରେ ସବୁ ପୁଣି ଓଲଟି ଯିବ । କୁଳର ବୋହୂକୁ ସ୍ୱାମୀ ଆସି ପୁଣି ନେବେ । ବାଜାବାଜା ସବାରିରେ ମୁଁ ଯିବି ଶାଶୁ ଘରକୁ । ସମୟର ଗତି ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ମୋର ଏଇ ଦୁର୍ନାମଟା ମଧ୍ୟ ଅପେ ଅପେ କମିଯିବ ।

ଏଉଠି ମୋ ମନରେ ଧୋକ୍କା ଲାଗିଲା । ଏଇ ସର୍ବଗ୍ରାସୀ ଦୁର୍ନାମର ଅବସାନ ଅଉ ଅଛି କେଉଁଠି ? ବର୍ତ୍ତି ଲାଟିଂଅ – ମନଇଲ୍ଲ ଘରୁ ଗୋଡ଼ କାଢ଼ି ବାହାର ଅସିଚ ପଦାକୁ । ଫେରିଯାଇ ସୁନାମ ନେବା, ଭଗ୍ନାଧାନ ଗଜା ହେବାଭଳି । ନା କପାଳ ତ ମୋର ପୋଡ଼ିଗଲା ଯାଇଚି । ସ୍ୱପ୍ନ ଦେଖି ଅସାର କଳ୍ପନା କରିବି ବା କାହିଁକି ? ଏ ପୋଡ଼ପାଡ଼ ପ୍ରାଣକୁ ରଖିଲେ ସିନା ପୁଣି ଦହଗଞ୍ଜ ହେବି । ଏଇ ସହରରେ ବିଷଖାଇ ଆତ୍ମହତ୍ୟା କଲେ କିଏ ମୋ ପାଇଁ କାନ୍ଦିବାକୁ ନଥିବେ । ବୋଉ, ଭଉଣୀ, ଗାଁ ଲୋକଙ୍କ ଅଖିରେ ମୁଁ କେତେଦିନୁ ମରିଚି । ସେଇୟା ହେବ । ମରଣ ମୋର ଦରକାର । ମୁଁ ନିଶ୍ଚୟ ମରିବି ।

ଲୁସ୍ୟାଙ୍କ ସଙ୍ଗରେ ଥରେ ଦୁଇଥର ମହାନଦୀକୁ ଗାଧୋଇ-ବାକୁ ଯାଇଥିଲି । ମହାନଦୀର କୁଳକୁଳୁ ପାଣି ଦେଖି ମୁଁ ମୋର ବାଗ ଏବେ ଠିକ୍ କଲି ।

କିନ୍ତୁ ଅଟକୁ ତ କହୁଚି ଲୁସ୍ୟା ମୋ ପଛରେ ଲୁସ୍ୟା ପଛ ଲାଗି ରହୁଥାଆନ୍ତି । ବିଶେଷତଃ ମନୁ ବାବୁଙ୍କ ଘରୁ ଫେରିବାପରେ ସେ ମତେ ପାଖେପାଖେ ରଖି ଚଳୁଥାଆନ୍ତି । ବେଳେବେଳେ ତାଙ୍କ ମନରେ ମଧ୍ୟ ପାପ ଛୁଉଁଥାଏ । ଅମାନିଆ ବୟସବେଳେ— କେତେବେଳେ କଅଣ କରିବ ସେ । ଦିନେ ଲୁସ୍ୟାଙ୍କୁ କହିଲି-"ଲୁ ଲୁସ୍ୟା, ଗାଁର ଏ ଗୋବର ଖାତଟାକୁ ଏତେ ସ୍ନେହ ସରଧା ଦେଇ କାହିଁକି ରଖିଚକହିଲ ? ବହୁତଦିନହୋଇଗଲାଣି, ଏଣିକି ସେଥିରୁ ଗନ୍ଧ ବାହାରିବ । ତାକୁ ଏଥର ତା' ବାଟରେ ଯିବାକୁ ଦିଅ ।"

ଉତ୍ତର ଦେଇ କଥାଟାକୁ ଅଯଥା ବଢ଼େଇବାକୁ ଲୁସ୍ୟାଙ୍କର ବୋଧହୁଏ ମନ ନଥିଲା । ତାଙ୍କ ଘରକୁ ଅସିବା ଦିନଠାରୁ କମା-ଗତ ସାନ୍ତ୍ୱନା ଦେଇଦେଇ ଭାଷା ତାଙ୍କ ଜ୍ଞାନଭଣ୍ଡାରରୁ ସରିଯାଇ-

ଥିଲି । ମୋ ମୁହଁରୁ ଏପରି କଥା ଶୁଣିଲେ ଛଳଛଳ ଆଖିରେ ସେ ମତେ ବରଗିରୁ ଭିତରକୁ ଟାଣି ନେଇ ଅନ୍ୟ କଥାର ଉପକ୍ରମ କରନ୍ତି । ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ମୋର ଅପୂର୍ଣ୍ଣ ରହିଯାଏ--ମାୟାପାଶରୁ ମୁକ୍ତ ପାଇବା ପାଇଁ ମୁଁ ଗଢ଼ିବସେ ପୁଣି ଏକ ନୂତନ କଳ୍ପନା ।

× × × ×

ଅମାବାସ୍ୟା ରାତି । ସଂଧ୍ୟା ପହରରୁ ବେଶ୍ ଅସରାଏ ବର୍ଷା ହୋଇ ଯାଇଛି । କୌଣସି ଗୋଟେ କାମ ଯୋଗୁଁ ସୁରେନ୍ଦ୍ରବାବୁ ଖୋର୍ଦ୍ଧା ଯାଇଥାଆନ୍ତି । ଘରେ ମୁଁ ଓ ରୁଚିତା ଥାଉଁ । କହୁପୋଛୁ କୌଣସି ମତେ ରୁଚିତାଙ୍କୁ ସେଦିନ ଟିକିଏ ସହଳ ଶୁଆଇ ପକାଇଲି । ରୁଚିତା ଜାଣିବାରେ ମୁଁ ମଧ୍ୟ ସୁଖନିଦ୍ରା ଉପଭୋଗ କରୁଛି । ମାତ୍ର ଏ ଜୀବନରେ ସୁଖ ଆଉ ଅଛିବ କୁଆଡ଼ୁ ? ଗାଁଭୁଇଁ ଛାଡ଼ିବା ଦିନୁଁ ନିଜକୁ ମଧ୍ୟ ଜୋର କରି ଛାଡ଼ି ଦେଇଛି ।

ଧୀରେ ଧୀରେ ରୁଚିତାଙ୍କ ପାଖରୁ ଉଠି ଦାଣ୍ଡ କବାଟ ଫିଟେଇଲି । ଜୀବନର ଚରମ ଲକ୍ଷ୍ୟ ସାଧନ ପାଇଁ ଦିନେ ଏଇ ଅମାବାସ୍ୟା ରାତିରେ ଏପରି ସାହସର ସହିତ ତା' ବୁଆର ଫିଟାଇ ଚାଲି ଆସିଥିଲି ଏଇ କଟକକୁ । ଆଜି ମଧ୍ୟ ଅଭି ଏକ ଚିନ୍ତାରେ ଯାଉଚି ମହାନଦୀରେ ଜୀବନ ହରେଇବାକୁ । ସବୁତ ହେଲା । ଏଇଟା ଆଉ ବାକୀ ରହନ୍ତା କାହିଁକି ?

ଦୁଆର ଫିଟେଇ ରାସ୍ତାରେ ଠିଆ ହେଲାବେଳକୁ ଦେହ ମୋର ଗୋଟା ଥରେ ଥରୁଥାଏ । ସୁକୁମାରୀ ରୁଚିତାର ସରଳ ବିଶ୍ୱାସରେ ବିଷ ଦେଇ ମୁଁ କଅଣ କରିବାକୁ ଯାଉଚି କେତେ ଆଦରରେ ସେ ମତେ ବାନ୍ଧି ରଖିଥିଲା । କିନ୍ତୁ ଏଇ ଛୋଟ କପାଳୀ ନିକଟରେ ସେ ସ୍ନେହ ଆଦରର ମୂଲ୍ୟ କଅଣ ଅଛି । ଜଲ୍‌ଦି ପଛରେ ବାଇ ହୋଇ ଯେ ନିଜର ବୋଉ ଭଉଣୀଙ୍କୁ

ଚିରଦିନ ପାଇଁ ତ୍ୟାଗ କରିଯାନେ, ତା'ପକ୍ଷରେ ସ୍ୱାମୀଙ୍କର ଏକ ହାତ ଗଣନ୍ତା କେତେକେଟା ଦିନର ମାୟା ମମତାକୁ ତୁଟାଇ ଦେବା ବିଶେଷ କିଛି ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ନୁହେଁ ।

କୀର୍ତ୍ତି କୁଟୀର । ହଁ ମୁଁ ବର୍ତ୍ତମାନ କୀର୍ତ୍ତି କୁଟୀରରେ । କୀର୍ତ୍ତିର ସ୍ଥାପୟିତା ବ୍ରହ୍ମଗୁପ୍ତ ମହାନଦୀର ଜଳରାଶି ମଧ୍ୟରୁ ମତେ ଉଦ୍ଧାର କରିଥିଲେ । କୀର୍ତ୍ତି କୁଟୀରରେ ମୋର ପରି କେତେ ସ୍ୱାମୀହରା ହତଭାଗିନୀ ନାରୀ ଆଶ୍ରା ନେଇଛନ୍ତି । ସୂତାକଟା, ଭଜନ, ଆଶ୍ରମର ବଗିଚାକାମ ଓ ସହରର ରୋଗୀ ଦୁଃଖୀଙ୍କ ସେବା ହିଁ ଆମର ଏକମାତ୍ର ବ୍ରତ । ଏହି କାମ ଭିତରେ ମୁଁ ନିଜକୁ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ହଜାଇଦେଲି । ଖୁବ୍ ଅଳ୍ପଦିନ ଭିତରେ ଆଶ୍ରମର ସମସ୍ତଙ୍କର ପ୍ରିୟପାତ୍ର ହୋଇଉଠିଲି ମୁଁ । ବ୍ରହ୍ମଗୁପ୍ତ ମୋ ନାଁ ଦେଲେ "ସେବା ।" ମନୁଭାଇନା ଥରେ ଆସିଥିଲେ । ତାଙ୍କର କାର୍ଯ୍ୟକଳାପ ପାଇଁ ସେ ଖୁବ୍ ଅନୁତପ୍ତ ବୋଲି ତାଙ୍କ ଢଙ୍ଗରଙ୍ଗରୁ ଜଣାପଡୁଥିଲା । ପଚାରିଲି, ପୁଣି କୁଆଡ଼େ ଆସିଲ ? ତମର ଆଦରର ରାଣୀ ତ ଅନେକ ଦିନୁ ମଲାଣି । ମୋ ନାଁ ସେବା । ମୋଠାରେ ଆଉ ତମର କି କାମ ?

ଆଖି ତାଙ୍କର ଛଳ ଛଳ ହୋଇଉଠିଲା । ସେ ମୋ ହାତ ଧରି ପକାଇ କହିଲେ, "ମତେ କଣ କ୍ଷମା ଦେବୁନି ରାଣୀ ?"

କହିଲି, ଆଜ ମୋ କଥା ପକାଇ ଲାଭ କ'ଣ ? ଏବେ ଭଲ ଅଛି । ତୁମେ ଯାଅ ।"

ଆଖିରୁ ତାଙ୍କର ଲୁହଧାର ଛୁଟୁଥିଲା, ସେ କହିଲେ, "ଆସିଥିଲି ଗୋଟାଏ କଥା କହିବାକୁ ।"

ପଚାରିଲି, "କି କଥା ବାକି ରହିଛି ଆଉ ?"

"ଅସିଥିଲି, ପୁଣି ଥରେ ଫେରାଇ ନେବାକୁ । ବିବାହ କର ପୁଣି ତୋ ସଙ୍ଗେ ସୁଖର ନୀଡ ବାନ୍ଧିବାକୁ ।"

କହିଲି, "ଥରେ କହିଛି, ତମ ଶଶୀ ବହୁଦିନୁ ମଲାଣି । ସେ ଶଶୀ ଥିଲେ ତମ ପ୍ରସ୍ତାବରେ ହୁଏତ ରାଜି ହୋଇଥାନ୍ତା କିନ୍ତୁ ମୁଁ ସେବା । ସେବା ସହିତ ବିବାହର ସଂପର୍କ ନାହିଁ ତମେ ଯାଅ । ଆଉ ଯେପରି କେବେ ଏଠିକି ଅସିବାକୁ ମନ କରିବ ନାହିଁ ।

ସେ ଚାଲିଗଲେ ଆଖିରୁ ମୋର ଅଜାଣତରେ ଦୁଇବିନ୍ଦୁ ଲୁହ ଖସିପଡ଼ିଲା ।

ଶଶୀର ଚିରଦିନ ପାଇଁ ଚାଲିଗଲେ । ମୁଁ ତ ସେବା, ମୋର ଏତେ ଦୁର୍ବଳତା କାହିଁକି ?

ପଣତ କାନିରେ ଆଖିରୁ ଲୁହଧାର ପୋଛିଦେଲି ।

—X—

Editade by B. C. Das
Printed & Published by Mahendrakumar Behera
at Nababharat Press Cuttack—2